

๗๖.๗
๗๖.๗
๗๖

การศึกษาผลของการสอนด้วยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ
ในการสอนจริยธรรม กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ปริญญานิพนธ์

ของ

๒๘ ส.ย. ๒๕๒๖

วิระพงษ์ กอสมณี
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ตงมวิท ๒๓ พระโขนง กรุงเทพฯ ๑๑ โทร. ๓๙๒๑๕๗๕, ๓๙๑๕๐๕๘

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประธานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาหาบัณฑิต
กุมภาพันธ์ ๒๕๒๖

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

151745

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณา
ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

คณะกรรมการสอบ

ผศ.ดร. อ.ไวยรรักษ์ ประธาน

ทอ.รศ. น.รศ. น.รศ. กรรมการ

ผศ.ดร. อ.ไวยรรักษ์ ประธาน

ทอ.รศ. น.รศ. น.รศ. กรรมการ

อ.ร.ร. อ.ร.ร. กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ และผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ ทวีรัตน์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำและช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ที่ได้ให้คำแนะนำในการสร้างชุดการสอนเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทฤเนตร อักษรสวัสดิ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและให้ความสะดวกอย่างดียิ่งตลอดเวลาที่ผู้วิจัยได้ศึกษาอยู่ในสถาบันนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วีรยุทธ วิเชียรโชติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร สีนสิริ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ ที่ได้ให้คำแนะนำในการสร้างแบบสอบถามทัศนคติเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ อาจารย์มณี เป็นสุข ที่ได้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งผู้วิจัยจะลืมนิได้

ขอขอบคุณอาจารย์สมฤดี พิชาลย์ อาจารย์สุนทร มโนพญา อาจารย์จิระวรรณ สิทธิชัย อาจารย์อร่าม สงวนศัพท์ และอาจารย์ดวงทิพย์ ไพริระย่อเดช ซึ่งมีส่วนช่วยในการวิจัยนี้

ขอขอบคุณอาจารย์และนักเรียนโรงเรียนวัดรางบัว โรงเรียนวัดหนองแขม และโรงเรียนจันทรประดิษฐารามวิทยาคม ที่ให้ความร่วมมือในการทดลองครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้มีส่วนร่วมช่วยเหลือในงานวิจัยนี้ที่ได้ประกาศนาม

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ขอขอบคุณพี่และน้อง ๆ ทุกคนที่มีส่วนช่วยให้ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี

วีระพงษ์ คุณมณี

สารบัญ

หน้า	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญในการศึกษาค้นคว้า	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
ถ้อยแถลงพิเศษเฉพาะ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนและวิธีเก็บรวบรวม	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของกรวยวิชา	16
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจิตนคติ	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนจริยธรรมในโรงเรียน	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้ากรณีศึกษาวิธีสอน	31
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	36
ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง	36
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	37
แบบแผนการวิจัย	44
วิธีดำเนินการทดลอง	45
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	46

4 การวิเคราะห์ข้อมูล	49
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	49
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่อง	
เกี่ยวกับจริยธรรม	50
การเปรียบเทียบทัศนคติของวิธีสอน	52
การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของวิธีสอน	53
5 มध्यผล สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	54
มध्यผล	54
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	54
สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า	54
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	55
การวิเคราะห์ข้อมูล	56
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	56
อภิปรายผล	57
ข้อเสนอแนะทั่วไป	62
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	62
บรรณานุกรม	64
ภาคผนวก	70

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	ระบบแผนการวิจัย	44
2	ผลการเปรียบเทียบสมมติฐานทางทฤษฎีระหว่างการเรียนก่อนการทดลอง กับหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	50
3	ผลการเปรียบเทียบสมมติฐานทางทฤษฎีระหว่างการเรียนของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม	51
4	ผลการเปรียบเทียบทัศนคติต่อวิธีสอนของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม	52
5	ผลการเปรียบเทียบทัศนคติต่อวิธีสอนก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	53

ภูมิหลัง

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะความเปลี่ยนแปลงด้านวัตถุ ซึ่งเป็นผลมาจากการนำวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาประเทศ เพื่อความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิตเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป สมาชิกในสังคมจึงพยายามปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงนั้น

อนึ่ง คนในสังคมได้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงต้องมีการแข่งขันกันทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนต้องการ ด้วยเหตุนี้นสมาชิกในสังคมบางส่วนจึงมีการประพฤติและปฏิบัติตนไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม หรือเรียกว่าขาดจริยธรรม ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาในสังคม การที่จะแก้ปัญหานี้ได้จึงต้องหาทางเสริมสร้างจริยธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม เพื่อให้สมาชิกในสังคมประพฤติปฏิบัติตนในทางที่เหมาะสมซึ่งจะช่วยให้สังคมสงบสุข และมีพัฒนาการไปในทางที่พึงประสงค์ทั้งในด้านการวัตถุและจิตใจ

เมื่อพิจารณาถึงการเสริมสร้างจริยธรรมในโรงเรียนเท่าที่ผ่านมา พบว่ายังใช้วิธีสอนที่ไม่ไฉไล ดังที่ อำนวย เทพินท์แกและชัยนธ์ วรรณะภุทิ (อำนวย เทพินท์แกและชัยนธ์ วรรณะภุทิ 2522 : 39 - 40) ได้กล่าวว่าวิธีสอนเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้การเสริมสร้างจริยธรรมไม่ไฉไล เพราะใช้วิธีการสั่งสอนโดยครูมีบทบาท มีอำนาจเด็ดขาดเพียงผู้เดียว และจากผลการวิจัยของศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา 2523 : 132) พบว่าพฤติกรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาใช้วิธีการบอกและแนะนำมากกว่าวิธีการ

อื่นใดทั้งหมด จึงทำให้การเสริมสร้างจริยธรรมให้แก่เยาวชนยังไม่ได้ผล ปัญหาที่ตามมาคือนักเรียนผู้ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคตจะต้องบกพร่องทางจริยธรรม ซึ่งอาจคาดคะเนได้ว่าสภาพสังคมไทยในอนาคตย่อมไม่เป็นที่น่าพอใจทางที่พึงประสงค์อย่างแน่นอน จึงจำเป็นที่จะต้องเร่งเสริมสร้างจริยธรรมให้เกิดขึ้นแก่เยาวชนที่เป็นนักเรียนโดยวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสม

การที่จะเสริมสร้างจริยธรรมให้เกิดแก่บุคคลได้นั้น วิธีหนึ่งคือ การจัดการศึกษาที่เน้นทางด้านจริยธรรม ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2520 (กรมสามัญศึกษา 2523 : 3) อันเป็นแผนแม่บทในการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ได้ให้ความสำคัญและความจำเป็นในการเสริมสร้างจริยธรรม โดยระบุไว้ในข้อ 13 ว่า " รัฐพึงจัดให้สาระและกระบวนการการเรียนรู้ครบถ้วนและกลมกลืนกันระหว่างความเจริญงอกงามทางคุณธรรม จริยธรรมและปัญญา กับความเจริญทางวัตถุ และระหว่างความเจริญงอกงามและจิตใจ ทั้งนี้เพื่อกำหนดวิถีชีวิตที่สมบูรณ์ตามสภาพที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา "

จากการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย ของกรมวิชาการ ระหว่างวันที่ 22 - 27 มกราคม 2525 กร่าง ไพรวรรณ (กร่าง ไพรวรรณ 2525 : 142 - 144) ได้รวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน ของผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ที่สำคัญได้แก่ วีระ บำรุงรักษ์ ได้กล่าวว่า พุทธศาสนาเป็นพื้นฐานของจริยธรรมไทย และเปรื่อง คุ้มท ได้เสนอแนวทางการสอนจริยธรรมที่คาดว่าจะได้ผลนั้น ควรใช้หลักและวิธีการทางพระพุทธศาสนา

การนำหลักและวิธีการทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการสอนจริยธรรมนั้น ใน พ.ศ. 2523 ประกิจฐ์ พรหมเสนา (ประกิจฐ์ พรหมเสนา 2523 : ง - จ) ได้ทำการวิจัยโดยการนำวิธีสอนในสมัยพุทธกาลมาใช้ในการสอนจริยธรรมในระดับประถมศึกษา พบว่าวิธีสอนที่ประยุกต์จากวิธีสอนสมัยพุทธกาล ได้แก่ วิธีสอนแบบบรรยายอุปมา อุปมัย แบบปฐกชาวิธีชันนา แบบธรรมสภาวจณา และแบบ

ไตรสิกขา ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยธรรมดีกว่าวิธีสอนในปัจจุบัน
 ปีก่อมา คุษฎี สีตลวรารัง (คุษฎี สีตลวรารัง 2524 : 67 - 68) ได้ทำการ
 เปรียบเทียบวิธีสอนแบบไตรสิกขา และธรรมสภาจณาในการสอนเบญศีลและขราวาสธรรม
 ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดย
 วิธีสอนแบบธรรมสภาจณาสูงกว่ากลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนแบบไตรสิกขา

ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติจึงกล่าว
 ข้อ 28 บรรทัดท้ายยังมี ข้อความว่า "การจัดการศึกษาทุกระดับจะต้องให้ผู้เรียนคิดเป็น
 ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา ..." วิธีสอนที่สอดคล้องกับหลักการนี้ ที่น่าสนใจคือ
 วิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ซึ่ง สโรช บัวศรี (สโรช บัวศรี 2525 : 1 - 9)
 เป็นผู้เสนอไว้ โดยให้นำส่วนหนึ่งของหลักอริยสัจสี่ คือกิจของอริยสัจสี่มาประยุกต์เป็น
 ขั้นตอนการสอน โดยดำเนินการตามหลักเดิมคือ ขั้น ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค และเสนอกิจกรรม
 การสอนที่น่าสนใจยิ่ง ทั้งยังกล่าวว่าจะน่าจะเป็นวิธีสอนประจำชาติไทยด้วย

วิบุตธ วิเชียรโชติ (วิบุตธ วิเชียรโชติ 2521 : 3, 33 - 35)
 ได้กล่าวถึงหลักอริยสัจสี่ไว้ว่า เป็นวิธีแก้ปัญหาทางจิตใจ โดยอาศัยประสาทสัมผัส
 หูและใจเป็นอุปกรณ์สำคัญในการเก็บข้อมูลทั้งทางวัตถุและทางจิตใจเพื่อการแก้ปัญหา
 เมื่อกล่าวโดยสรุปวิธีวิทยาศาสตร์ทางธรรม ซึ่งได้แก่อริยสัจสี่เป็นการแก้ปัญหาค่าย
 เหตุผลและข้อมูล ทั้งรูปธรรมและนามธรรม

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (กระทรวงศึกษาธิการ
 2523 : ภาคผนวก) ได้กำหนดวิชาสังคมศึกษา ส 402 เป็นวิชาบังคับให้นักเรียน
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ต้องเรียนทุกคน การเรียนการสอนวิชานี้มีหลายวิธี แต่วิธีที่
 ควรนำมาใช้ คือวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ เพราะเป็นวิธีสอนโดยยึดหลักทาง
 พระพุทธศาสนา และสอดคล้องกับจริยธรรมไทย ซึ่งนำหลักทางพระพุทธศาสนา
 มาประพฤติกปฏิบัติทั้งยังเป็นวิธีสอนที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติอีกด้วย

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะใช้วิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ สอนเนื้อหาเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรม ในวิชาสังคมศึกษา ส 402 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อศึกษาผลของการสอน จริยธรรมด้วย วิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจซึ่งจะเป็นการช่วยส่งเสริมการค้นคว้าวิธีการที่เหมาะสมในการเรียนการสอนจริยธรรมในโรงเรียน

✓ ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อหาเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับ วิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ว่าแตกต่างกันหรือไม่
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดย วิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ว่าแตกต่างกันหรือไม่
3. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา หลังการทดลองว่าสูงกว่าก่อนการทดลองหรือไม่

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อหาเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมเป็นดังนี้
 - 1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อหาเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับวิธีสอนตามคู่มือ แนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา หลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง
 - 1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อหาเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับวิธีสอน ตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา แตกต่างกัน

2. ทักษะคิของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยวิธีสอนตามชั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา แตกต่างกัน

3. ทักษะคิของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยวิธีสอนตามชั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ความสำคัญในการศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษาค้นคว้านี้ทำให้ทราบผลการสอนจริยธรรมโดยวิธีสอนตามชั้นทั้งสี่ของอริยสัจ เพื่อจะช่วยให้ครูสามารถเลือกใช้วิธีสอนจริยธรรมได้อย่างเหมาะสม และยังเป็นแนวทางที่จะนำวิธีสอนตามชั้นทั้งสี่ของอริยสัจไปใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

2. การศึกษาค้นคว้านี้ทำให้ได้ตัวอย่างชุดการสอนจริยธรรมวิชาสังคมศึกษา ส 402 ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยวิธีสอนตามชั้นทั้งสี่ของอริยสัจ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2525 ของโรงเรียนวัดรางบัว เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน โดยแบ่งเป็น

1.1 กลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน ได้รับการสอนจริยธรรมด้วยวิธีสอนตามชั้นทั้งสี่ของอริยสัจ

1.2 กลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน ได้รับการสอนจริยธรรมด้วยวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

2. ระยะเวลาในการทดลอง กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม ใช้เวลาทดลอง 16 คาบ คาบละ 50 นาที

3. ตัวแปรในการศึกษาค้นคว้าประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ วิธีสอนที่แบ่งเป็น

3.1.1 วิธีสอนตามชั้นหนังสือของอริยสัจ

3.1.2 วิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยงานนิเทศ

กรมสามัญศึกษา

3.2 ตัวแปรตาม คือ ผลของการสอน ได้แก่

3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรม

3.2.2 ทักษะคตินักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนตามชั้นหนังสือ

อริยสัจ และวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยงานนิเทศ กรมสามัญศึกษา

4. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง คือ เรื่องความดี ความชั่ว คุณธรรม ที่จำเป็นต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคลและ การพัฒนาสังคมไทย ได้แก่ ความสะอาด และเกรงกลัวต่อความชั่ว การประกอบความดี การทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ความกล้าหาญจริยธรรม ความรับผิดชอบตนเองและสังคม ความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวที ความมัธยัสถ์ การรู้จักประมาณตนหรือความพอดี ความมีวิจรรณญาณในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ การเสียสละ การรู้จักสร้างความสำเร็จในชีวิตของตนเองและสังคม การรู้จักเคารพในความคิดเห็นของตนเองและผู้อื่น การไม่เบียดเบียนและ ก่อความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น

ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ไม่ได้ทำการควบคุมสภาพการเรียนรู้ในเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมของนักเรียน เมื่ออยู่นอกห้องเรียนเนื่องจากไม่สามารถควบคุมได้

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติของบุคคลที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

เนื้อเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรม หมายถึง เนื้อเรื่องที่เกี่ยวกับหลักความประพฤติที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ต้องเรียนเป็นวิชาบังคับ จากหัวข้อเรื่อง "ความดี ความชั่ว คุณธรรม ที่จำเป็นต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคลและการพัฒนาสังคมไทย" ในวิชาสังคมศึกษา ส 402

2. ผลของการสอน หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ที่นักเรียนได้รับหลังจากการเรียนการสอนแล้ว

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถของนักเรียนที่ได้รับหลังจากเรียนเรื่อง ความดี ความชั่ว คุณธรรม ที่จำเป็นต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคลและการพัฒนาสังคมไทย ซึ่งวัดได้จากคะแนนการตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นหลังการเรียนบทเรียนแล้ว

ทัศนคติของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ และวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ และวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ในทางเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ซึ่งวัดได้จากการตอบแบบสอบถามทัศนคติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. วิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ หมายถึง วิธีสอนที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับขั้น ดังต่อไปนี้ คือ

3.1 ขั้นทุกข์ ให้นักเรียนพบกับปัญหา พิจารณา กำหนดขอบเขตปัญหา

3.2 ขั้นสรุป ให้นักเรียนหาสาเหตุปัญหา กำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา

3.3 ขั้นนิรนัย ให้นักเรียนรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และจากประสบการณ์ของตน ที่ได้ทดลองปฏิบัติมาแล้วบันทึกไว้พิจารณาในขั้นต่อไป

3.4 ขั้นสรุป ให้นักเรียนวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้นบันทึกไว้เพื่อให้ได้วิธีที่แก้ปัญหาได้จริง และสรุปวิธีที่แก้ปัญหาได้นั้นไว้เป็นแนวทางปฏิบัติ

4. วิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา หมายถึง วิธีสอนที่ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้จัดพิมพ์เผยแพร่เพื่อให้ครูใช้เป็นแนวทางในการสอน วิชาสังคมศึกษา ส.402 โดยจัดลำดับขั้นของการสอนเป็นขั้น ๆ คือ ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นแจ้งจุดประสงค์ ขั้นเร้าให้ระลึกถึงพื้นฐานที่จำเป็นมาไว้ ขั้นเสนอสิ่งกระตุ้น ขั้นให้แนวการเรียนรู้ ขั้นทำให้เกิดพฤติกรรม ขั้นให้ข้อมูลย้อนกลับ ขั้นประเมินพฤติกรรม ขั้นเพิ่มการจำและถ่ายโอนการเรียนรู้

5. วิชาสังคมศึกษา ส. 402 หมายถึง วิชาบังคับตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 มีเนื้อหาวิชาเน้นหนักทางจริยธรรม ซึ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สายสามัญทุกคนต้องเรียนในภาคเรียนที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าประกอบด้วยเรื่อง
ต่อไปนี้คือ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนและวิธีเสริมสร้างจริยธรรม
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนจริยธรรมในโรงเรียน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทัศนคติต่อวิธีสอน

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนและวิธีเสริมสร้างจริยธรรม

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ได้จัดให้มีการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษาโดยตรง โดยจัดเนื้อเรื่องนี้อยู่ในวิชาสังคมศึกษา ส 402 ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้เรียนเป็นวิชาบังคับ จำนวน 2 คาบ/สัปดาห์ ซึ่งชำนาญ นิสารัตน์ (ชำนาญ นิสารัตน์ 2524 : คำนำ) ได้กล่าวว่า การสอนจริยศึกษาในระดับนี้เปลี่ยนแนวไปจากหลักสูตรเดิมมาก คือ หลักสูตรวิชาศีลธรรม พุทธศักราช 2520 เน้นธรรมะชั้นสูงเหนือโลกียธรรมเป็นการศึกษาเพื่อให้เข้าใจหลักธรรมชั้นโลกุตระ (เหนือโลก) แต่หลักสูตรปัจจุบันเน้นการเรียนเพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของตัวนักเรียนเอง และเพื่อพัฒนาสังคม เนื้อหาที่กำหนดให้เรียนมีเรื่องใหม่ ๆ เพิ่มเข้ามาคือ จริยศาสตร์ จริยธรรม และการสร้างลมหายใจ ซึ่งเป็นเรื่องที่สามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

กรมการศาสนา (กรมการศาสนา 2521 : 18 - 20) ได้เสนอแนวทางในการจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไว้อีกหลายประการด้วยกันคือ

หลักการสอน

1. สาระของการเรียนรู้จะต้องให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน และวิธีสอนให้เหมาะสม
2. การสอนจะต้องมีเหตุผล สนับสนุนให้เห็นประโยชน์และโทษของการปฏิบัติ
3. การปฏิบัติจริงอย่างสม่ำเสมอเป็นสิ่งจำเป็น โดยครูเป็นตัวอย่างที่ดีและเป็นผู้นำทางจริยธรรม
4. การแนะนำให้มีการประพฤติดีนั้นต้องทำอยู่ตลอดเวลา

วิธีสอน

ก่อนสอนผู้สอนต้องกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้า ครูหวังให้นักเรียนทำอะไรได้บ้าง และกำหนดเกณฑ์ที่จะตัดสินไว้ และครูต้องใช้วิธีประเมินผลอย่างถูกต้องด้วย การเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมนั้น ต้องระบุเงื่อนไขพฤติกรรมขั้นสุดท้ายที่ต้องการและเกณฑ์ตัดสิน

วิธีสอนจริยศึกษามีหลายวิธี ครูอาจเลือกวิธีใดในการสอนเรื่องหนึ่งหรืออาจใช้หลายวิธีก็ได้ตามความเหมาะสม ได้แก่

1. การอภิปรายปัญหา เมื่อครูศึกษาเนื้อหาที่จะสอนแล้ว ครูอาจใช้สิ่งแวดล้อมและสภาพการณ์ในชีวิตประจำวันมาเป็นปัญหา หรือนำข่าวหนังสือพิมพ์มาให้นักเรียนอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ครูช่วยแนะบาง นำเข้าสู่เรื่องและช่วยกันสรุปข้อคิดเพื่อให้นักเรียนเห็นจริงและนำไปปฏิบัติได้จริง
2. การแบ่งกลุ่มนักเรียนให้นักเรียนค้นคว้าโดยกำหนดหัวข้อให้ให้นักเรียนทำรายงานเสนอต่อทั้งชั้น โดยการพูดและเขียน แล้วรวมเรื่องเป็นความคิด

รวบยอด เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง อาจแบ่งงานไต่หาหรือไต่หาภาพ ทำแผนผัง
ทำสรุปศัพท์ จัดเป็นนิทรรศการ เป็นต้น

คึกฤทธิ์ ปราโมช (คึกฤทธิ์ ปราโมช 2514 : 16,24) ได้กล่าวถึง
หลักจริยธรรมที่ควรคำนึงในการให้การศึกษาว่า จริยธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสิ่งที่ควร
ประพฤติ ในการสอนจริยธรรมให้นักเรียนควรจะคำนึงว่า สิ่งที่ต้องประพฤตินั้นควร
ประพฤติในกรณีใด สถานการณ์ใด ในโอกาสหรือเวลาใด เช่น เมื่อเราสอน
จริยธรรมแก่นักเรียนในปัจจุบันนี้ เราจะต้องรู้สภาพของบ้านเมืองว่า ประเทศไทยอยู่ใน
ระหว่างกำลังพัฒนา หลักจริยธรรมทั้งปวงที่สอนจึงต้องสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ
ส่งเสริมให้นักเรียนเติบโตเป็นสมาชิกของสังคมที่กำลังพัฒนา ไม่ขัดต่อการพัฒนา และ
ส่งเสริมให้การพัฒนานั้นเป็นไปด้วยดียิ่งขึ้น

ในการสอนจริยธรรม จึงควรเน้นหนักในค่านิยมหรือค่านิยมสำหรับชาวเรา ต้อง
ชี้ให้เห็นว่าศีลอย่างเดียวกันไม่พอ เมื่อมีศีลแล้วต้องมีธรรมประกอบด้วย เมื่อระงับไม่ทำ
อย่างหนึ่งแล้ว ต้องมีการกระทำอย่างอื่นที่ทำให้ความดีเกิด ถ้าทำได้อย่างนี้ก็จะ
เป็นประโยชน์แก่การศึกษาในทางจริยธรรม และจะเป็นประโยชน์แก่สังคม

อานวย ทะพิงค์แกและชยันต์ วรธนะภูติ (อานวย ทะพิงค์แกและชยันต์
วรธนะภูติ 2522 : 43) ได้เสนอวิธีสอนจริยธรรมไว้ว่า จำเป็นต้องละทิ้งวิธีการ
สอนแบบ "การสั่งสอน" ละทิ้งการสอนจริยธรรมแบบ "Dead Ethics" ให้เป็นการ
สอนที่ผู้เรียนได้มีโอกาสวิเคราะห์ปัญหา ทดลองปฏิบัติและนำบทเรียนมาวิเคราะห์ปัญหา
อีกครั้ง การสอนเช่นนี้เป็นการสอนจริยธรรมที่เป็น "Living Ethics" เป็นการถ่ายทอด
ทศค่านิยมทางจริยธรรมที่สามารถ Transcend ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ไม่ว่าผู้เรียน
จะอยู่ในห้องเรียนหรือออกจากห้องเรียนไปแล้ว ในการสอนจะต้องมีโอกาสนักเรียนจะ
ต้องนำความสำนึกทางจริยธรรมไปปฏิบัติ และจะเห็นว่านี่คือโอกาสของการประเมินผล
เชิงพฤติกรรมด้วย

วิธีการสอนของพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้าทรงเป็นพระองค์แรกที่ทรงสอนให้ทุกคนทำดีตามแบบของพระพุทธศาสนา วิธีสอนที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ที่เด่น ๆ ฝ่ายนี้เทศการสอนสังคัมคัมภีราระดับมัธยมศึกษา หนวยศึกษานันเทศกั กรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา 2522 : 56 - 61) ได้รวบรวมไว้ดังนี้

1. ทรงสั่งสอนโดยการบอกเล่า หรือทรงบรรยาย
2. ทรงสอนโดยวิธีซักถาม ทรงใช้วิธีถาม - ตอบ
3. ทรงสอนโดยใช้อุปกรณ เช่น ทรงให้ภิกษุรูปหนึ่งไปหาคอกบัวในสระ
4. ทรงสอนโดยใช้เรื่องราวที่ผู้ฟังเข้าใจดีหรือถนัดอยู่แล้ว เป็นเครื่องนำไปสู่

ธรรมะ

5. ทรงสอนโดยวิธีอุปมา อุปมัย เปรียบเทียบ
6. ทรงสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทรงเปรียบเทียบบุคคลเหมือนคอกบัวที่อยู่ในสภาพต่าง ๆ กัน
7. ทรงสอนโดยทรงทำตัวอย่าง ทรงเป็นผู้นำในการปฏิบัติปฏิบัติชอบ
8. ทรงสอนจากเรื่องง่ายไปหาเรื่องที่ยากขึ้นตามลำดับขั้น
9. ทรงสอนอย่างไพเราะทุกระยะทุกตอน พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมไพเราะในเบื้องต้น ในท่ามกลาง และในที่สุด
10. ทรงสอนให้ใช้ปัญญาพิจารณาหาเหตุผลก่อน จึงเชื่อ

วินัย เกษมเศรษฐ (วินัย เกษมเศรษฐ 2523 : 5 - 6) ได้กล่าวถึงวิธีสอนจริยธรรมให้นักเรียนคิดเป็น โดยกล่าวว่า คิดเป็นมิได้หมายถึงเรียนเก่ง คิดเลขเก่ง แต่หมายความว่าสามารถคิดในสิ่งที่ไม่ได้สอนในโรงเรียน สามารถแก้ปัญหาได้ ฉะนั้นการส่งเสริมให้เด็กมีจริยธรรม จึงต้องผนวกปัญญาเข้าไปด้วย "ปัญญา" แปลง่าย ๆ ว่า "ความเป็นเลิศ" คนมีปัญญาควรเป็นคนที่คิดเป็น พุทธศาสนามีเรื่องทาง

ปัญหาแทรกอยู่เกือบทุกตัวขั้วธรรมะ ปัญหาทำให้คนอยู่รอด แก้ปัญหาได้.....การสอน
จริยธรรมไม่ควรสอนด้วยการบอก แต่สอนด้วยการให้เหตุผล อภิปรายเพื่อให้นักเรียน
เกิดปัญญา

กระบวนการเสริมสร้างจริยธรรม วินัย เกษมเศรษฐ โคกกล่าวว่ามีลำดับ
ขั้น คือ

1. การเลือก เป็นขั้นตอนแรก จะต้องให้นักเรียนมีการเลือก สมมุติว่าจะ
ส่งเสริมความซื่อสัตย์ จะต้องมีการให้นักเรียนเลือกความซื่อสัตย์ ถ้าบอกว่าความซื่อสัตย์
คืออะไร แล้วให้นักเรียนจดไว้เชื่อว่าไม่ใคร่ จะต้องมีลักษณะนิสัยหลาย ๆ อย่างให้
นักเรียนเลือก เช่น ความซื่อสัตย์ ความเกียรฐานะ ความซื่อสัตย์ การคล้อย
เป็นต้น การสอนจริยธรรมไม่ควรสอนด้วยการบอกแต่สอนด้วยการให้เหตุผล อภิปราย
ให้เกิดปัญญา จะเห็นว่าความซื่อสัตย์นั้นแก่น จึงต้องสอนให้มีการไตร่ตรองให้มีการ
เลือกอย่างมีปัญญอย่างอิสระ ให้เลือกตัดสินใจเอง

2. การให้เหตุผล เมื่อเลือกปฏิบัติแล้ว จะต้องถนอมเหตุผลสิ่งที่เลือกและจะ
ต้องกล่าหาญในการแสดงออกในสิ่งที่เลือกด้วย

3. การปฏิบัติ ต้องลงมือปฏิบัติและต้องทำตลอดชีวิตให้เป็นกระบวนการ

สงบ ลักษณะ (สงบ ลักษณะ 2523 : 6 - 7) โคกกล่าวถึงแนวทางใน
การสร้างเสริมคุณสมบัตจริยธรรม ไว้ว่าประกอบด้วย

1. การให้ความรู้ความเข้าใจโดยเหตุผล ไม่ใช่เป็นเพียงการบอกหรือเล่า
แต่อาจจะต้องชี้แนะแยกประเด็นของปัญหาให้เห็น วิเคราะห์ให้ถูกเป็นตัวอย่าง แล้วให้
นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ ค้นหาจนพบ สรุปเป็นกฎเกณฑ์ด้วยตัวของเขาเอง

2. การให้เห็นต้นแบบและเลียนแบบ มีอิทธิพลมาก นักจิตวิทยาวิจัยว่า ถ้า
ต้นแบบเป็นผู้มีชื่อเสียง เป็นคนเก่ง คนดี และอยู่ในวัยเดียวกับนักเรียนจะเลียนแบบ
ได้ดี

3. การได้รับประสบการณ์โดยตรง ในการใกล้ชิดและค้นพบคำตอบด้วยตนเอง โดยใช้ปฏิบัติ ได้แสดงบทบาท เน้นการปฏิบัติ
4. การใช้ทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ คืออิทธิพลของการปะทะสัมพันธ์กันในกลุ่มทำให้คลายความ
5. การควบคุมสภาพแวดล้อม ซึ่งจัดสิ่งแวดล้อมที่เลวร้ายแล้วสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้นแทน

เทคนิคการสอนจริยธรรมบางวิธี ส่งบ ลักษณะ (ส่งบ ลักษณะ : 2523-7)
ยังได้เสนอไว้อีกว่า

1. วิธีปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) ใครทำดีให้รางวัล ทำชั่วลงโทษ โดยยึดหลักว่า ผู้ทำดีได้รับรางวัลตอบแทน ก็จะทำพฤติกรรมนั้นอีก การให้รางวัลมี 3 ระดับ คือ

1. ปรบภูมิ ให้เป็นสิ่งของ
2. ทศิภูมิ ให้เป็นตัวแทน คะแนน สัญลักษณ์
3. ทางอ้อม ให้เป็นแบบอย่าง ยกย่อง ให้เกียรติ

2. วิธีสร้างความขัดแย้งทางเหตุผลกับจิตใจ (Cognitive - Affective Dissonant) เชื่อว่า ถ้าปัญญากับจิตใจสอดคล้องกับความเชื่อหรือการกระทำ สิ่งถูกต้องทั้งามจะเกิดขึ้น เรียกว่าจริยธรรมเกิดขึ้น เช่น ชอบสูบบุหรี่โดยคิดว่าดี แต่เมื่อได้พบผลเสียมากมาย ก็เกิดความขัดแย้งในสิ่งที่ปฏิบัติขึ้นในใจ อาจเลิกพฤติกรรมนั้นได้

3. สร้างความกระจ่างชัดในค่านิยม (Value Clarification) ใช้หลักของการอภิปราย แก่ปัญหา ยึดหลักว่า คนเราจะทำอะไรก็ตาม จำเป็นต้องอาศัยค่านิยมเป็นตัวบ่งการ วิธีนี้มุ่งปลูกฝังค่านิยมให้มั่นคง เพื่อสร้างเป็นจริยธรรมที่พึงปรารถนา โดยให้ปฏิบัติ ดังนี้

1. ให้ตอบคำถามว่า ภูมิใจในความเชื่อนี้หรือไม่
2. หากเคยบอกความเชื่อนี้ของท่านแก่ผู้อื่นไหม
3. เลือกโดยวิธีพิจารณาผลที่ตามมา
4. เลือกด้วยตนเองอย่างอิสระ
5. เลือกความเชื่อจากความเชื่อหลาย ๆ อย่าง
6. เคยปฏิบัติ เคยเชื่อตามสิ่งที่เชื่อหรือไม่
7. เคยท้าว ๆ ในสิ่งที่เชื่อนี้

วิธีการที่ได้ คือ ให้ตอบคำถาม จัดกลุ่มอภิปราย อิทธิพลกลุ่มจะชักจูงให้เกิดค่านิยมที่ถูก หรือเปลี่ยนเป็นค่านิยมที่มีมาตรฐานในทางดี

เมธี บิลันธนาณท์ (เมธี บิลันธนาณท์ 2525 : 54 - 59) ได้เสนอเทคนิคการสอนจริยศึกษาไว้หลายวิธี วิธีที่น่าสนใจ ได้แก่

1. การจัดกลุ่มศึกษาปัญหาและแก้ปัญหา แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มและจัดเป็นคู่ ฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายศึกษาปัญหา อีกฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายคิดหาทางแก้ปัญหา โดยกลุ่มจะพิจารณาร่วมกัน เช่น ฝ่ายศึกษาปัญหาค้างปัญหาว่า "เด็กผู้หญิงคนหนึ่งอยู่กับพ่อแม่ยากจนและไม่สามารถส่งเสียให้เล่าเรียนต่อไปได้ พ่อแม่เป็นคนดี สุจริต ฝ่ายอา ซึ่งมีความเป็นอยู่ที่แตกต่างหากินในทางไม่สุจริต ต้องการให้ไปอยู่กับตน เพราะ ตนสามารถส่งเสียให้เล่าเรียนได้ เด็กผู้หญิงคนนั้นควรจะตัดสินใจอย่างไร"

วิธีสอนเช่นนี้น่าสนุกเพราะคาดว่าจะได้ผลมาก เพราะนักเรียนได้ร่วมกันคิด โดยมีครูควบคุม อาจมีนักเรียนบางคนคิดออกนอกกลุ่มออกจาก ผิดศีลธรรมไป แต่บังคับไม่ได้เหมือนกันหมดทุกคน วิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุด จะได้จากการใช้ความคิดของคนส่วนใหญ่ในกลุ่ม เป็นการโน้มน้าวจิตใจเด็ก ให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมได้อย่างถาวรวิธีหนึ่ง ซึ่งเราเรียกว่า "การใช้อิทธิพลกลุ่มให้เกิดประโยชน์"

2. การไขว่คว้าจากหนังสือพิมพ์สอนจริยศึกษา การสอนนี้ครูต้องเป็นผู้เก็บรวบรวมข่าวเหตุการณ์ และเนื้อหาของข่าวนี้ แสดงให้เห็นผลของการประกอบกรรมดีกรรมเลว แล้วนำข่าวนั้นมาตั้งเป็นปัญหาให้นักเรียนอภิปราย ทุกคนมีโอกาสดูแลความผิดเห็น วิจัยและพิจารณาหาเหตุผลที่ถูกต้อง วิธีสอนนี้จะช่วยให้นักเรียนรู้จักคิด มีเหตุผลและเข้าใจผลแห่งการกระทำใดดียิ่งขึ้น

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ

วิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจนี้ สภาโรช บัควี (สภาโรช บัควี 2525 : 1 - 5) ได้เป็นผู้คิดริเริ่มขึ้น โดยนำหลักอริยสัจสี่ของพระพุทธศาสนามาประยุกต์เป็นวิธีสอนและได้เผยแพร่ครั้งแรกหนึ่งมาแล้วในปี 2511 ต่อมาได้อธิบายรายละเอียดพร้อมทั้งยกตัวอย่างเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่งในปี 2525

วิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ มิได้ประยุกต์จากหลักอริยสัจสี่โดยตรง แต่ประยุกต์จาก "กิจในอริยสัจสี่"

กิจในอริยสัจสี่ คือหน้าที่อันพึงกระทำต่ออริยสัจสี่แต่ละอย่าง ข้อที่จะปฏิบัติให้ถูกต้องและเสร็จสิ้นในอริยสัจสี่แต่ละอย่าง จึงจะได้ชื่อว่ารู้อริยสัจ หรือเป็นผู้รู้ตัวแล้ว

อริยสัจสี่นั้น ย่อมเป็นเหตุกันเกยกันอยู่ทั่ว ๆ ไป แท้จริงของอริยสัจสี่นั้นอาจจะไม่ค่อยคุ้นเคยกันมากนัก จึงแสดงไว้เป็นคู่ ๆ กันในตารางนี้

ขั้นตอนหนึ่งของวิธีวิจัย	กิจในวิธีวิจัย
1. <u>ทุกข์</u> (ความทุกข์, สภาวะที่บีบคั้น บกพร่อง, ความปรารถนาไม่สมหวัง)	1. <u>ปริณม</u> การศึกษาให้รู้จักเข้าใจ จัดตามสภาพที่เป็นจริง, ได้แก่การทำความเข้าใจ และกำหนดขอบเขตของ ปัญหาหรือความทุกข์
2. <u>สมุทัย</u> (สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์, ได้แก่ ต้นเหตุทั้ง 3)	2. <u>ปหานะ</u> กำจัด, ทำให้หมดสิ้นไป, ได้แก่การแก้ไขกำจัดต้นตอ ของปัญหาคือกำจัดต้นเหตุให้ สิ้นไป
3. <u>นิโรธ</u> (ภาวะที่ต้นเหตุดับสิ้นไป, หลุดพ้นเป็นอิสระ คือนิพพาน)	3. <u>สังนิกริยา</u> การทำให้แจ้ง คือเข้าถึง หรือบรรลุจุดหมายที่ต่อง การ, ได้แก่การเข้าถึงภาวะ ที่ปราศจากปัญหา แจ่มในวิธี การที่จะกำจัดปัญหาหรือทุกข์
4. <u>มรรค</u> (ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ เรียกว่าอริยสัจ 4 ทางสาย กลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา)	4. <u>ภาวนา</u> การกระทำตามวิธีการที่จะนำ ไปสู่จุดหมายได้แก่การลงมือแก้ไข ปัญหาตามแนวทางของข้อปฏิบัติเพื่อ จะให้บรรลุความทุกข์

จะสังเกตเห็นว่า "กิจในอริยสัจสี่" นั้นเป็นเรื่องของการกระทำหรือการปฏิบัติทั้งสิ้น ส่วนตัวอริยสัจสี่เองนั้นมุ่งถึงแนวคิดหรือสภาพการณ์จะต้องนำไปปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่

วิธีสอนหรือการสอนนั้นย่อมเป็นการกระทำอย่างหนึ่ง คือจะทำอย่างไรผู้เรียนจึงจะเกิดความเข้าใจ หรือเกิดการเรียนรู้ขึ้นมาได้ ดังนั้นเมื่อถึงขั้นที่จะต้องประยุกต์ให้เป็นวิธีสอนกันแล้ว ก็จะต้องประยุกต์จาก "กิจในอริยสัจสี่" เป็นส่วนใหญ่ เพราะเป็นเรื่องของการปฏิบัติหรือการกระทำด้วยกัน มิได้ประยุกต์จากตัวอริยสัจโดยตรง

สาโรช บัวศรี (สาโรช บัวศรี 2525 : 3) ได้กล่าวมาถึงวิธีสอนนี้ว่า

"อนึ่ง ใครขออย่าเป็นอย่างยิ่งว่า ในการประยุกต์เป็นวิธีสอนครั้งนี้ เป็นการกระทำแบบที่เรียกกันในภาษาลาตินว่า *mutatis mutandis* (m.m) คือ เป็นการดัดแปลงและปรุ่ดแกง เป็นอย่างยิ่งเพื่อสะดวกแก่การปฏิบัติ หรือเพื่อให้สะดวกที่จะนำไปใช้ในโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่สูงขึ้นไป และเป็นการประยุกต์จากกิจหรือข้อปฏิบัติในชั้นต่าง ๆ ของอริยสัจสี่ โดยถือค่านปฏิบัติเป็นใหญ่ มิได้ประยุกต์โดยตรงจากตัวอริยสัจเอง เรียกว่าเป็นการประยุกต์จากส่วนหนึ่งของอริยสัจเท่านั้นเอง"

ตารางแสดงชั้นของอริยสัจสี่ กิจในอริยสัจสี่และวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ

ชั้นของ อริยสัจสี่	กิจใน อริยสัจสี่	วิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ (ให้ดูคำอธิบายของอริยสัจและกิจในอริยสัจ พร้อมกันไปกับการกำหนดวิธีสอนนี้)
1. ทุกข์	1. ปริเฉชา	1. <u>ขั้นกำหนดปัญหา</u> (หรือขั้นทุกข์) ครูช่วยนักเรียนได้ศึกษาพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้น ค้นคว้าตนเองด้วยความรอบคอบ และพยายาม กำหนดขอบเขตของปัญหาที่นักเรียนจะต้องคิดแก้ ให้จงได้

ชั้นของ อริยสัจสี่	กิจใน อริยสัจสี่	วิธีสอนตามชั้นของอริยสัจ (ให้คุณค่าอธิบายของอริยสัจและกิจในอริยสัจ พร้อมกันไป กับการกำหนด ควิวิธีสอนนี้)
2. สมุทัย	2. ปทานะ	2. <u>ชั้นตั้งสมมุติฐาน</u> (หรือชั้นสมุทัย) ก. ครูช่วยนักเรียนให้ใคร่พิจารณาด้วยตัวเอง ว่า สาเหตุของปัญหาที่ยกมากล่าวในชั้น ที่ 1 นั้นมีอะไรบ้าง ข. ครูช่วยนักเรียนให้ใคร่เกิดความเข้าใจว่า ในการแก้ปัญหาใด ๆ นั้น จะต้องกำจัด หรือดับที่ต้นตอหรือแก้สาเหตุของปัญหา เหล่านั้น ค. ครูช่วยนักเรียนให้คิดว่า ในการแก้สาเหตุ นั้น อาจจะกระทำอะไรได้บ้าง คือให้ กำหนดสิ่งที่จะกระทำนั้นเป็นข้อ ๆ ไป
3. นิโรธ	3. สัจฉิกิริยา	3. <u>ชั้นการทดลองและเก็บข้อมูล</u> (หรือชั้นนิโรธ) ก. สัจฉิกิริยา หมายถึง การทำให้แจ้งหรือให้ บรรลุจุดหมายที่ต้องการ ทำอย่างไรจึงจะ <u>ทำให้แจ้งได้</u> ถ้าเจริญตามรอยของ พระพุทธองค์ก็ต้องทำด้วยตนเอง จะเห็น ว่าพระพุทธองค์ทรงลงมือวิธีการต่าง ๆ ด้วย พระองค์เอง เช่น โยคะ ตบะ และทรง อดพระกระยาหาร เป็นต้น เมื่อทรงเห็นว่า

ชั้นของ อริยสัจสี่	กิจใน อริยสัจสี่	วิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ (ให้หาคำอธิบายของอริยสัจและกิจในอริยสัจ พร้อมกันไป กับการกำหนดวิธีสอนนี้)
		ไม่บรรลุจุดหมายที่ต้องการได้ จึงทรง ใช้วิธีการสมณะและวิปัสสนากรรมฐาน ทั้งนี้ในการสอนชั้นนี้ครูต้องช่วยให้ นักเรียนได้กระทำ หรือทำการทดลอง ด้วยตนเองตามหัวข้อต่าง ๆ ที่ได้กำหนด ไว้ว่าจะกระทำกันในขั้นที่ 2 ข้อ ก. ข. เมื่อทดลองได้ผลประการใด ต้องบันทึก ผลของการทดลองแต่ละอย่างหรือที่ เรียกว่าข้อมูล ไว้เพื่อพิจารณาในขั้นต่อไป
4. มรรค	4. ภวนา	4. <u>ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล</u> (หรือขั้นมรรค) ก. จากการทดลองกระทำด้วยตนเองหลายๆ อย่างนั้น ย่อมจะได้ผลออกมาให้เห็นชัด ผลบางประการจะชี้ให้เห็นว่า <u>แก้ปัญห</u> ไม่ได้เลย ผลบางประการชี้ให้เห็นว่า <u>แก้ปัญห</u>ได้บางบางประการ แต่ไม่ ชัดเจนนัก ผลที่ถูกต้องจะชี้ให้เห็นว่า แก้ปัญหได้แน่นอนแล้วและได้บรรลุ จุดหมายแล้ว ได้แนวทางหรือข้อปฏิบัติ

ชั้นของ อริยสัจสี่	กิจใน อริยสัจสี่	วิธีสอนตามขั้นของอริยสัจสี่ (ให้ดูคำอธิบายของอริยสัจและกิจในอริยสัจ พร้อม ไปกับการกำหนดวิธีสอนนี้)
		ที่เราต้องการแล้ว เหล่านี้หมายความว่า จะ ต้องวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้อ บันทึกไว้ในขั้นที่ 3 ข้อ ข. นั้นจนเห็นแจ่ม แจ้งว่าทำอย่างไรจึงจะ<u>แก้ปัญหา</u> ที่กำหนด ไว้ในขั้นที่ 1 ได้สำเร็จแล้ว ข. จากการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้ จะทำให้ เห็นว่า <u>สิ่งใดแก้ปัญหาได้จริง</u> ต่อไปอีกให้ สรุปการกระทำที่เคยถนัดไว้เป็นข้อ ๆ หรือ เป็นระบบ หรือเป็นแนวทางปฏิบัติ แล้วให้ ลงมือกระทำหรือปฏิบัติอย่างเต็มความแนวทาง นั้นโดยทั่วกัน

จะสังเกตเห็นว่า วิธีสอนตามขั้นของอริยสัจ ซึ่งถือว่าเป็นวิธีสอนแบบ
แท้ที่จริงก็เป็นวิธีการแก้ปัญหานั้นเอง เป็นขั้นตอนในการดำเนินการของพระพุทธองค์ใน
การแก้ปัญหานั้นยิ่งใหญ่อองชีวิต กล่าวคือ การดับทุกข์ เป็นขั้นตอนของการคิดอย่างมีระบบ
ฟุ้งอีกทีหนึ่งก็คือเป็นกระบวนการของการใช้ความคิด หรือการใช้ปัญหานั้นเอง ดังนั้นบางครั้ง
ก็เรียกวิธีการนี้ว่า "วิธีการแห่งปัญญา" อีกด้วย

จะเห็นได้ว่า วิธีสอนตามทัศนะของอริบสัจ นี้ มุ่งส่งเสริมให้เกิดการคิดค้น วิจัยและสร้างสรรค์ ซึ่งกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่า เป็นวิธีสอนเพื่อให้เกิดการคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาได้ ก็อาจไม่ผิด ซึ่งวิธีการนี้เป็นหลักสำคัญในการจัดการศึกษาในปัจจุบัน

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ

สมบุรณ์ จิตพงศ์ (สมบุรณ์ จิตพงศ์ 2523 - ก : 111) ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่า ทัศนคติเป็นความรู้สึกโน้มน้าวเชิงทางจิตใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งของ เรื่องราว และปรากฏการณ์ต่าง ๆ พฤติกรรมคนทัศนคตินี้ เป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของบุคคล ทัศนคติของบุคคลนี้ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง แต่อาศัยการตีความจากพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกว่าบุคคลนั้นมีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปในทางบวก (ชอบ พอใจ) หรือทางลบ (ไม่ชอบ ไม่พอใจ) อย่างเข้มข้น มากน้อยแค่ไหน

การเกิดของทัศนคติ

ประคินันท์ อุปรัมย์ (ประคินันท์ อุปรัมย์ 2517 : 115) ได้กล่าวถึงการเกิดทัศนคติไว้ดังนี้

1. เกิดการรวบรวมแนวความคิดจากประสบการณ์หลาย ๆ อย่าง ทั้ง ประสบการณ์ตรงและประสบการณ์อ้อม เช่น นาย ก จะมีทัศนคติที่คล้อยตามนิสัยของ นาย ข ได้ นาย ก จะต้องคบกับ นาย ข มานานพอสมควร จะเห็นว่า นาย ข มีนิสัยดี โดยดูจากพฤติกรรมหลาย ๆ อย่างของนาย ข หรือจากการบอกเล่าของคนอื่น ที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยของนาย ข

2. เกิดจากการได้รับประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเข้มข้น หรือรุนแรงแม้เพียงครั้งเดียวก็ทำให้เกิดทัศนคติได้ เช่น นาง ก กลอดบุตรคนแรกสาวมากมากกว่าจะคลอดได้ ได้รับความเจ็บปวดแสนสาหัส เพราะลูกคลอดในลักษณะผิดปกติ

ดังนั้น นาง ก. ย่อมมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการคลอดบุตร และอาจถึงกับไม่ยอมมีบุตรคนต่อไปอีกเลยก็ได้

3. เกิดจากการรับเอาทัศนคติของผู้อื่นมาเป็นของตน เช่น นายชอบและนายชม เป็นเพื่อนรักกันมาก เมื่อนายชอบไม่ชอบใครก็นำมาเล่าให้นายชมฟังเสมอ ทั้ง ๆ ที่คน ๆ นั้นไม่เคยมีอะไรกับนายชมเลย แต่จากคำบอกเล่าของนายชอบ อาจทำให้นายชมไม่ชอบคน ๆ นั้นด้วย

ประเด็นที่ อูปรมัย (ประเด็นที่ อูปรมัย 2518 : 127) ยังกล่าวถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเกิดทัศนคติไว้ดังนี้

1. บิคามารดา และการอบรมเลี้ยงดู การประพฤติปฏิบัติตนและการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีอิทธิพลที่สำคัญเป็นอันดับแรกต่อการสร้างทัศนคติอย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่เด็ก เช่น พ่อแม่ที่ทำอะไรเรียบร้อยและพยายามปลูกฝังความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้กับเด็ก เด็กย่อมมีทัศนคติที่ดีต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย นอกจากนี้ลักษณะของความสำเร็จหรือความคิดต่าง ๆ ของพ่อแม่ ยังมีส่วนถ่ายทอดมาสู่ลูกจนเกิดเป็นทัศนคติประจำตัวลูกต่อไปได้อีกด้วย

2. ครูและการอบรมสั่งสอน เมื่อเข้าโรงเรียนเด็กจะยอมรับทัศนคติต่าง ๆ ที่ถูกถ่ายทอดมาจากการปฏิบัติตนและการอบรมสั่งสอนของครูอีกด้วย เพราะครูแต่ละคนไม่เพียงแต่จะมีอิทธิพลในการถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กเท่านั้น ยังมีอิทธิพลในการเสริมสร้างทัศนคติหรือความคิดต่าง ๆ ให้กับเด็กอย่างมากอีกด้วย

3. การศึกษา เด็กยังได้รับการศึกษาสูงเพียงใด วิชาความรู้ต่าง ๆ ที่เขาได้รับย่อมมีอิทธิพลต่อความคิด และการเกิดทัศนคติต่าง ๆ ของเขามากเพียงนั้น บางครั้งหรือบ่อยครั้งที่การศึกษาในชั้นสูงสามารถเปลี่ยนทัศนคติของเด็กที่เคยได้รับมาแต่เดิมได้

4. วัฒนธรรมในสังคม ศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ คือ วัฒนธรรมภายในสังคม สังคมที่ต่างกันย่อมมีศาสนา ความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณี

ต่างกันความต่างกันของสิ่งเหล่านี้ ย่อมมีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติให้แก่บุคคลในแง่
ละสังคมนั้นด้วย

5. ความก้าวหน้าทางวิชาการ และเครื่องมือสื่อสารใหม่ ๆ ทำให้
ทัศนคติของคนในแต่ละสังคมเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากการถือสื่อสารซึ่งกันและกัน
ของแต่ละสังคมอย่างรวดเร็ว จนทำให้การถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความรู้ และ
วัฒนธรรมของกันและกันอย่างมาก

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

นักจิตวิทยา ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไว้มากมาย
รูธวีฟ ออนโลกสูง (รูธวีฟ ออนโลกสูง 2518 : 7) ได้รวบรวมไว้ ที่สำคัญ คือ

1. วอลเตอร์ บี. โกลสนิค (Walter B. Kolesnik) กล่าวถึง
ทัศนคติของบุคคลว่าจะพัฒนาไปโดยสาเหตุ 3 ประการ คือ
 - 1.1 บุคคลได้มีโอกาสติดต่อกับบุคคลอื่น
 - 1.2 บุคคลถ่ายทอดแบบอย่างการกระทำหรือความคิดเห็นของคนอื่น
มาเป็นของตน

- 1.3 บุคคลพยายามที่จะสนองความต้องการของตน
สิ่งเหล่านี้จะทำให้ทัศนคติของบุคคลเปลี่ยนแปลงไป
2. เฮอเบิร์ต ซี. เคลแมน (Herbert C. Kelman) อธิบาย
การเปลี่ยนแปลงทัศนคติว่าเป็นไปตามสภาพแวดล้อมของสังคมภายในกระบวนการดังนี้
 - 2.1 การยินยอม (Compliance) คือ การยอมรับอิทธิพล
จากผู้อื่น เพื่อให้เขาปฏิบัติข้อดีในทางที่ตนต้องการหรือพอใจ
 - 2.2 การเลียนแบบ (Identification) คือ การแสดง
พฤติกรรม เพื่อให้เหมือนสมาชิกในสังคม หรือเพื่อให้คนอื่นเห็นว่าคนเป็นคนเก่ง เพื่อจะ
มีสัมพันธภาพอันดีกับคนอื่น

2.3 รับผิดชอบต่อสิ่งต่าง ๆ เนื่องจากตรงกับค่านิยมที่มีอยู่ในตัวบุคคลเอง (Internalization)

3. ไตรเอนดิส (Triandis) กล่าวถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติว่าเป็นเพราะสิ่งเหล่านี้ คือ

- 3.1 ได้รับข้อมูลใหม่จากบุคคลหรือสื่อมวลชน
- 3.2 ได้รับประสบการณ์ตรง หรือความกระทบกระเทือนใจ
- 3.3 ถูกบังคับให้ปฏิบัติไม่ตรงกับทัศนคติของตน
- 3.4 การรักษาทางจิตใจ เพื่อให้เข้าใจเหตุผลที่ถูกดองขึ้น
- 3.5 เปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมใหม่

ประโยชน์ของทัศนคติ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2520 : 2 - 5) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของทัศนคติไว้ดังนี้

1. ช่วยทำให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว โดยการจัดรูปหรือจัดระบบสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว
2. ช่วยให้การเข้าข้างตนเอง (Self - esteem) โดยช่วยให้บุคคลหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดี หรือปกปิดความจริงบางอย่าง ซึ่งนำความไม่พอใจมาสู่ตัว
3. ช่วยในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อน ซึ่งการมีปฏิริยาตอบโต้ หรือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกไปนั้นส่วนมากจะทำได้ในสิ่งที่น่าสนใจมาให้ หรือเป็นบำเหน็จรางวัลจากสิ่งแวดล้อม
4. ช่วยให้บุคคลสามารถแสดงออกถึงค่านิยมของตนเอง ซึ่งแสดงว่าทัศนคตินั้นนำความพอใจมาหาบุคคลนั้น

ในส่วนที่ว่า ทักษะของเราช่วยให้ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ก็จะเห็นได้จากในกลุ่มของบุคคลที่มีทัศนคติเหมือนกันนั้นมักจะเข้ากันได้ง่าย และบุคคลส่วนมากมักจะมีทัศนคติเหมือนกับบุคคลอื่นที่เขาใกล้ชิดหรือสนิทสนมด้วย หรือบุคคลที่มีความสำคัญสำหรับตัวเขา

วิธีการวัดทัศนคติ

การวัดทัศนคติทำได้หลายวิธี ชูชีพ อ่อนโลกสูง (ชูชีพ อ่อนโลกสูง 2518 : 117) ได้กล่าวไว้โดยสรุปว่า วิธีที่จะทราบวาททัศนคติของใครคนหนึ่งค่อนข้างจะยาก คน สังเกต หรือสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นอย่างไร อาจทำได้โดย

1. ใช้แบบสอบถาม
2. สังเกต สัมภาษณ์ และบันทึก
3. ใจสังเกต
4. การให้สร้างจินตนาการ

เครื่องมือวัดทัศนคติที่ใช้กันแพร่หลายนั้น สุชา จันทน์เอม (สุชา จันทน์เอม 2518 : 38 - 39) กล่าวว่า วิธีของลิเคิร์ต (The Likert Technique) มีผู้นิยมใช้แพร่หลายที่สุด มาตราส่วนชนิดนี้ ประกอบด้วยประโยคต่าง ๆ มากมาย เป็นทั้งพึงพอใจและไม่พอใจ ต่อสิ่งต่าง ๆ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ให้ผู้ตอบเลือกแสดงความรู้สึกของตน ออกมาจากมาตราส่วนแบบ Five point scale และมีการคิดคะแนนตามวิธีการโดยเฉพาะ ก็จะทราบทัศนคติของผู้ตอบได้

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนจริยธรรมในโรงเรียน

งานวิจัยเชิงทดลองที่เกี่ยวกับการสอน และการปลูกฝังจริยธรรมที่น่าสนใจคือ

สุภาพรณ พวงจันทร์เพชร (สุภาพรณ พวงจันทร์เพชร 2520 : ง - ฉ)

ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนวิชาศีลธรรม "หน่วยคุณธรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัย" โดย

วิธีการชวกรการกลุ่มสัมพันธ์ และวิธีการสอนแบบธรรมชาติ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการกลุ่มสัมพันธ์ มีแนวโน้มที่จะพัฒนาการด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า และพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการทั้งสองแบบ ไม่สามารถคงการเรียนรู้ที่ได้รับไว้ได้เท่าเดิม กล่าวคือมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการชวกรการกลุ่มสัมพันธ์มีทัศนคติค่านิยมสัมพัทธ์ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นกว่านักเรียนที่สอนด้วยวิธีการธรรมชาติ และยังคงทัศนคตินั้นไว้ได้ หลังจากจบการเรียนไปแล้ว 1 เดือน ในขณะที่นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการธรรมชาติไม่มีทัศนคติ เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นหรือเลวลง

สมใจ สุริยะกุล (สมใจ สุริยะกุล 2523 : 63 - 66) ได้สร้างบทเรียนสื่อประสมเพื่อใช้สอนจริยธรรมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนไทยพุทธและไทยมุสลิม ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มสูงขึ้น ก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในแง่ความมีวินัยแห่งตน นักเรียนทั้งสองกลุ่ม มีความมีวินัยแห่งตนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประสิทธิ์ พรหมเสนา (ประสิทธิ์ พรหมเสนา 2523 : ง, จ) ได้ศึกษาเรื่องการนำวิธีสอนสมัยพุทธกาลไปสอนจริยธรรมในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนประยุกต์จากวิธีสอนสมัยพุทธกาลซึ่งได้แก่ วิธีสอนแบบบรรยาย อุปมาอุปไมย แบบธรรมสาธกัจฉา แบบปุจฉาวิสัชนา และแบบไตรสิกขา มีการเรียนรู้โดยมีดัชนีและชนิดคะแนนสอบหลังสอนสูงกว่าก่อนสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ตามความคึกคักเห็นของครู ไม่แตกต่างกันที่ระดับ .05

พรณี ลิ้มวิวัฒนา (พรณี ลิ้มวิวัฒนา 2523 : 59) ได้ศึกษาการใช้วิธีการสอนการกลุ่มสัมพันธ์ในการสอนจริยธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า หลังจากสอนด้วยวิธีการสอนการกลุ่มสัมพันธ์ นักเรียนมีพัฒนาการทางทัศนคติเชิงจริยธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลังจากสอนไปแล้ว 1 เดือน ทัศนคติเชิงจริยธรรมยังคงเดิมเท่ากับหลังสอนใหม่ ๆ

วิริยะ บุญยะนิวาสน์ (วิริยะ บุญยะนิวาสน์ 2523 : 49) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสอนจริยธรรมโดยวิธีการสอนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบธรรมดา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มนักเรียนที่สอนด้วยวิธีการสอนการกลุ่มสัมพันธ์ มีพัฒนาการทางทัศนคติทางจริยธรรม สูงกว่ากลุ่มที่สอนด้วยวิธีการสอนแบบธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังจากการสอนไปแล้ว 1 เดือน ทัศนคติทางจริยธรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่มยังคงเดิม และกลุ่มที่สอนด้วยวิธีการสอนการกลุ่มสัมพันธ์ มีทัศนคติทางจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มที่สอนด้วยวิธีการสอนแบบธรรมดา

ปัญญา นิเวเชือก (ปัญญา นิเวเชือก 2523 : 57-58) ได้เปรียบเทียบผลการสอนสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องความรู้เบื้องต้นสำหรับพุทธศาสนิกชน ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรม โดยใช้บทเรียนโมเดลกับการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อพุทธศาสนา ของกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มสูงขึ้น โดยกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่เรียนโดยใช้บทเรียนโมเดลกับกลุ่มที่ใช้วิธีสอนเดียวกัน และครูผู้สอนแต่ละคนพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน

บุญฉวี สัตถวรารักษ์ (บุญฉวี สัตถวรารักษ์ 2524 : 67-69) ได้เปรียบเทียบวิธีสอนแบบไตรสิกขาและธรรมสภาจักรา ในการสอนเบญจศีล และธรรมาศธรรม ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 จำนวน 30 คน ได้รับการสอนแบบไตรสิกขา กลุ่มทดลอง 2 จำนวน 30 คน ได้รับการสอนแบบธรรมสภาจักรา โดยได้รับการสอนกลุ่มละ 8 คาบ ๆ ละ 50 นาที และมีการฝึกพฤติกรรมโดยให้กลุ่มทดลอง

เจริญอานาปานสติ กลุ่มทดลอง 2 อภิปรายสถานการณ์ กลุ่มละ 17 คาบ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนแบบธรรมสภาจณา สูงกว่ากลุ่มที่เรียนจากวิธีสอนแบบไตรสิกขา ส่วนการใช้หลักธรรมในการแก้ปัญหาเชิงจริยธรรมนั้น นักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนแบบไตรสิกขามีค่าคะแนนเฉลี่ย สูงกว่านักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนแบบธรรมสภาจณา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ฝ่ายวิจัยทดลองนวัตกรรมทางการศึกษา กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำการทดลองหารูปแบบที่มีประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอนจริยธรรม (กรมวิชาการ 2525 : 67 - 69) โดยใช้วิธีการ 2 รูปแบบ คือ

1. วิธีเสริมสร้างเจตคติ โดยมีคุณหญิง แก้วกานันต์ สักขานินเทศก์ กรมสามัญศึกษา เป็นผู้ควบคุม มีวิธีการที่เน้นที่ตัวนักเรียนตั้งใจและการกระทำ โดยพยายามส่งเสริมให้ นักเรียนแสดงความคิดเห็นของตน ให้สังเกตความถูกต้องกับความรู้ของตนเองกับความรับผิดชอบ ในการสร้างพฤติกรรมให้นักเรียนค้นหาความสามารถของตัวเองให้ได้ ให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนด้วยความพอใจ หากทำได้ให้ ความคิดกระบวนการตัดสินใจควบคู่กันไปด้วย

การดำเนินการสอน แบ่งเป็น 2 กิจกรรม กิจกรรมสั้น 5 นาที ครูถามให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น พร้อมกิจกรรมสอดแทรกให้นักเรียนเห็นคุณค่าของจริยธรรม กิจกรรมที่ใช้เวลายาว 40 - 50 นาที ครูแจกเรื่องให้อ่าน ครูอ่านให้ฟัง 1 เที่ยว แล้วให้นักเรียนตอบคำถามเป็นการส่วนตัวก่อน แล้วเข้ากลุ่ม ให้อภิปรายด้วยเหตุผล (ไม่ใช่โหวต) เน้นเหตุผลข้อดีข้อเสีย

2. วิธีการปรับพฤติกรรม โดยมีสุโกวิท เอี่ยมสุภานิช แผนกจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นผู้เชี่ยวชาญ ผูกให้ครูนำหลักพฤติกรรมมาประยุกต์ใช้ นำวิธีและเทคนิค "การปรับพฤติกรรม" มาประยุกต์ เป็นวิธีที่เปลี่ยนพฤติกรรมไปตาม

ประสงค์ โดยอาศัยหลักการเสริมแรง (reinforcement) อาจให้รางวัล เป็นรูปขนม หรือสิ่งทีนักเรียนพอใจ แล้วเปลี่ยนเป็นรูปของความรู้สึกรับนิชอบหรือ กานินยมคอย ๆ ถอดตัวเสริมแรงออก จนเป็นพฤติกรรมที่นักเรียนทำติดเป็นนิสัย

กลุ่มตัวอย่างได้มาจากโรงเรียนระดับกลางในกรุงเทพมหานคร จำนวน 16 โรงเรียน เป็นโรงเรียนกลุ่มควบคุมระดับละ 2 ห้อง กลุ่มทดลองวิธีการละ 3 ห้อง ใช้นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กับมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มควบคุมระดับละ 2 ห้อง กลุ่มทดลองวิธีการละ 3 ห้อง ใช้นักเรียน 616 คน ให้ครูเข้าร่วมโครงการที่เคยเข้าร่วมประชุมทำความเข้าใจก่อนหน้านำไปปฏิบัติ ให้จริยธรรมที่วิเคราะห์ตามหลักสูตรประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความขยันหมั่นเพียรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพิ่มการใช้ปัญหาในการแก้ปัญหาและการไต่สวนธรรม

เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามตัวนักเรียน แบบสังเกตพฤติกรรม แบบสังเกตบรรยากาศในการเรียนการสอน การประเมินผลทำเป็นระยะ คือ ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง

ผลการวิจัยพบว่า กานินยม กลุ่มทดลองดีกว่ากลุ่มควบคุมทุกตัว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีเมตตากรุณาเพิ่มมากกว่ากลุ่มควบคุม ภายระดับความเชื่อมั่นถึง 99.90 % มัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความซื่อสัตย์สุจริต เพิ่มขึ้นในระดับความเชื่อมั่น 95 % จากการสังเกตระหว่างสอน นักเรียนกลุ่มควบคุมทั้ง 2 ของระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร การไต่สวนธรรม เมื่อเปรียบเทียบจริยธรรมก่อนทดลองแล้ว กลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมลดลงจากการสังเกตพบวาระดับประถมศึกษาใช้วิธีปรับพฤติกรรม โดยลดทอน วาระดับมัธยมศึกษาใช้ได้ทั้ง 2 วิธี ทำให้เกิดจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความบรรยากาศ กานินยมการเรียนการสอน โดยทั่วไปไม่ดีขึ้นกว่าเดิม การทดลองครั้งนี้ใช้เวลา 2 เดือนครึ่ง

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนจริยธรรมในโรงเรียน
นี้ แสดงให้เห็นว่ามีวิธีการหลายวิธีที่สามารถนำมาใช้เป็นวิธีการเรียนการสอนจริยธรรม
ในโรงเรียนที่เหมาะสม วิธีการสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ มีหลักการและวิธีการที่สอดคล้อง
คล่องกับแผนการศึกษาแห่งชาติและหลักสูตรในปัจจุบัน จึงน่าจะเป็นวิธีสอนที่เหมาะสมวิธี
หนึ่งที่ใช้ในการเรียนการสอนจริยธรรมในโรงเรียน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทัศนคติต่อวิธีสอน

งานวิจัยที่ศึกษาทัศนคติต่อวิธีสอนจริยธรรม ควบวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ
ในวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ยังไม่มีปรากฏ แต่มีงานวิจัยที่ศึกษาทัศนคติต่อวิธี
สอนแบบอื่น ในหลายวิชาด้วยกันที่น่าสนใจดังนี้

นพเกา สุทรเทศ (นพเกา สุทรเทศ 2520 : 129 - 130) ได้ศึกษา
เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์โดยวิธีสอนแบบการเรียนรู้เป็นทีมกับการ
เรียนแบบบรรยายประกอบการสาธิต และศึกษาทัศนคติของนักเรียนต่อการเรียนแบบเป็นทีม
กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 70 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองสอนแบบ
การเรียนรู้เป็นทีม กลุ่มควบคุมสอนแบบบรรยายประกอบการสาธิต ใ้ข้อหเรียนเรื่อง
"แสงช่วยในการเห็น" เป็น 4 ตอน สอนจบแต่ละตอนมีการทดสอบย่อย ทั้งสองกลุ่ม
ใช้เวลาสอน 4 สัปดาห์ เมื่อจบบทเรียนสอบอีกครั้งด้วยแบบทดสอบสรุปบทเรียน และขอ
ให้นักเรียนกลุ่มทดลองเขียนความรู้สึกหรือทัศนคติต่อการเรียนแบบเป็นทีม ผลการวิจัย
พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีทัศนคติต่อการเรียนแบบเป็นทีม
คิดเป็นร้อยละ 100

วรรณ ทวงชัยปิติ (วรรณ ทวงชัยปิติ 2520 : 67 - 69) ได้ศึกษา
เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์โดยวิธีเรียนเป็นคณะกับเรียนเป็นปกติ

และศึกษาทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อวิธีสอนทั้งสองวิธีด้วย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 82 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 41 คน เรียนเป็นคณะ กลุ่มควบคุม 41 คน เรียนเป็นชั้นปกติ ไขว้ทเรียนเรื่อง "การแกสมการ" ไขว้เวลาสอน 3 คาบ ๆ ละ 50 นาที ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของกลุ่มทดลองสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 และคะแนนเฉลี่ยจากแบบสอบถามทัศนคติของนักเรียนที่เรียนเป็นคณะสูงกว่าเรียนเป็นชั้นปกติ

ประเสริฐ พงศ์นุรักษ์ (ประเสริฐ พงศ์นุรักษ์ 2521 : 41 - 45)

ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียน โดยทราบและไม่ทราบจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมก่อนการเรียนและศึกษาทัศนคติต่อวิธีการเรียนการสอนตามหลักสูตร 2503 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน เรียนโดยทราบจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม กลุ่มควบคุม 30 คน เรียนโดยไม่ทราบจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ไขว้เวลาสอน 15 ชั่วโมง ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทัศนคติทางวิทยาศาสตร์และทัศนคติเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอนก่อนทดลองและหลังทดลองไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนที่เรียนโดยทราบจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมก่อนการเรียนและหลังการเรียนมีทัศนคติในทางบวกต่อวิธีการเรียนการสอน

ยุพิน จิรสุขานนท์ (ยุพิน จิรสุขานนท์ 2523 : 40 - 42) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง "ภาคตัดกรวย" โดยวิธีสอนแบบอภิปรายกับวิธีสอนแบบบอกใหญ่ และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียน โดยวิธีสอนแบบอภิปราย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 84 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 42 คน เรียนโดยวิธีสอนแบบอภิปราย และกลุ่มควบคุม 42 คน เรียนโดยวิธีสอนแบบบอกใหญ่ ทำการสอน 10 คาบ ๆ ละ 50 นาที ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกัน การวิเคราะห์

ความคิดเห็นต่อการสอนแบบอภิปราย พบว่าทำให้มีการยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่น
เกิดความพอใจในการทำงานร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหา ช่วยฝึกพัฒนาจิตใจกับปัญหาต่าง ๆ
และรู้จักช่วยเหลือตนเอง ซึ่งล้วนแต่เป็นทัศนคติที่ดีต่อการสอนแบบอภิปรายทั้งสิ้น

ละอัยศ กรบงกชมาศ (ละอัยศ กรบงกชมาศ 2523 : 69 - 71)

ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง "เวกเตอร์" โดยวิธีสอนแบบผสม
กับวิธีสอนแบบบอกใหญ่ และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อวิธีสอนแบบผสม กลุ่ม
ตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 69 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 35 คน
เรียนโดยวิธีสอนแบบผสม กลุ่มควบคุม 34 คนเรียนโดยวิธีสอนแบบบอกใหญ่ สอน 10
คาบ ๆ ละ 50 นาที ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกัน
ในด้านความคิดเห็นของนักเรียนพบว่า ร้อยละ 91.43 มีความคิดเห็นว่าการสอนแบบ
ผสมทำให้มีการฝึกฝนการตอบคำถามร้อยละ 88.57 มีความคิดเห็นว่าการทำให้เข้าใจบท
เรียนดีขึ้น มีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมการสอนและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
ซึ่งล้วนเป็นทัศนคติในทางบวก

สุนทรียา เปรมวารี (สุนทรียา เปรมวารี 2523 : 46 - 52) ได้

ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาเรื่อง "ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทย"
โดยการเรียนแบบสืบสวนกับการเรียนแบบบรรยาย และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน
ต่อวิธีสอนทั้งสองวิธี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลองเรียน
แบบสืบสวน กลุ่มควบคุมเรียนแบบบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองชอบเรียน
ด้วยวิธีสืบสวน เพราะช่วยส่งเสริมให้ฝึกทักษะในการคิดและการศึกษาค้นคว้า นักเรียน
กลุ่มควบคุมเห็นว่าการเรียนแบบบรรยายช่วยให้เข้าใจและจดจำเนื้อหาวิชาได้ดี ส่วน
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

ประยูร จิมพลี (ประยูร จิมพลี 2522 : 71 - 74) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ความคิดแบบสืบสวน - สอบสวน ความคิดสร้างสรรค์ โดยวิธีสอนแบบสืบสวน - สอบสวนกับแบบปกติ และศึกษาทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนแบบสืบสวนสอบสวน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน สอนแบบสืบสวน - สอบสวน กลุ่มควบคุม 30 คน สอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของกลุ่มทดลองไม่แตกต่างกับกลุ่มควบคุม ความคิดแบบสืบสวน - สอบสวน ความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนความคิดสร้างสรรค์และความคิดแบบสืบสวนสอบสวน และยังพบว่ากลุ่มทดลองมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนแบบสืบสวน - สอบสวน เมื่อสอน 40 ชั่วโมง และเพิ่มขึ้นเมื่อสอน 70 ชั่วโมง

บัญชา บรรณวิชัยชาติกุล (บัญชา บรรณวิชัยชาติกุล 2522 : 34 - 35) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนการสอนระดับ ป.กศ. เรื่องวิธีสอนและการจัดห้องเรียนในชั้นประถมศึกษา โดยการใช้หน่วยการเรียนการสอนกับการสอนปกติ โดยใ้แก่นักศึกษาชั้น ป.กศ. ปีที่ 2 วิทยาลัยครูสงขลา 62 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 31 คน สอนโดยใช้หน่วยการเรียนการสอน กลุ่มควบคุม 31 คน สอนโดยวิธีสอนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการสอนโดยใช้หน่วยการเรียนการสอนสูงกว่านักศึกษากลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ ทัศนคติของนักศึกษาทั้งสองกลุ่มต่อวิธีสอนไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยที่ศึกษาทัศนคติต่อวิธีสอนเหล่านี้ จะเห็นได้ว่า นักเรียนส่วนมากจะมีทัศนคติที่ดีต่อวิธีสอนที่จัดให้ กลุ่มทดลองมากกว่าวิธีสอนที่ใช้กันอยู่โดยทั่วไปที่จัดให้กลุ่มควบคุมวิธีสอนตามขั้นของวิธีสอนที่ผู้วิจัยใช้ทำการทดลองนั้นจะทำให้ให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีด้วย

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนจริยธรรมแบบต่าง ๆ และจากการศึกษา
ทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อวิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้ใช้ทดลองในกลุ่มทดลองจะเห็น
ได้ว่า มีวิธีสอนหลายวิธีที่สามารถใช้ในการสอนจริยธรรมในโรงเรียนได้ และมีวิธี
สอนหลายวิธีที่ทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิธีสอนนั้น ผลจากงานวิจัยเหล่านี้เป็นแนว
ทางที่ผู้วิจัยได้ใช้ลงมือฐานในการวิจัยในครั้งนี้

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นดังต่อไปนี้

1. ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. แบบแผนการวิจัย
4. วิธีดำเนินการทดลอง
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดรางบัว เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2525 จำนวน 6 ห้องเรียน รวม 214 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง สุ่มจากประชากรโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling.) โดยการจับฉลากเลือกห้องเรียนจาก 6 ห้องเรียน มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง 2 ห้องเรียน แล้วจับฉลากกลุ่มตัวอย่างอีกครั้งหนึ่งเพื่อเลือกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน เรียนโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ

กลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน เรียนโดยวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน
ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคนควา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคนควาประกอบด้วย ชุดการสอนจริยธรรม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามทัศนคติ ดังมีรายละเอียด ดังนี้

1. ชุดการเรียนการสอนจริยธรรม

1.1 ลักษณะของชุดการเรียนการสอนจริยธรรม ประกอบด้วย

1.1.1 คู่มือครู มีรายละเอียดเกี่ยวกับ ความคิดรวบยอดและหลักการ จุดมุ่งหมายทั่วไป จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาบทเรียนโดยย่อ สื่อการเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล

1.1.2 เอกสารประกอบการเรียน เป็นเอกสารที่แจกให้นักเรียนทุกคนใช้ประกอบการเรียน ประกอบด้วย เนื้อเรื่อง และคำถามไปตามลำดับขั้น คือขั้นทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

1.2 การสร้างชุดการเรียนการสอน ได้กระทำตามลำดับขั้น ดังต่อไปนี้

1.2.1 ศึกษาหลักสูตร คู่มือครู แบบเรียนและขอบข่ายของเนื้อหา วิชาสังคมศึกษา ส 402 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พุทธศักราช 2524

1.2.2 เลือกเนื้อหาที่ทดลองคือเรื่อง "ความดี ความชั่ว คุณธรรมที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพของปัจเจกบุคคลและการพัฒนาสังคมไทย"

1.2.3 ศึกษาหลักการ วิธีการสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.2.4 บูรณาการเนื้อหาที่ใช้ในการทดลองเข้าด้วยกันโดยยึดจุดมุ่งหมายของวิชาเป็นเกณฑ์ แล้วนำไปให้ครูผู้สอนวิชาจริยธรรม โรงเรียนวัดรางบัว และนิสิตปริญญาโท การมัธยมศึกษา กลุ่มการสอนสังคมศึกษา รวม 10 คน ทำการวิเคราะห์หลักสูตรตามวิธีการของ สมบูรณ์ จิตพงศ์ (สมบูรณ์ จิตพงศ์ 2523 - ข :

1.2.5 กระจายเนื้อหาที่ไฮทคลอง ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดรางบัว ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2525 ประมาณ 100 คน เขียน ประเด็นการที่เกี่ยวกับเนื้อหาที่ไฮทคลอง

1.2.6 เลือกเรื่องให้นักเรียนเขียน เพื่อนำมาปรับปรุง สร้างเป็น เนื้อเรื่องที่ไฮประกอบการเรียนการสอน

1.2.7 สร้างคู่มือครูและเอกสารประกอบการเรียน ตามวิธีสอนตาม ขั้นตอนของอริบสัจ โดยกำหนดเวลาที่ใช้สอน 16 คาบ

1.3 การตรวจสอบคุณภาพของชุดการเรียนการสอน ให้กระทำตามลำดับขั้น ดังนี้

1.3.1 นำชุดการเรียนการสอนที่สร้างเสร็จแล้วไปให้คณะกรรมการและ ผู้เชี่ยวชาญในการสอนจริยธรรมตรวจสอบ เพื่อนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข เป็นการ หากความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

1.3.2 นำชุดการเรียนการสอนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองกับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2525 โรงเรียนวัดหนองแขม เขตหนองแขม และโรงเรียนจันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับเดียวกันกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อปรับปรุงคุณภาพให้มี ประสิทธิภาพสูงก่อนนำไปไฮทคลองจริง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรม

2.1 ลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นข้อสอบแบบ ปรนัยประกอบด้วยคำถามและคำตอบชนิด 5 ตัวเลือก ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามเนื้อหาที่ใช้ใน การทดลอง รวม 150 ข้อ

2.2 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กระทำตาม ลำดับขั้นดังนี้

2.3.3 หากหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้วิธีของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) ใช้สูตร FR 20 คำนวณจากสูตรดังนี้

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum Pq}{S_t^2} \right\}$$

(อ่าน สายยศ และอังคณา สายยศ

2524 : 169)

เมื่อ	r_{tt}	แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
	n	แทน จำนวนของข้อสอบ
	p	แทน สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ
		$= \frac{\text{จำนวนคนที่ทำถูก}}{\text{จำนวนคนทั้งหมด}}$
	q	แทน สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ คือ $1 - p$
	S_t^2	แทน คะแนนของความแปรปรวนของข้อสอบทั้งหมด

ผลจากการตรวจสอบคุณภาพ ได้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 68 ข้อ ผู้วิจัยจึงคัดเลือกอีกครั้งหนึ่งให้ครอบคลุมเนื้อหา โดยยึดตารางวิเคราะห์หลักสูตรเป็นหลักได้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต้องการใช้จริงจำนวน 60 ข้อ และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .7667 ส่วนค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ได้แสดงไว้ในภาคผนวก ก.

3. แบบสอบถามทัศนคติต่อวิธีสอน

3.1 ลักษณะของแบบสอบถามทัศนคติ เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามมาตรการวัดด้วยวิธีการของลิเคิร์ต (Likert Type Scale) ประกอบด้วย

รายการที่เป็นลักษณะคล้ายคำถาม และต้องแสดงความถี่เห็น 5 ของ รวม 40 ข้อ

3.2 การสร้างแบบสอบถามทัศนคติ กระพาทตามลำดับขั้นดังนี้

3.2.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติและการวัด

ทัศนคติ

3.2.2 กำหนดขอบเขตของวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของวิธีสอนและวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ที่ต้องการสร้างแบบสอบถามทัศนคติ

3.2.3 สร้างแบบสอบถามทัศนคติความถี่การของลิเคิร์ต (Likert Type Scale) โดยให้มากราวส่วนประมาณ 5 ระดับ โดยกำหนดข้อความที่ถามความคิดเห็นของนักเรียนว่า มีความรู้สึกต่อข้อความนั้นอย่างไร ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถาม แล้วขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความคิดเห็นของหนึ่งจาก 5 ของ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง แบบสอบถามทัศนคติต่อวิธีสอน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในช่องรายการแล้วทำเครื่องหมาย

ลงในช่อง ความคิดเห็นที่ต้องการ เพียงช่องเดียว

"เมื่อนักเรียนเรียนวิชาสังคมศึกษา ศ 402 ในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมไปแล้ว นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อวิธีการสอนของครู"

ข้อที่	รายการ	ความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
0	ลำดับขั้นการเรียนการสอน มีขั้นตอนที่ยืดหยุ่น				✓	
00	เป็นการเรียนการสอนที่ ทำให้มีความคิดริเริ่มที่ดี		✓			

3.3 การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามทัศนคติ กระทำตามลำดับอื่น ดังนี้

3.3.1 หากความเที่ยงตรงของแบบสอบถามทัศนคติ โดยให้คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญในการสอนจริยธรรม และอาจารย์ฝ่ายจิตวิทยาตรวจสอบเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) แล้วนำข้อมูลพหุรองมาปรับปรุงแก้ไข

3.3.2 หากอำนาจจำแนกของแบบสอบถามทัศนคติ โดยนำแบบสอบถามทัศนคติที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2525 โรงเรียนวัดหนองแขม เขตหนองแขม และโรงเรียนจันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มเดียวกันที่ทำการทดลองชุดการเรียนการสอน จำนวน 100 คน

นำคำตอบของนักเรียนมาตรวจให้คะแนนตาม Arbitrary Weighting Method (เชิดศักดิ์ โสวาสินธุ์ 2520 : 54) คือกำหนดให้ตัวเลือกมีน้ำหนัก 5 4 3 2 และ 1 ตามลำดับความคิดเห็นจากเห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึงไม่เห็นด้วย

ถ้าข้อความเป็นไปในเชิงนิมิตหรือเชิงบวก (Positive) ให้คะแนนเห็นด้วยอย่างยิ่ง 5 คะแนน เห็นด้วย 4 คะแนน ไม่แน่ใจ 3 คะแนน ไม่เห็นด้วย 2 คะแนน และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 1 คะแนน

ถ้าข้อความเป็นไปในเชิงนิเสธหรือเชิงลบ (Negative) ให้คะแนนกลับกันคือเห็นด้วยอย่างยิ่ง 1 คะแนน เห็นด้วย 2 คะแนน ไม่แน่ใจ 3 คะแนน ไม่เห็นด้วย 4 คะแนน และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 5 คะแนน

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามทัศนคติ เป็นรายข้อโดยใช้เทคนิค 25% โดยแยกกระดาษคำตอบออกเป็นกลุ่มที่ได้คะแนนสูง 25% และ กลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ 25% แล้วเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงคือ มีค่าที่ (t) เท่ากับ 1.75 ขึ้นไป โดยคำนวณจากสูตร ดังนี้

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

(ล่วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2524 :

187)

เมื่อ	t	แทน ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามทัศนคติ
	$\bar{X}_H$	แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\bar{X}_L$	แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	S_H^2	แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
	S_L^2	แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
	n_H	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูง
	n_L	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มต่ำ

3.3 หากค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทัศนคติ ด้วยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา
(α -Coefficient) โดยคำนวณจากสูตร ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{S_t^2} \right\}$$

(ล่วน สายยศ และอังคณา สายยศ

2524 : 171)

เมื่อ	α	แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n_2	แทน จำนวนข้อของแบบสอบถามทัศนคติ
	s_i^2	แทน คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	S_t^2	แทน คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามวัดทัศนคติทั้งฉบับ

ผลจากการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามทัศนคติ ได้รายการที่เป็นลักษณะคล้ายคำถาม 20 ข้อ จึงได้แสดงรายละเอียดไว้ในภาคผนวก ก. โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7699

3. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยดำเนินการวิจัยแบบ Randomized Control - Group Pretest - Posttest Design (พจน์ สะเพียรชัย และคณะ 2519 : 202 - 203) มีแบบแผนการวิจัย ดังนี้

ตาราง 1 แบบแผนการวิจัย

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
(R) E	T_{E_1}	X	T_{E_2}
(R) C	T_{C_1}	$\sim X$	T_{C_2}

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย

- (R) แทน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม
- E แทน กลุ่มทดลอง
- C แทน กลุ่มควบคุม
- T_{E_1} , T_{E_2} แทน การสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองตามลำดับ
- T_{C_1} , T_{C_2} แทน การสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุมตามลำดับ

- X แทน การสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ
 $\sim X$ แทน การสอนตามคู่มือแนวการสอน ของหน่วยศึกษานิเทศก์
 กรมสามัญศึกษา

4. วิธีดำเนินการทดลอง

วิธีดำเนินการทดลอง โค้ดกระทำตามลำดับขั้น ดังต่อไปนี้

4.1 ทดสอบความรู้พื้นฐานก่อนการทดลอง (Pretest) ในเนื้อหาที่เกี่ยวกับจริยธรรมที่ใช้สอนกับกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา ส. 402 เรื่องความดี ความชั่ว และคุณธรรมที่จำเป็นในการพัฒนาบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคลและการพัฒนาสังคม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและหาคุณภาพแล้ว

4.2 วัดทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจและวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ก่อนการทดลอง (Pretest) ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้แบบสอบถามทัศนคติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4.3 ดำเนินการทดลอง โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้เนื้อหาวิชาเดียวกัน ระยะเวลาในการสอนเท่ากันคือ 16 คาบ แต่ใช้วิธีสอนแตกต่างกัน ดังนี้

4.3.1 กลุ่มทดลอง แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย 5 กลุ่มโดยการสุ่มกลุ่มย่อยละ 6 คน แล้วสอนด้วยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ

4.3.2 กลุ่มควบคุม ดำเนินการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

4.4 ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลอง (Posttest) กับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับเดียวกันกับการทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)

4.5 วัดทัศนคติต่อวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจและวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอนหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา หลังการทดลอง (Posttest) ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมโดยใช้แบบสอบถามทัศนคติ ฉบับเดียวกับการใช้วัดทัศนคติก่อนการทดลอง (Pretest)

4.6 ตรวจสอบคำตอบของนักเรียนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบสอบถามทัศนคติ นำคะแนนมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐาน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรม ดังนี้

5.1.1.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลองกับหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างหลังการทดลองกับก่อนการทดลอง โดยใช้ t -test แบบ Dependent Group

5.1.1.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยใช้ t -test แบบ Independent Group ในรูปคะแนนเฉลี่ยผลต่างระหว่างหลังการทดลองกับก่อนการทดลอง

5.1.2 เปรียบเทียบทัศนคติของนักเรียนต่อวิธีสอนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้ t -test แบบ Independent Group ในรูปของคะแนนเฉลี่ยผลต่างระหว่างหลังการทดลองกับก่อนการทดลอง

5.1.3 ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนักเรียนต่อวิธีสอนภายในกลุ่มเดียวกันของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทัศนคติระหว่างหลังการทดลองกับก่อนการทดลอง โดยใช้ t -test แบบ Dependent Group

5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.2.1 สถิติพื้นฐาน

5.2.1.1 หาค่าคะแนนเฉลี่ย จำนวนจากสูตรดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N} \quad (\text{อังกฤษ สายยศ 2523 : 18})$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

5.2.1.2 หาค่าความแปรปรวนของคะแนน จำนวนจากสูตร

$$S^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

(อังกฤษ สายยศ 2523 : 36)

เมื่อ S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนน

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

5.2.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับ

จริยธรรม และศึกษาการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนักเรียนต่อวิธีสอนภายในกลุ่มเดียวกัน ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างหลังการทดลองกับ ก่อนการทดลอง โดยใช้ t -test แบบ Dependent Group จำนวนจากสูตร

$$t = \frac{\frac{\sum D}{2}}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}} \quad df = N - 1$$

(ล่วน สายยศ และอังกฤษ สายยศ

เมื่อ t แทน ค่าอัตราส่วนวิกฤต t ที่ใช้พิจารณาใน t - distribution

D แทน ความแตกต่างระหว่างคะแนนแต่ละคู่

N แทน จำนวนคู่

5.2.3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรม และทัศนคติของนักเรียนต่อวิธีสอนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้ t - test แบบ Independent Group ในรูปของคะแนนเฉลี่ยผลต่างระหว่างหลังการทดลอง กับก่อนการทดลอง จำนวนจากสูตร ดังนี้

$$t = \frac{\bar{X}_{D1} - \bar{X}_{D2}}{\sqrt{\frac{S_{D1}^2}{n_1} + \frac{S_{D2}^2}{n_2}}}$$

$$df = \frac{\left\{ \frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2} \right\}^2}{\left\{ \frac{S_1^2}{n_1} \right\}^2 + \left\{ \frac{S_2^2}{n_2} \right\}^2} = \frac{n_1 - 1 + n_2 - 1}{2}$$

เมื่อ t แทน ค่าอัตราส่วนวิกฤต t ที่ใช้พิจารณาใน t - distribution

$\bar{X}_{D1}, \bar{X}_{D2}$ แทน ค่าเฉลี่ยของผลต่างระหว่างหลังการทดลองกับก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ตามลำดับ

S_{D1}^2, S_{D2}^2 แทน จากความแปรปรวนของผลต่างระหว่างหลังการทดลองกับก่อนการทดลองและกลุ่มควบคุม ตามลำดับ

n_1, n_2 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการอ่านผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้ให้ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผล ดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
$\bar{X}_T$	แทน	คะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง
$\bar{X}_{T1}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยหลังการทดลอง
$\bar{X}_{T2}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างผลการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
t	แทน	ค่าอัตราส่วนวิกฤติ t ใน t -distribution
df	แทน	ความเป็นอิสระที่คะแนนจะแปรไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ขอเสนอตามลำดับดังนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับ
จริยธรรม
2. การเปรียบเทียบทัศนคติต่อวิธีสอน
3. การเปลี่ยนแปลงของทัศนคติต่อวิธีสอน

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรม

จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง
ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการทดสอบและเปรียบเทียบมีดังนี้

1.1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลองกับหลัง
การทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองกับก่อนการทดลองทั้งของ
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาเปรียบเทียบกัน โดยใช้ $t - test$ ได้ผลดังแสดงใน
ตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง
ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	$\bar{X}_D$	t
<u>กลุ่มทดลอง</u>				
ก่อนการทดลอง	30	34.2667	6.9333	8.4925 **
หลังการทดลอง	30	41.2000		
<u>กลุ่มควบคุม</u>				
ก่อนการทดลอง	30	30.9667	7.9333	11.0448 **
หลังการทดลอง	30	38.9000		

$$t_{.01} (df = 29) = 2.462$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงในตาราง 2 พบว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองกับก่อนการทดลอง ของทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอนหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

1.2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองกับ

กลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยได้นำผลต่างของคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองกับก่อนการทดลอง ทั้งของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาเปรียบเทียบกันโดยใช้ t -test ได้ผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{T_1}$	$\bar{X}_{T_2}$	X_D	t
กลุ่มทดลอง	30	34.2667	41.2000	6.9333	-0.9196
กลุ่มควบคุม	30	30.9667	38.9000	7.9333	

$$t_{.05} (df = 57) = 2.000$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงในตาราง 3 พบว่า ผลต่างของคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองกับก่อนการทดลอง ของทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมของนักเรียนที่เรียน โดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับวิธีสอน

ตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศกรรมสามัญศึกษา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

2. การเปรียบเทียบทัศนคติต่อวิธีสอน

ผู้วิจัยได้นำผลต่างของคะแนนเฉลี่ยทัศนคติหลังการทดลองกับก่อนการทดลอง ทั้งของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาเปรียบเทียบกัน โดยใช้ t -test ได้ผลดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบทัศนคติต่อวิธีสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{T_1}$	$\bar{X}_{T_2}$	$\bar{X}_D$	t
กลุ่มทดลอง	30	62.3000	72.8333	10.5333	2.0085 *
กลุ่มควบคุม	30	62.0667	68.4000	6.3333	

$$t_{.05} (df = 55) = 2.000$$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงในตาราง 4 พบว่าผลต่างของคะแนนเฉลี่ยทัศนคติหลังการทดลองกับก่อนการทดลอง ของทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ทัศนคติของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศกรรมสามัญศึกษา แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3. การเปลี่ยนแปลงของทัศนคติต่อวิธีสอน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยทัศนคติหลังการทดลองกับก่อนการทดลอง ทั้งของ
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาเปรียบเทียบกัน โดยใช้ $t - test$ ได้ผลดังแสดง
ในตาราง 5

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบทัศนคติต่อวิธีสอนก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง
ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	$\bar{X}_D$	t
<u>กลุ่มทดลอง</u>				
ก่อนการทดลอง	30	62.3000	10.5333	6.4152 **
หลังการทดลอง	30	72.8333		
<u>กลุ่มควบคุม</u>				
ก่อนการทดลอง	30	62.0667	6.3333	4.8912 **
หลังการทดลอง	30	68.4000		

$$t_{.01} (df = 29) = 2.462$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงไว้ในตาราง 5 พบว่าคะแนนเฉลี่ยทัศนคติหลัง
การทดลองกับก่อนการทดลอง ของทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ทัศนคติของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนตามชั้นทั้งสี่ของอริยสัจ
กับวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยงานนิเทศก์ กรมสามัญศึกษา หลังการทดลองสูงกว่า
ก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

บทย่อ สรุปย่อ อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ว่า แตกต่างกันหรือไม่
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ว่า แตกต่างกันหรือไม่
3. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา หลังการทดลองว่า สูงกว่าก่อนการทดลองหรือไม่

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมเป็นดังนี้
 - 1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่อง เกี่ยวกับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
 - 1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่อง เกี่ยวกับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา แตกต่างกัน

2. ทักษะคิของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของ
จริยสัจกับวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา แตกต่างกัน

3. ทักษะคิของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของ
จริยสัจกับวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา หลังการทดลอง
สูงกว่าก่อนการทดลอง

วิธีการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2525
ของโรงเรียนวัดรางบัว เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน แบ่งเป็น
กลุ่มทดลอง 30 คน กลุ่มควบคุม 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 ชุดการเรียนการสอนจริยธรรม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา
ส 402 เรื่อง ความดี ความชั่ว คุณธรรมที่จำเป็นต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคล
และการพัฒนาสังคมไทย

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมเป็น
แบบทดสอบปรนัยชนิด 5 กว่เลือกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 60 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .7667

2.3 แบบสอบถามทัศนคติต่อวิธีสอน ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามมาตรฐานการวัดด้วย
วิธีการของลิเคิร์ท (Likert Type Scale) ประกอบด้วยรายการที่เป็นลักษณะคล้ายคำถาม
และช่องแสดงความคิดเห็น 5 ช่อง จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .7699

3. การดำเนินการทดลอง

3.1 ทดสอบก่อนการทดลองกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้แบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมและแบบสอบถามทัศนคติต่อวิธีสอน

3.2 ทำเนิการทดลอง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ทดลองสอนนักเรียนทั้งสองกลุ่ม โดยกลุ่มทดลองเรียนโดยวิธีสอนตามขั้นหั่งสี่ของอริยสัจและกลุ่มควบคุมเรียนโดยวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

3.3 ทดสอบหลังการทดลองกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมและแบบสอบถามทัศนคติต่อวิธีสอน ซึ่งเกี่ยวกับที่ใช้ในการทดลองก่อนการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมโดยวิธีการดังนี้

1.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลองกับหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างหลังการทดลองกับก่อนการทดลองโดยใช้ t-test แบบ Dependent Group

1.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมโดยใช้ t-test แบบ Independent Group ในรูปคะแนนเฉลี่ยผลทางระหว่างหลังการทดลองกับก่อนการทดลอง

2. เปรียบเทียบทัศนคติของนักเรียนต่อวิธีสอนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมโดยใช้ t-test แบบ Independent Group ในรูปของคะแนนเฉลี่ยผลทางระหว่างหลังการทดลองกับก่อนการทดลอง

3. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนักเรียนต่อวิธีสอนภายในกลุ่มเดียวกันของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างหลังการทดลองกับก่อนการทดลองโดยใช้ t-test แบบ Dependent Group

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมเป็นดังนี้

1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอนหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอนหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา แยกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ทักษะคิของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา แยกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ทักษะคิของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. การศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากการทดสอบสมมุติฐานข้อ 1.1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมของนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลองแยกต่างกัน โดยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือการสอนจริยธรรมด้วยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่สมใจ สุริยะกุล (สมใจ สุริยะกุล 2523 : 63 - 66) ได้ศึกษาไว้โดยสร้างบทเรียนสื่อผสมใช้สอนจริยธรรมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนไทยพุทธและไทยมุสลิม ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการทดสอบสมมุติฐานข้อ 1.2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใน เรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ การสอนจริยธรรมโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ กับวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ไม่มีผลทำให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน

การที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันนั้น อาจเนื่องมาจากวิธีการที่ใช้ในกลุ่มทดลองยังมีข้อบกพร่องอยู่ ซึ่งพอจะกล่าวได้ดังนี้

1.1 กระบวนการเรียนการสอน

1.1.1 วิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจนี้เพิ่งนำมาใช้ทดลองสอนเป็นครั้งแรกย่อมมีข้อบกพร่องอยู่มาก ต่างกับวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งได้พัฒนาและนำมาใช้อย่างแพร่หลายอยู่แล้ว (การทดลองวิธีสอนใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในประวัติการศึกษานั้น ผู้ทดลองส่วนใหญ่ใช้เวลาไม่นานนัก)

1.1.2 อุปกรณ์การสอนที่ใช้ในกลุ่มทดลองที่สำคัญมีเพียงเอกสารประกอบการเรียนและคำถามกว้างๆ เหตุที่ใช้คำถามกว้างๆ ก็เพื่อให้นักเรียนสามารถตอบได้หลายทางและรู้จักเลือกคำตอบที่เหมาะสมที่สุดในขั้นสุดท้าย การขาดอุปกรณ์ในการช่วยคิดและช่วยให้นักเรียนได้หาคำตอบไปความล้าคับขึ้น จึงทำให้นักเรียนคิดได้ช้า นักเรียนจึงได้เนื้อเรื่องน้อยกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งครูได้เตรียมเนื้อเรื่องไว้ให้นักเรียนแล้วอย่างดี

1.1.3 การวัดผลการเรียนเพียงครั้งเดียวเมื่อสิ้นสุดการทดลอง โดยไม่ได้วัดผลเป็นระยะๆ ในระหว่างการทดลองทำให้ไม่รู้ข้อบกพร่องและการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนในแต่ละช่วง จึงไม่สามารถทำการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องได้ถูกต้อง

1.1.4 ครูผู้สอน (ผู้วิจัย) ไม่เคยชินกับวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ และเพิ่งนำมาใช้สอนเป็นครั้งแรก ข้อบกพร่องในวิธีสอนของครูจึงมีอยู่มาก ซึ่งย่อมส่งผลไปถึงผลการเรียนของนักเรียนด้วย ถ้าครูมีประสบการณ์ทางการสอนด้วยวิธีสอนที่สูงแล้ว มันใจว่าผลการเรียนของนักเรียนต้องสูงกว่านี้อย่างแน่นอน

1.2 นักเรียนกลุ่มทดลอง เพิ่งได้รับการเรียนโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจเป็นครั้งแรก จึงไม่เคยชินกับวิธีสอนที่ใช้ จะเห็นได้จากข้อสังเกตดังนี้

1.2.1 นักเรียนยังขาดทักษะในการเรียนโดยขบวนการกลุ่ม การเลือก ประชาน เลขา และการแบ่งงานในกลุ่มจึงใช้เวลามากเกินไป (ในความเป็นจริงใช้เวลา ประมาณ 10 นาที) ทำให้เวลาคิด ค้นคว้าและอภิปรายน้อยลง ความรู้จึงอาจน้อยไปด้วย

1.2.2 นักเรียนไม่ได้ผ่านกระบวนการฝึกคิดอย่างง่าย ๆ เพื่อเป็นพื้นฐาน มาก่อน ทำให้ไม่สามารถคิดได้ถูกต้องและครบตามที่กำหนดให้ภายในเวลาที่จำกัด เนื้อเรื่องความรู้ที่ได้รับจึงน้อยกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งครูเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อเรื่องความรู้ให้

1.2.3 พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนในชั้นทุกชั้น สมัย เป็นไปอย่าง สนุกสนาน ตอบคำถามได้ถูกต้อง แต่เมื่อถึงขั้นนิเวศและชั้นมรรคซึ่งต้องคิด ค้นคว้าเอง นักเรียนค้นคว้าจากหนังสือได้ถูกต้อง แต่ไม่สามารถคิด เสนอคำตอบของตนเองได้มากนัก

1.3 เวลาที่ใช้ทดลองความละ 50 นาทีนั้นไม่สามารถให้นักเรียนทุกคนได้คิด ทุกหัวข้อได้ จึงต้องแบ่งให้บางหัวข้อ ถึงแม้จะมีการอภิปราย สรุปในตอนท้าย แต่ นักเรียนก็ย่อมได้ความรู้น้อยกว่าการที่ได้คิดได้ค้นคว้าด้วยตนเองทุกหัวข้ออย่างแน่นอน นอกจากนั้นระยะเวลา 16 คาบที่ใช้ทดลองก็ยังไม่มากพอ เพราะเมื่อนักเรียนมีทักษะ ในการคิดสูงขึ้นก็สิ้นสุดการทดลองพอดี ถ้าใช้เวลาทดลองมากกว่านี้ อาจทำให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองสูงขึ้นกว่านี้ได้

1.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ใช้ ทดสอบกับนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนแบบเดียวกับกลุ่มควบคุม แล้วนำมาหาค่าอำนาจ จำแนก ดังนั้นข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงจึงตรงกับความสามารถของกลุ่มควบคุม ส่วนข้อสอบที่เน้นการคิดซึ่งเหมาะกับกลุ่มทดลองกลับได้ค่าอำนาจจำแนกต่ำและคงที่ค ึ่งไป ข้อสอบเหล่านี้มีตัวอย่างแสดงไว้ในภาคผนวก ง

โดยสรุป เมื่อพิจารณาข้อเสียเปรียบบางประการของกลุ่มทดลอง (เช่น เวลามากกว่าเพราะต้องเสียเวลาดังกล่าวในข้อ 1.2.1 ฯลฯ) การที่นักเรียนกลุ่ม ทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ต่ำกว่ากลุ่มควบคุม ก็แสดงถึงคุณภาพของวิธีสอน ความขึ้นทั้งสี่ของอริยสัจ

2. การศึกษาทัศนคติต่อวิธีสอน

2.1 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อวิธีสอน

จากการทดสอบสมมุติฐานข้อ 2 พบว่าทัศนคติต่อวิธีสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนตามขั้นหัตถ์ของอริยสัจมีทัศนคติต่อวิธีสอนที่ได้รับสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยที่วรรณ ทวงชัยปิติ (วรรณ ทวงชัยปิติ 2521 : 26-27) ได้ศึกษาไว้โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนคณิตศาสตร์โดยครูเรียนเป็นคณะกับการเรียนเป็นชั้นปกติ ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อการเรียนเป็นคณะสูงกว่าการเรียนเป็นชั้นปกติ

การที่ทัศนคติของนักเรียนต่อวิธีสอนตามขั้นหัตถ์ของอริยสัจสูงกวานั้น เนื่องจากสาเหตุดังนี้

2.1.1 วิธีสอนตามขั้นหัตถ์ของอริยสัจมีกระบวนการสอนต่อเนื่องกันเป็นขั้น ๆ คือ ขั้นหลัก ขั้นสรุป ขั้นนิรนัย และขั้นมรรค โดยเฉพาะในขั้นทุกขั้นนั้น นักเรียนได้พบกับปัญหาด้วยวิธีการหลายแบบ เช่น การแสดงละครสั้น การฟังเรื่องจากเพื่อนที่หลีกเลี่ยงการอ่านเรื่องจากเอกสารเป็นต้น ทำให้นักเรียนสนุกสนานและช่วยกระตุ้นให้นักเรียนคิดค้นคว้า เพื่อเสนอวิธีแก้ปัญหาให้สำเร็จ

2.1.2 การที่นักเรียนได้อภิปรายกันในกลุ่มและนำความคิดของกลุ่มไปเสนอแก่นักเรียนทั้งชั้นนั้น นักเรียนมีโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทั้งยังมีโอกาสฝึกการพูดการแสดงออกต่อหน้าชุมชนอีกด้วย นักเรียนในชั้นจะได้ทราบความสามารถของเพื่อนแต่ละคนและแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน แทนการฟังจากครูคนเดียว

2.1.3 จากผลการตอบแบบสอบถามทัศนคติต่อวิธีสอนยังพบว่าข้อความในเรื่องรายการ ข้อ 7 คือ "วิธีสอนแบบนี้นักเรียนสามารถได้เป็นวิธีแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้" และข้อ 17 คือ "ฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา" นักเรียนกลุ่มทดลองจะเลือกตอบ "เห็นด้วยอย่างยิ่ง และเห็นด้วย" ร้อยละ 80 และ 76.9 ตามลำดับ แต่นักเรียนกลุ่มควบคุมจะเลือก "ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ร้อยละ 83.3 และ 72.6 ตามลำดับ จึงพอสรุปได้ว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจวิธีสอนตามขั้นหัตถ์ของอริยสัจนี้ยังสามารถ

นำไปใช้ได้และฝึกให้เป็นคนมีเหตุผลอีกด้วย

ส่วนกลุ่มควบคุมที่มีทัศนคติต่อวิธีสอนต่ำกว่ากลุ่มทดลองนั้น เพราะว่ามันักเรียนกลุ่มควบคุมเคยได้รับการสอนวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยงานนิเทศ กรมสามัญศึกษาแล้ว ทัศนคติจึงไม่สูงขึ้นมากร เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มทดลองที่มีทัศนคติสูงขึ้นมากแล้ว กลุ่มควบคุมจึงมีทัศนคติต่อวิธีสอนต่ำกว่า

2.2 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิธีสอน

ผลจากการทดลองพบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีทัศนคติต่อวิธีสอนหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าทัศนคติของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนตามขั้นหั้งสี่ของวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยงานนิเทศ กรมสามัญศึกษา หลังการเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนการเรียน การที่นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีทัศนคติต่อวิธีสอนสูงขึ้นนั้น เนื่องจากการทดลอง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อบกพร่องในการเรียนการสอนในระหว่างการทดลอง เครื่องมือแล้วทำการแก้ไขด้วยวิธีการดังนี้

2.2.1 กลุ่มทดลอง ได้ทำการศึกษาค้นคว้าวิธีสอนตามขั้นหั้งสี่ของวิธีสอนจากเอกสารและขอแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ สร้างชุดการเรียนการสอนแล้วนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคุณภาพของชุดการเรียนการสอนและได้ศึกษาข้อบกพร่องแล้วทำการปรับปรุงในเรื่อง เวลาที่ใช้ในการเรียนการสอน การแบ่งกลุ่มและแบ่งหัวข้อในการค้นคว้า การเรียนโดยกระบวนการกลุ่ม การช่วยกระตุ้น นอกขอบข่ายในการคิด ค้นคว้า การอภิปรายกลุ่มและการเสนอผลงานของกลุ่ม

2.2.2 กลุ่มควบคุม ได้สอบถามครูผู้สอนและนักเรียนที่เคยเรียนโดยวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยงานนิเทศ กรมสามัญศึกษา ถึงปัญหาต่าง ๆ และได้ทำการปรับปรุงแก้ไขในเรื่อง เกี่ยวกับ การจัดเตรียมอุปกรณ์การสอนไว้ล่วงหน้า โดยให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง กำหนดเวลาในการสอนเป็นขั้น ๆ อย่างละเอียดถี่ถ้วน

นอกจากนี้ในระหว่างทำการสอนกับกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ผู้วิจัยได้สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรในการสอน โดยการเสริมแรงด้วยการชมเชย ให้กำลังใจนักเรียนเป็นระยะ ๆ

ทำให้นักเรียนไม่เกรงเกรียงมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ ส่วนปัญหาเรื่องเสียงรบกวนจากภายนอกห้องเรียนและการรายงานหน้าชั้นของตัวแทนแต่ละกลุ่มซึ่งนักเรียนที่นั่งหลังห้องได้ยินไม่ชัดนั้น แก้ไขโดยการให้เครื่องขยายเสียงช่วยทุกครั้ง

ด้วยเหตุผลทั้งที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงอาจส่งผลให้นักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีทัศนคติต่อวิธีสอนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างเห็นได้ชัด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ซึ่งอาจเกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การจัดการศึกษากำหนดการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2521 นั้น ต้องการให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น วิธีสอนตามขั้นหัตถ์ของอริยสัจมีกระบวนการสอนที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว จึงสมควรที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

1.2 ควรหาวิธีเสริมสร้างจริยธรรม โดยการใช้วิธีการต่าง ๆ หลาย ๆ วิธี เช่น วิธีสอนของพระพุทธเจ้า วิธีสอนที่เน้นกระบวนการคิด การใช้ทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ การควบคุมสภาพแวดล้อม วิธีรับพฤติกรรม เป็นต้น เพื่อสามารถเลือกนำไปใช้ได้เหมาะสมและเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

1.3 ครูและนักเรียนควรทำความเข้าใจวิธีการของอริยสัจสี่ แล้วนำมาใช้ในการพัฒนาจริยธรรม จะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจะทำการศึกษาค้นคว้า หารูปแบบวิธีสอนแบบใหม่ ๆ ให้เหมาะสมกับการสอนจริยธรรมที่ได้ผล ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2.2 ในการวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างจริยธรรมครั้งต่อไป ควรวัดพฤติกรรมทางจริยธรรมด้วย โดยมุ่งเน้นการวิจัยเชิงคุณภาพให้มากขึ้น

2.3 ควรจะนำวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจไปใช้ในการทดลองสอนอีก โดยมุ่งศึกษาตัวแปรเพิ่มเติม เช่น เนื้อหาวิชา ระดับชั้น ระดับสติปัญญา เพศ อายุของผู้เรียน และควรศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหา การสร้างความศรัทธา ความเก่งกาจในการเรียนรู้ ที่สอดคล้องเนื้อหาวิชาด้วย

2.4 ในการนำวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ไปใช้ในการทดลองสอนครั้งต่อไป ก่อนการทดลองสอน ควรฝึกทักษะในขั้นกระบวนการคิด กันก่อน อาทิ ปรายกลุ่มการรายงาน หน้าชั้นไว้เป็นพื้นฐานก่อนการทดลอง ควรมีอุปกรณ์ วิธีการที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการคิดและทำลายกระบวนการคิดของนักเรียน สำหรับระยะเวลาในการทดลองนั้นควรใช้ให้มากกว่านี้

2.5 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ใช้กับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมนั้น ควรหาวิธีที่เอื้ออำนวยต่อกลุ่มทดลองด้วย โดยอาจทำการทดลองสอนด้วยวิธีสอนที่จะใช้ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทั้งสองวิธีกับกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม แล้วหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับนักเรียนทั้งสองกลุ่มก่อน แล้วจึงนำแบบทดสอบที่ได้คุณภาพแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการทำการวิจัยจริง หรือ สร้างแบบทดสอบสองชุดที่เอื้ออำนวยต่อวิธีสอนที่ต้องการศึกษาทั้งสองวิธีแล้วให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบทดสอบทั้งสองชุด

ด้วยข้อเสนอนี้จะกล่าวนี้ จะทำให้ผลการวิจัยมีคุณภาพสูงขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กร่าง ไพวรรณ "จริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน" ใน แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย
การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย 22 - 27 มกราคม 2525 การศาสนา
2523, หน้า 142 - 144

กิตติศักดิ์ ปราโมช "หลักจริยธรรมที่ควรคำนึงในการให้การศึกษา" ใน จริยธรรม
ครูสภา พระสุเมรุ 2514, หน้า 16 - 30

ชวาล แพรัตกุล เทคนิคการวัดผล วัฒนาพานิช 2516, 442 หน้า

อู๋ชีพ อ่อนโคกสูง ทัศนคติต่อการสัมภาษณ์เพื่อเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย ภาควิชา
การแนะแนวและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน 2518, 32 หน้า
เชิดศักดิ์ โฉวาสินธุ์ การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 130 หน้า

ชำนานู นิสารัตน์ หนังสือเรียนสังคมศึกษารายวิชา ส 402 สังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 4 (ม.4) ไทยวัฒนาพานิช 2524, 86 หน้า

คุณฉวี สัตบุรุษ การเปรียบเทียบวิธีสอนแบบโครงสักรู้และธรรมสำนึกในการสอน
เบญจศีลและธรรมาสัทธิธรรม ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524, 149 หน้า อัดสำเนา

นพเก้า สุนทรเกศ "การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์โดยวิธี
สอนแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการเรียนแบบบรรยายประกอบการสาธิตของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2" ใน รวมบทความวิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2518 มัธยมศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โครงการทดลองหน่วยผลิตเอกสารจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2520, 756 หน้า

มัญญา มรณพิชัยชาติกุล การเปรียบเทียบผลการเรียนการสอนระดับ ป.กศ เรื่องวิธีสอน
และการจัดห้องเรียนในชั้นประถมศึกษาโดยใช้หน่วยการเรียนรู้กับการสอนปกติ
ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 211 หน้า
อัดสำเนา

ประคินันท์ อุประมัย จิตวิทยา ศรีอนันต์ 2518, 168 หน้า

ประคินันท์ พรหมเสนา การนำวิธีสอนในสมัยพุทธกาลมาใช้สอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา

วิทยานิพนธ์ คม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2523, 173 หน้า อัดสำเนา

ประภาเพ็ญ สุวรรณ ทัศนคติ การวัด การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย

ไทยวัฒนาพานิช 2520, 141 หน้า

ประยูร นิมพลี การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ความคิดแบบ

สืบสวนสอบสวน ความคิดสร้างสรรค์ โดยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนกับแบบปกติ ชั้นประถม

ปีที่ 6 วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522,

178 หน้า อัดสำเนา

ประเสริฐ พงศ์นุรักษ์ การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์

ของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 6 ที่เรียนโดยทราบดีและไม่ทราบจุดหมายเชิงพฤติกรรม

ก่อนการเรียน วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2521, 49 หน้า อัดสำเนา

ปัญญา นิวเผือก การศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง ความรู้เบื้องต้นสำหรับพุทธศาสนิกชน โดยใช้บทเรียนโมดูลกับการสอนปกติ

วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 168 หน้า

อัดสำเนา

พาน์ สะเพียรชัยและคณะ การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2519, 210 หน้า

พรรณี ลิ้มปัทมา การใช้วิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในการสอนจริยธรรมระดับประถมศึกษา

ปีที่ 6 วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2523, 136 หน้า อัดสำเนา

เมธี ปลัดชนานนท์ "การสอนจริยศึกษาในโรงเรียน" ใน คุรุปริทัศน์ 7 : 54 - 59

มกราคม 2525

ยุพิน จิรสุขานนท์ "เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง "ภาคตัดกรวย" โดยวิธีสอนแบบอภิปรายกับวิธีสอนแบบบอกให้รู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4"

วิทยานิพนธ์ คม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522, 111 หน้า อักษรย่อ

ละเอียดยก กรมกองทมาส "การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง "เวกเตอร์" โดยวิธีสอนแบบผสมกับวิธีสอนแบบบอกให้รู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4"

วิทยานิพนธ์ คม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2523, 177 หน้า อักษรย่อ

ฉาน สายยศ และอังคณา สายยศ หลักการวิจัยการศึกษา ทวีจักรการพิมพ์ 2524, 286 หน้า

ารรณา ดวงฉวีปิ "การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยวิธีเรียนเป็นคณะกับเรียนเป็นชั้นปกติของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2" วิทยานิพนธ์ คม.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520, 159 หน้า อักษรย่อ

วิเชียร เกตุสิงห์ หลักการสร้างและวิเคราะห์ข้อสอบ ขงกลการพิมพ์ 2518, 161 หน้า

วินัย เกษมเศรษฐ "สิ่งที่ควรทำในการส่งเสริมจริยศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา" ในรวมคำบรรยายและผลการประชุมกลุ่ม เรื่องการส่งเสริมจริยศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา 4 - 6 มิถุนายน 2523 หน้า 1 - 6, หน้า ไม่ติดต่อกัน

วิริยะ บุญยะนิवासัน การเปรียบเทียบการสอนจริยธรรมโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบธรรมดา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2523, 145 หน้า อักษรย่อ

วิรุทธ วิเชียรใจดี จิตวิทยาการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน อำนวยการพิมพ์ 2521, 165 หน้า

ศึกษาธิการ, กระทรวง, กรมวิชาการ แนวการจัดพัฒนาจริยธรรมไทย การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย 22 - 27 มกราคม 2523 การศาสนา 2523, 157 หน้า

"ผลการทดลองหารูปแบบที่มีประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอนจริยธรรม" ในวิจัยสมมติ 16 : 27 - 29 มกราคม 2525

ศึกษาธิการ, กระทรวง, กรมการศาสนา หลักการวิธีการจัดจริยศึกษา และหัวข้อ
จริยธรรม สำหรับอบรมสั่งสอนนักเรียนนักศึกษา (ฉบับทดลอง) การศาสนา
2521, 45 หน้า

ศึกษาธิการ, กระทรวง คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524
รูปศิลปการพิมพ์ 2523, 103 หน้า

สามัญศึกษา, กรม, กองการมัธยมศึกษา รายงานวิจัยของศึกษานิเทศก์ กรมสามัญ
ศึกษา เรื่อง พฤติกรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ถึงกิจกรรมสามัญศึกษา
ด้านการปลูกฝังจริยธรรมในห้องเรียน เจริญการพิมพ์ 2523, 163 หน้า

สารโรช บัวศรี วิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ม.ป.ท. 2525, 9 หน้า

สงม ลักษณ์ "หลักสูตรปัจจุบันและการสอนการอบรมนักเรียน" ใน รวมคำบรรยาย
และผลการประชุมกลุ่มเรื่อง การส่งเสริมจริยศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์
กรมสามัญศึกษา 4 - 6 มิถุนายน 2523, หน้า 6 - 7, หน้าไม่ติดต่อกัน

สมใจ สุริยกุล การสร้างบทเรียนสื่อประสมในวิชาจริยศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ใน
อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ปรวิญานันท์ ก.บ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2523, 218 หน้า อัดสำเนา

สมบุญ ชิตพงศ์ การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ สำนักทดสอบ
ทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523-
ก, 167 หน้า อัดสำเนา

เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสังคมศึกษา สำนักทดสอบ
ทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523-ข,
140 หน้า อัดสำเนา

สุชา จันทน์เอน การวัดทางจิตวิทยาและการศึกษา แพรวีทยา 2518, 200 หน้า

สุนทรียา เปรมวารี "เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง
"ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทย โดยการเรียนแบบสืบสอนกับการเรียนแบบ
บรรยาย" วิทยานันท์ คม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2523, 124 หน้า อัดสำเนา

สุภาพรณ เพชรพวงจัน การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาศีลธรรม หน่วย
"คุณธรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัย" โดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีสอนแบบ
ธรรมคา ในชั้นประถมปีที่ 6 วิทยานิพนธ์ คม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520,
 145 หน้าอัดสำเนา

อังคณา สายยศ วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย สำนักทดลองทางการศึกษาและ
 จิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 193 หน้า
 อัดสำเนา

ถ่านอม ทะพิงค์แก และ ชยันต์ วรธนะภูติ "จริยธรรมในสังคมไทย ในทัศนะ
 ของนักศึกษา" ใน วารสารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 5 :
 39 - 40 มิถุนายน - กรกฎาคม 2522

Fan, Chung - Teh. Item Analysis Table. New Jersey, Education
 Testing Service, Princeton, 1952, 32 p.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
การวิเคราะห์ข้อมูล

ตาราง 1 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความยากง่าย
มาตรฐาน (Δ) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับ
จริยธรรม

ข้อ	p	r	Δ
1.	.48	.30	13.2
2	.41	.23	13.9
3	.41	.56	13.9
4	.73	.32	10.6
5	.64	.32	11.6
6	.71	.34	10.7
7	.23	.35	16.0
8	.41	.23	14.0
9	.66	.45	11.4
10	.75	.52	10.3
11	.77	.35	10.0
12	.62	.36	11.8
13	.28	.57	15.8
14	.69	.22	11.6
15	.46	.41	13.4
16	.71	.26	10.8
17	.62	.50	11.7
18	.50	.40	13.0
19	.57	.27	12.3
20	.46	.27	13.4
21	.35	.20	14.6
22	.72	.59	10.6
23	.67	.32	11.2
24	.48	.30	13.2
25	.64	.47	11.5
26	.43	.27	13.7
27	.63	.40	11.6
28	.65	.36	11.4
29	.42	.20	13.8
30	.56	.76	12.4

ข้อ	p	r	Δ
31	.58	.34	12.2
32	.74	.41	10.4
33	.54	.34	12.6
34	.44	.38	13.6
35	.63	.40	11.6
36	.67	.25	11.2
37	.64	.47	11.5
38	.24	.24	15.9
39	.75	.38	10.3
40	.57	.59	12.3
41	.54	.27	12.6
42	.41	.23	13.9
43	.77	.49	10.1
44	.50	.34	13.0
45	.80	.43	9.7
46	.50	.40	13.0
47	.41	.31	13.9
48	.63	.40	11.6
49	.33	.25	14.3
50	.29	.26	15.2
51	.22	.21	16.4
52	.31	.22	15.0
53	.76	.24	10.1
54	.66	.45	11.4
55	.30	.38	15.1
56	.30	.48	15.1
57	.73	.32	10.6
58	.71	.41	10.8
59	.77	.49	10.1
60	.64	.47	11.5

ตาราง 2 แสดงค่าอ่านน้ำหนัก (t) ของแบบสอบถามทัศนคติต่อวิธีสอน

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		ค่าอ่านน้ำหนัก (t)
	$\bar{X}$	S^2_H	$\bar{X}$	S^2_L	
1	3.60	.6667	2.88	.8600	2.9136
2	4.72	.2100	3.88	.7767	4.2239
3	4.64	.4067	3.84	1.0567	3.3067
4	4.32	.7267	3.20	1.0000	3.8051
5	3.72	.5433	2.80	.8333	3.9205
6	4.16	.3900	3.36	1.4900	2.9173
7	4.16	.7233	3.48	1.0933	2.5226
8	4.36	.4067	3.44	.9233	3.9887
9	3.96	1.2067	2.92	1.9933	2.9069
10	4.12	.8600	3.32	1.4767	2.6168
11	3.60	.4167	2.52	1.3433	4.0704
12	3.56	1.1733	2.72	1.3767	2.6301
13	3.92	.4100	2.92	1.4100	3.7062
14	3.84	.4733	3.00	2.0417	2.6484
15	3.60	.6667	2.64	1.5317	3.2374
16	4.00	.6667	2.56	1.0900	5.4324
17	4.64	.2400	3.92	.4100	4.4653
18	4.36	.3233	3.44	.6733	4.6077
19	3.80	.4167	2.52	1.0100	5.3582
20	4.08	1.2433	2.64	2.0733	3.9535

ตาราง 3 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับจลนศาสตร์ ระหว่าง
การสอบก่อนการเรียนและหลังการเรียน ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง				กลุ่มควบคุม			
เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D	เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D
1	34	41	7	1	29	34	5
2	38	42	4	2	22	36	14
3	34	44	10	3	39	41	2
4	37	42	5	4	31	42	11
5	25	35	10	5	27	40	13
6	42	46	4	6	39	44	5
7	38	45	7	7	33	39	6
8	41	44	3	8	36	40	4
9	28	40	12	9	36	39	3
10	35	35	0	10	28	37	9
11	30	40	10	11	36	39	3
12	41	46	2	12	37	36	-1
13	20	31	11	13	23	30	7
14	36	40	4	14	34	45	11
15	46	48	2	15	28	38	10
16	31	45	14	16	24	35	11
17	23	29	6	17	27	40	13
18	27	39	12	18	41	47	6
19	38	40	2	19	26	36	10
20	32	42	10	20	28	38	10
21	31	48	17	21	34	41	7
22	42	42	0	22	39	46	7
23	42	40	-2	23	31	44	13
24	37	44	7	24	29	43	14
25	33	41	8	25	25	33	8
26	28	39	11	26	34	41	7
27	35	45	10	27	31	42	11
28	35	42	7	28	19	23	4
29	30	37	7	29	31	41	10
30	36	44	8	30	32	37	5

ตาราง 4 คะแนนทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อวิธีสอน ระหว่างก่อนการเรียน
และหลังการเรียน ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง				กลุ่มควบคุม			
เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D	เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D
1	54	76	22	1	62	78	16
2	62	70	-8	2	60	70	10
3	70	87	17	3	67	71	4
4	66	73	7	4	72	80	8
5	70	83	13	5	66	74	8
6	57	62	5	6	64	61	-3
7	60	75	15	7	62	77	15
8	52	56	4	8	58	63	5
9	66	80	14	9	70	74	4
10	57	87	30	10	64	57	-7
11	66	89	23	11	62	69	7
12	52	60	8	12	60	53	-7
13	64	75	11	13	54	62	8
14	51	78	27	14	61	68	7
15	62	60	-2	15	52	53	1
16	57	85	28	16	66	78	12
17	60	62	2	17	64	67	3
18	60	65	5	18	54	64	10
19	64	75	11	19	60	57	-3
20	68	80	12	20	72	76	4
21	62	68	6	21	58	76	18
22	72	87	15	22	74	72	-2
23	61	60	-1	23	62	84	22
24	56	62	6	24	63	63	0
25	73	74	1	25	67	70	3
26	60	56	-4	26	50	63	13
27	71	84	13	27	60	61	1
28	57	61	4	28	55	69	14
29	70	73	3	29	61	72	11
30	69	82	13	30	62	67	5

ภาคผนวก ข.
ชุดการเรียนรู้การสอน

ชุดการเรียนรู้การสอนจริงจิตรกรรม เรื่องการรับนิมิตชอบ

คู่มือครู

(เวลา 50 นาที)

ความถี่รวมยอดและหลักการ

1. การรับนิมิตชอบ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยตนเองในการรู้ถึงหน้าที่ที่ตนต้องกระทำถ้าบุคคลมีความรับนิมิตชอบดี จะทำให้เกิดความระวังไม่ให้งานผิดพลาด ผลงานที่ทำก็จะมีคุณภาพซึ่งจะเกิดผลดีทั้งตนเองและส่วนรวม

2. ถ้าตั้งมโนเป็นบุคคลที่มีความรับนิมิตชอบตลอดและสั่งคนมาก สังคมนั้นจะมีความมั่นคง การรับนิมิตชอบนี้จะเป็นเครื่องส่งเสริมให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในสังคมได้ก็ จุดมุ่งหมายทั่วไป

1. เพื่อให้เด็กเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องการรับนิมิตชอบ
2. เพื่อให้เด็กเรียนเห็นความสำคัญของความรับนิมิตชอบ
3. เพื่อให้เด็กเรียนมีแนวปฏิบัติตน เกี่ยวกับความรับนิมิตชอบ

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

หลังจากนักเรียนได้ผ่านกิจกรรมการเรียนในชั้นทุกขั สมมุติ นิโรธ บรรลุแล้ว นักเรียนควรจะสามารทำสิ่งต่อไปนี้ได้ คือ

1. บอกความหมายและความสำคัญของความรับนิมิตชอบได้ถูกต้อง
2. แยกแยะผลดีของความรับนิมิตชอบและผลเสียของการขาดความรับนิมิตชอบเป็นข้อ ๆ ได้ถูกต้อง
3. บอกวิธีปฏิบัติตนในเรื่องการรับนิมิตชอบได้ถูกต้อง
4. สรุปหลักการที่สำคัญจากบทเรียนได้ถูกต้อง

เนื้อหา: ความหมาย ความสำคัญ ผลดี วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับความรับนิมิตชอบ และผลเสียจากการขาดความรับนิมิตชอบ

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ขั้นทุกขั ครูสนทนากับนักเรียนว่าการเรียนในปัจจุบันนี้นักเรียนต้องใช้ความสามารถของตนเองมากขึ้น โดยมีการแบ่งกลุ่ม ค้นคว้า เสนอรายงาน และการ

เรียนแบบนี้ก็เกิดปัญหาขึ้นตามที่เราได้พบกันคือ นักเรียนบางคนไม่ค่อยมีใครเต็มใจรับเข้ากลุ่ม เพราะเมื่อแบ่งหัวข้อให้ไปค้นคว้าแล้ว เมื่อถึงวันนัดมารวมกันก็ยังไม่ได้อะไรเลย เพื่อน ๆ ต้องเคืองร่อนช่วยกันไปค้นคว้าให้แทน ต้องไปขอเลื่อนการเสนอรายงานกับอาจารย์ อาจารย์ก็ต้องถามเหตุผล ซึ่งอาจารย์มักไม่ค่อยพอใจนัก เพราะโปรแกรมการสอนต้องเปลี่ยนไปหมด อาจารย์ต้องเคืองร่อนเตรียมการสอนใหม่ เพื่อนนักเรียนทั้งชั้นก็ต้องเสียเวลาเรียน บางครั้งห้องเรียนก็ยุ่งวุ่นวายกันไปหมดเพราะมีนักเรียนบกพร่องไม่ทัน นิสัยอันนี้ต้องรีบแก้ไข มิฉะนั้นเมื่อไปใช้ชีวิตในสังคมหรือออกไปทำงานที่สำคัญ ๆ จะมีผลเสียมากมาย วันนี้เราลองมาหาวิธีการแก้ปัญหานี้กัน เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่น เพราะวิธีการรายงานแบ่งกลุ่มนี้ต้องมีอีกต่อไป การทำงานไม่คงมาทะเลาะกัน ผู้ที่บกพร่อง เพื่อนฝูงไม่ยอมรับ ก็จะกลับตัวเปลี่ยนนิสัยในทางที่ดีขึ้นต่อไป

ที่ครูกล่าวมานี้ นักเรียนลองเขียนมาชื่อว่า ข้อบกพร่องนี้เกิดผลเสียอย่างไรต่อผู้ทำให้เกิดข้อบกพร่องเอง และผู้อื่น เขียนแยกมาให้เห็นชัด

2. ขั้นสรุป ครูสนทนากับนักเรียนบอกว่า การแก้ปัญหานั้น ต้องแก้สาเหตุ ให้นักเรียนลองรวบรวมมาคิดว่า มีสาเหตุอะไรบ้างที่เกิดความเคืองร่อนนี้ และสาเหตุนั้นรวมเรียกว่าอะไร หมายความว่าอะไร

3. ขั้นนิโรธ ครูให้นักเรียนเขียนถึงผลที่ได้มารวมแก้ปัญหามาไว้ว่า เมื่อแก้ข้อปฏิบัติและส่วนรวมอย่างไรบ้าง เขียนแยกให้เห็นชัดเป็นคำ ๆ ไป แล้วให้นักเรียนคิดว่าหลักสำคัญในการแก้ปัญหานั้นคืออะไร หมายความว่าอย่างไร ให้ลองเขียนวิธีการปฏิบัติ ความหลักการนั้นว่ามีอะไรบ้างจะเขียนจากประสบการณ์ที่เคย ปฏิบัติได้ผลมาแล้ว หรือค้นคว้ารวบรวมจากหนังสือเรียนสังคมศึกษา ส. 402 ก็ได้

4. ขั้นบรรค ครูให้นักเรียนแยกแยะ (วิเคราะห์) ข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้โดยเลือกวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุด แล้วสรุปวิธีปฏิบัตินี้เป็นข้อ ๆ

— เมื่อนักเรียนแต่ละคนตอบปัญหาของตนแล้ว ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 6 คน โดยให้เลือกประธาน เลขานุการกลุ่ม ๆ ละ 1 ตำแหน่ง แล้วให้ประธานนำอภิปรายกลุ่มย่อยถึงแนวตอบที่แต่ละคนตอบไว้ โดยให้สมาชิกช่วยกันแสดงความคิดเห็น เลือกคำตอบ

ที่ดีที่สุด ให้เลขาทำการเป็นผู้บันทึก

- กรุณาให้ประธานกลุ่มแต่ละกลุ่มไปรายงานแนวคำตอบของกลุ่มตน ผู้ซึ่งร่วมแสดงความเห็น เมื่อจบทุกกลุ่มแล้ว ให้นักเรียนทุกคน ตรวจสอบแก้สรุป คำตอบของตนให้เหมาะสม

- กรุณานักเรียน สรุปหลักการสำคัญของบทเรียน แล้วให้จดลงสมุด

สื่อการเรียนรู้ หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส 402

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมอภิปราย แสดงความคิดเห็นและสรุปหลักการในกลุ่ม
2. ตรวจสอบคำตอบ บทสรุป จากสมุดจด

ชุดการเรียนรู้การสอนวิธีธรรม เรื่อง "ความมีวินัย"

คู่มือครู

(เวลา 50 นาที)

ความถี่รวมยอดและหลักการ

1. การที่จะมีวินัยในตนเองได้นั้น ต้องอาศัยการฝึกบังคับตนให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือแนวทางที่ตนวางไว้ ซึ่งไปขัดกับกฎเกณฑ์ของสังคม อย่างสม่ำเสมอจนเกิดเป็นนิสัย

2. ทุกสิ่งทุกอย่างมีกฎหมายและระเบียบไว้ให้มาซึ่งปฏิบัติ ถ้าบุคคลในสังคมนั้นได้ฝึกระเบียบวินัยทางสังคมอย่างถี่แล้ว ก็จะสามารถปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกใจ ซึ่งจะช่วยให้ตนมีความสุขและสังคมเจริญก้าวหน้าไปทางแนวทางที่พึงประสงค์

จุดมุ่งหมายทั่วไป

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องความมีวินัยในตนเองและวินัยทางสังคม

2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความมีวินัย

3. เพื่อให้นักเรียนมีแนวปฏิบัติตนเกี่ยวกับความมีวินัย

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

เมื่อเด็กเรียนฟังเทปบันทึกเสียงเรื่อง "ประสบการณ์ของนิลา" ประกอบเอกสารประกอบการเรียน และได้ค้นคว้าความที่กำกวมได้แล้ว นักเรียนสามารถทำสิ่งต่อไปนี้ได้

1. บอกความหมาย ความสำคัญและประโยชน์ของความมีวินัยได้ถูกต้อง
2. แยกแยะผลดีของความมีวินัยและผลเสียของการขาดวินัยได้ถูกต้องเป็นข้อ ๆ
3. บอกวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับความมีวินัยได้ถูกต้อง
4. สรุปสาระสำคัญ ความถี่รวมยอดและหลักการที่สำคัญจากบทเรียนได้ถูกต้อง

เนื้อหา

ความหมาย ความสำคัญ ผลดีและการสร้างวินัย ผลเสีย ของการขาดวินัย

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. แบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน โดยการจับ жักนี้ให้
เหมาะสมที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน แล้วให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการ
ตำแหน่งละ 1 คน
2. แจกเอกสารประกอบการเรียน ให้นักเรียนทุกคน
3. ดำเนินการเรียนการสอน ตามขั้นหึ่งสี่ของอริบฮัจ ดังนี้
 - 3.1 ขั้นนำช้ เปิดเทปบันทึกเสียง เรื่อง "ประสบการณ์ของนิภา" ให้นักเรียน
ฟัง พร้อมอ่านเอกสารประกอบการเรียน เมื่อจบแล้ว ให้ประธานกลุ่มประจักษ์อธิบาย
งานให้สมาชิกในกลุ่มกันรว่า ทอดำถาม
 - 3.2 ขั้นสนุหัย นักเรียนแต่ละคน กันดำ ทอดำถามต่อเนื่องจากขั้นนำช้
 - 3.3 ขั้นนิโรธ ครูกระตุ้นให้นักเรียนแต่ละคน คิด กันดำจากหนังสือประกอบ
การเรียนเพื่อตอบคำถามและทำการรวบรวมข้อมูลในขั้นนี้
 - 3.4 ขั้นบรรค นักเรียนแต่ละคนวิเคราะห์ข้อมูลจากขั้นนิโรธ และสรุป
ขณะที่นักเรียนทำการศึกษากันดำด้วยตนเองนั้น ครูคอยชี้แนะ กระตุ้น
ให้นักเรียนคิดกันดำให้อยู่ในขอบข่ายที่ถูกต้อง
4. เมื่อนักเรียนแต่ละคนตอบคำถามแล้ว ให้ประธานกลุ่มนำการอภิปราย
เพื่อหาข้อสรุปของกลุ่ม โดยมีเลขานุการกลุ่มเป็นผู้รบันทึกผลการสรุป
5. ตัวแทนกลุ่ม ออกไปรายงานข้อสรุปของกลุ่มคนให้นักเรียนทั้งห้อง
โดยเปิดโอกาสให้ผู้ฟังร่วมแสดงความคิดเห็นได้
6. เมื่อตัวแทนแต่ละกลุ่มรายงานจบ ครูสรุปและให้นักเรียนแต่ละคน
ตรวจแนวคำตอบของตน ทำการแก้ไขเพิ่มเติม ให้ถูกต้อง
7. ให้นำนักเรียนช่วยกันสรุปความคิกรวบยอดและหลักการที่สำคัญจากบท
เรียน แล้วครูจดบนกระดาน ให้นักเรียนจดลงสมุด

สื่อการเรียน

1. เทปบันทึกเสียง เรื่อง "ประสบการณ์ของนิภา"

2. เอกสารประกอบการเรียนเรื่อง "ประสบการณ์ของบิดา" และ
คำถาม 1 ชุด
3. หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส. 402

การวัดผลและการประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมอภิปราย และส่งความถึคเห็นและการสรุปความถึค
รวมยอดและหลักการ
2. ตรวจคำตอบและบทสรุปของนักเรียนแต่ละคนในสมุด

เอกสารประกอบการเรียน

1. ขั้นนำ ให้ฝึกเรียนอ่านเอกสารประกอบการเรียนเรื่อง "ประสบการณ์ของนิลา"
ประกอบการฟังเพลงบันทึกเสียง เพื่อตอบคำถามในเกณฑ์ของเรื่อง
"ประสบการณ์ของนิลา"

"ในการได้มีโอกาสเที่ยวชมงานชมโลกกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี นิลาได้ความรู้สึก
ภูมิใจในความเป็นไทย และประทับใจหลายอย่าง

แต่ก็มีสิ่งหนึ่งที่นิลาสนใจเป็นอย่างมาก คือการชมชมงานเทรณูปถัมภ์ซึ่งนิลาได้
เข้าชมชมด้วยใจจดจ่อเป็นเวลานาน กว่าชมจนมาถึงซึ่งนิลาชมชมอยู่ก็เลยเวลาที่กำหนด
ไปมากแล้ว จนกระทั่งชมมาถึงนิลาจึงเข้าใจทันทีว่าอะไรเป็นสาเหตุทำให้ชมชม
ต้องเสียเวลานาน เพราะแทนที่นิลาและชมชมอยู่ริมถนนจะได้พบกับความสวยงาม ความ
ประทับใจของชมชม กลับพบว่าพวกช่างภาพซึ่งยืนอยู่แถวหน้าสุดอยู่แล้ว คงกรุณาเข้าไป
ปะปนกับชมชมเพื่อถ่ายภาพให้ชัดเจน บ้างก็เข้าไปขวางหน้าชมชม จนชมชมต้องหยุดระงัด
มือ ๑ เจ้าภาพที่ชมชมเห็นอะไรก็ไม่ค่อยสังเกตกลับมีเพิ่มจำนวนมากขึ้นทั้งช่างภาพจริง ช่าง
ภาพสมัครเล่น และคนที่อยู่แถวเดียวกับนิลาที่ไม่ได้ถ่ายภาพก็เดินลงไปร่วมชมชมกับเขาบ้าง
ชมชมเทรณูปถัมภ์จึงกล่าวอย่างไม่ด้วยดีไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้าไปมีคบถึงความสวยงาม
ความประทับใจเป็นชมชมหนึ่งใจชมชมเทรณูปถัมภ์ไว้อย่างมากมาย เพื่อหวังว่า จะให้ผู้
ชมประทับใจในความสวยงามเป็นชมชมที่ได้ดูท่าขายไปแล้ว โดยผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง

นิลาได้ความสนใจในการกระทำของชมชมเหล่านั้นมาก นิลาจึงกลับไปว่าคำกล่าว
เหล่านี้แพร่ไปยังต่างประเทศแล้ว ชาวต่างชาติจะคิดถึงคนไทย ชาติไทยอย่างไร..."

- 1.1 จากเรื่องจะมีความเห็นหรือว่าชมชมและส่วนรวมอย่างไรบ้าง กล่าวให้
ชัดเจน

2. ขั้นปฏิบัติ 2.1 ความเห็นหรือว่าชมชม มาจากสาเหตุอะไรบ้าง
2.2 สาเหตุดังกล่าวนี้รวมเรียกว่าอะไร และมีความหมายว่าอย่างไร
3. ขั้นวิเคราะห์ 3.1 ถ้าแก้ปัญหานั้นสาเหตุในข้อ 2.2 นี้จะเกิดผลดีต่อชมชมและส่วนรวม
อย่างไรบ้าง

3.2 หลักคำพิพาทในการแก้ความผิดกรณีข้อ 2.2 คืออะไรและมี
ความหมายว่าอย่างไร

3.3 ให้เสนอวิธีการปฏิบัติข้อ 3.2 ที่เคยมีประสบการณ์และจากการศึกษา
ค้นคว้าให้รายละเอียดมากที่สุด

4. ขั้นบรรณ 4.1 ให้นักเรียนคิด วิเคราะห์รายละเอียดในข้อ 3.3 เพื่อหาวิธีการที่
เหมาะสมที่สุดในการปฏิบัติที่คิดว่าได้ผลดี แล้วเสนอวิธีการนั้น ๆ มา
อย่างแจ่มแจ้ง

4.2 สรุปข้อเสนอมานจากข้อ 4.1 ให้ชัดเจน

ชุดการเรียนรู้การสอนจริยธรรม เรื่อง ความซื่อสัตย์

คู่มือครู

(เวลา 50 นาที)

ความคิดรวบยอดและหลักการ

1. ความซื่อสัตย์ หมายถึงความเป็นคนตรง ถ้าบุคคลมีความซื่อสัตย์แล้วย่อมจะได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น สามารถทำงานที่ไหน ๆ ได้นาน
2. ถ้าบุคคลมีความซื่อสัตย์ต่อกันแล้ว ย่อมช่วยให้สังคมดำเนินไปทางสภาพปกติ ซึ่งจะเกิดประโยชน์ทั้งต่อกันเองและส่วนรวม สังคมจึงต้องการบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ทั้งต่อกันเองและสังคม

จุดมุ่งหมายทั่วไป

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องความซื่อสัตย์
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความซื่อสัตย์
3. เพื่อให้นักเรียนมีแนวปฏิบัติตนด้านความซื่อสัตย์

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

หลังจากนักเรียนได้อ่านเรื่อง "อ่านอย่าทำเหตุ" และได้ทำการค้นคว้าอภิปรายตอบคำถามตามที่กำหนดไว้แล้ว นักเรียนควรจะสามารถทำสิ่งต่อไปนี้ได้

1. บอกความหมายและความสำคัญของความซื่อสัตย์ได้ถูกต้อง
2. แยกแยะผลดีของความซื่อสัตย์และผลเสียของการขาดความซื่อสัตย์ได้ถูกต้อง
3. บอกวิธีแสดงความซื่อสัตย์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ถูกต้อง
4. สรุปหลักการที่สำคัญจากบทเรียนได้ถูกต้อง

เนื้อหา: ความหมาย ความสำคัญ ผลดีของความซื่อสัตย์ การแสดงความซื่อสัตย์ และผลเสียของความไม่ซื่อสัตย์

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยโดยการสุ่ม กลุ่มละ 6 คนรวม 5 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการของกลุ่มตำแหน่งละ 1 คน โดยแต่ละกลุ่มจัดที่นั่งให้เหมาะสมที่จะอภิปรายร่วมกันได้

2. ครูแจกเอกสารประกอบการเรียนให้นักเรียนทุกคน ๑ ละ 1 ชุด

3. ดำเนินการเรียนการสอน ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ดังนี้

3.1 ขั้นทุกข์ ครูเลือกนักเรียนมาหน้าชั้น 1 คน ให้อ่านเอกสารประกอบการเรียนเรื่อง "อานวยท่าเหฺนุ" ให้เพื่อน ๆ ฟังประกอบเอกสารของแต่ละคน แล้วให้นักเรียนแต่ละคนตอบคำถามตอนท้ายของเนื้อเรื่อง

3.2 ขั้นสมุทัย ให้นักเรียนแต่ละคน ตอบคำถามในปัญหาที่กำหนดให้ซึ่งเป็นปัญหาให้หาสาเหตุที่เกิดความทุกข์ขึ้น ตามเนื้อเรื่อง

3.3 ขั้นนิโรธ ครูกระตุ้นให้นักเรียนตอบคำถามและค้นคว้าจากหนังสือเรียนตามคำถามที่กำหนดให้

3.4 ขั้นมรรค ให้นักเรียนวิเคราะห์แนวคำตอบในชั้นนิโรธแล้วทำการสรุป

4. เมื่อนักเรียนแต่ละคนตอบคำถามครบแล้วประธานกลุ่มเริ่มนำถ้อยคำอภิปรายในกลุ่มตนเพื่อหาข้อสรุปที่ดีที่สุด โดยมีเลขานุการกลุ่มเป็นผู้จดสาระสำคัญ

5. ให้ประธานกลุ่มทุกกลุ่มออกไปเสนอแนวคำตอบของกลุ่มตนหน้าชั้นเรียน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็นได้

6. ครู นำนักเรียนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของบทเรียนและสรุปหลักการที่สำคัญของบทเรียน

7. ครูจัดหลักการบนกระดานให้นักเรียนแต่ละคนบันทึกลงสมุดของตน
สื่อการเรียน

1. เอกสารประกอบการเรียนเรื่อง "อานวยท่าเหฺนุ" คำถาม 1 ชุด

2. หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส 402

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตจากการอภิปรายกลุ่ม การแสดงความคิดเห็นและการสรุปหลักการ

2. ตรวจคำตอบและบทสรุปจากสมุด

เอกสารประกอบการเรียน

1. ขั้นทบทวน

ให้เอกสารประกอบการเรียนเรื่อง "อ่านวนทำเหตุ" แล้วตอบคำถามท้ายเรื่อง "อ่านวนทำเหตุ"

เนื่องจากสมพิศเป็นไข้หวัด จึงขาดเรียนไป 3 วัน เมื่อมาเข้าชั้นเรียน สมพิศจึงถามอ่านวนว่า อาจารย์บุญศรี ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ถามอะไรถึงคนข้างอ่านวนจึงบอกไปว่า อาจารย์สั่งให้นำใบรับรองแพทย์มาแสดงด้วยเนื่องจากขาดเรียนไปนาน บิดะนั้นจะไม่มีสิทธิ์เข้าเรียนเนื่องจากขาดเรียนไปนาน สมพิศจึงรีบกลับบ้าน เพื่อให้ผู้ปกครองติดต่อขอใบรับรองแพทย์ แต่ระหว่างทางกลับบ้านเขาข้ามถนนด้วยจิตใจที่ล่องลอยเพราะไม่คิดว่าอาจารย์จะเข้มงวดมากถึงเพียงนี้ จึงถูกรถจักรยานชนจนล้มลง ผู้พบเห็นเหตุการณ์นำเขาไปส่งสถานีกาชาด พยาบาลได้โทรศัพท์มายังโรงเรียน จนเมื่ออาจารย์บุญศรีทราบเรื่อง จึงให้น้องชายของสมพิศซึ่งกำลังเรียนวิชาคณิตศาสตร์อยู่ในชั้น ม. 2 ไปตามผู้ปกครองมาดูแลอาการของสมพิศ ส่วนอาจารย์บุญศรีนั้น ต้องฝากชั่วโมงสอนกับอาจารย์ด้วย แล้วรีบไปเยี่ยมสมพิศ

เมื่ออ่านวนทราบข่าวร้ายเข้าถึงกับตกใจและกลัวความผิด เพราะตนได้ชกโลกสมพิศไปถึงเรื่องใบรับรองแพทย์ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว อาจารย์บุญศรีไม่ได้ถามคำถามที่อ่านวนได้โกหกไปเลย อ่านวนจึงไม่กล้าเข้าชั้นเรียน ต้องหลบไปนั่งกังวลอยู่ในห้องสมุด

1.1 จากเนื้อเรื่อง ผู้ใดได้รับความเดือดร้อนบ้าง และเดือดร้อนอย่างไร

1.2 ความเดือดร้อนนั้นมีผลเสียต่อส่วนบุคคลและส่วนรวมอย่างไร กล่าวให้ชัดเจน

2. ขั้นสรุป

2.1 ความเดือดร้อนเหล่านั้นมีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง

2.2 สาเหตุเบื้องต้นคืออะไร หมายความว่าอะไร

3. ชั้นนิโรธ

- 3.1 ถ้าแก้ปัญหที่สาเหตุได้ จะเกิดผลที่ต่อส่วนบุคคลและส่วนรวมอย่างไร
- 3.2 หลักสำคัญในการแก้ปัญหาคืออะไรหมายความว่าอย่างไร มีความสำคัญอย่างไร แบ่งได้เป็นกี่ประเภท
- 3.3 จงรวบรวมรายละเอียดจากข้อ 3.2 จากประสบการณ์และจากการศึกษาค้นคว้า

4. ชั้นมรรค

- 4.1 ให้นักเรียนแยกแยะรายละเอียดจากข้อ 3.3 เพื่อหาวิธีปฏิบัติที่น่าไปใช้แก้ความเดือดร้อนนั้นอย่างได้ผลดีที่สุด
- 4.2 จงสรุปวิธีการจากข้อ 4.1 เป็นข้อๆ ให้ชัดเจน

ชุดการเรียนรู้การสอนจริยธรรมเรื่องการเสียสละ

คู่มือครู

(เวลา 50 นาที)

ความถี่รวมยอดและหลักการ

1. การเสียสละ เป็นการยอมเสียสิ่งต่าง ๆ ให้แก่ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ ถ้าบุคคลมีความเสียสละแล้ว ก็จะทำให้ตนเองมีความสุขสบายใจ และผู้อื่นก็มีความสุขขึ้นด้วย
2. การเสียสละมีหลายรูปแบบ ถ้าสามารถเลือกการเสียสละให้เหมาะสมกับตนเองก็ไม่เดือดร้อน ผู้รับก็มีความสุข จึงเป็นสิ่งที่บุคคลในสังคมพึงเสียสละต่อกัน จุดมุ่งหมายทั่วไป

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการเสียสละ
2. เพื่อให้นักเรียน เห็นความสำคัญของการเสียสละ
3. เพื่อให้นักเรียน มีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเสียสละที่เหมาะสม

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนชมการแสดงละครและอ่านเอกสารเรื่อง "น้ำใจของนักเรียน" และได้ค้นคว้าตอบคำถามที่กำหนดให้แล้ว นักเรียนควรจะสามารทำสิ่งต่อไปนี้ได้

1. บอกความหมายและความสำคัญของการเสียสละได้ถูกต้อง
2. แยกแยะผลดีของการเสียสละ และผลเสียจากการไม่เสียสละได้ถูกต้อง เป็นข้อ ๆ
3. บอกวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการเสียสละต่าง ๆ ได้ถูกต้อง
4. สรุปหลักการที่สำคัญจากบทเรียนได้ถูกต้อง

เนื้อหา ความหมาย ความสำคัญ ผลดี และรูปแบบของการเสียสละ ผลเสียของการไม่เสียสละ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ก่อนทำการสอน ครูได้นำคัมภีร์กับนักเรียนเพื่อเป็นตัวละคร ที่จะแสดงละครเรื่อง "น้ำใจของนักเรียน" และซักซ้อมความเข้าใจกันล่วงหน้าแล้ว จึงดำเนินการสอนตามลำดับขั้นดังนี้

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยโดยการสุ่ม กลุ่มละ 6 คน รวม 5 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขาธิการกลุ่ม ตำแหน่งละ 1 คน โดยแต่ละกลุ่มจัดที่นั่งให้เหมาะสมที่จะอภิปรายร่วมกันได้

2. แจกเอกสารประกอบการเรียนให้นักเรียนทุกคน ๆ ละ 1 ชุด

3. คำเนิการเรียนการสอน ตามขั้นหึ่งสี่ของอริยสัจ ดังนี้

3.1 ขั้นทุกข์ ครูเริ่มการแสดงละครเรื่อง "น้ำใจของนักเรียน" โดยมีตัวละครแสดงเป็น "ครู" ในเนื้อเรื่อง แล้วคำเนิการแสดงความบทบาท ซึ่งมีอยู่ในเอกสารประกอบการเรียน ซึ่งนักเรียนทุกคนเมื่อข้แล้ว โดยนักเรียนที่ครูข้ค้หมายไว้ให้เป็นตัวละคร จะแสดงบทบาทของตนเมื่อถึงเวลาโดยไม่จำเป็นต้องลุกจากที่นั่ง ขั้นทุกข์นี้นักเรียนจะได้พบกับสภาพที่เป็นปัญหาและจะได้ค้ตอบคำถามจากเอกสารที่แจกให้ โดยนักเรียนทุกคนคิด ถ้แนวทอบของตนเองก่อนโดยเขียนแนวทอบลงในสมุดของตน แล้วร่วมอภิปรายกันในกลุ่ม

3.2 ขั้นสมุทัย ครูกระตุ้นให้นักเรียน ร่วมกันอภิปราย ทอบปัญหาที่ค้หนดให้แล้วในเอกสาร

3.3 ขั้นนิโรธ ครูสังเกทการทำงานของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ให้คำแนะนำในนักเรียนร่วมอภิปราย ทอบปัญหา ในขั้นนิโรธ ซึ่งเป็นขั้นที่รวบรวมข้อมูล จากประสบการณ์ของสมาชิกในกลุ่มและจากการค้ค้นคว้าในหนังสือเรียนที่ค้หนดให้

3.4 ขั้นมรรค ครูสังเกท พร้อมแนะนำ กระตุ้นให้นักเรียนปฏิบัติตามคำสั่งในขั้นนี้ซึ่งมีปรากฏในเอกสารประกอบการเรียนแล้ว ให้นักเรียนแต่ละคนมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม

4. เมื่อค้ตอบคำถามครบทุกชั้นแล้ว ให้ช่วยกันสรุปโดย เอชาอนุการเป็นผู้บันทึกข้อสรุปของกลุ่ม ให้ประธานกลุ่มนำบทสรุปของกลุ่มเสนอหน้าชั้นเรียน ตามเวลาที่ครูค้หนดให้ นักเรียนทุกคนหึ่งและมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้

5. ให้นักเรียนแต่ละคนจับบันทึก สำระสำคัญจากบทเรียนลงสมุดของตนเพื่อเตรียมการเสนอผลงานของแต่ละกลุ่ม

6. กรุณำนักเรียน สรุปสำระสำคัญ ความคิดรวบยอดและหลักการที่สำคัญ

ของบทเรียน แล้วครูจัดบนกระดานให้นักเรียนแต่ละคนจดลงสมุดตามความเหมาะสมของแต่ละคน

ข้อการเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการแสดงละคร เรื่อง "น้ำใจของนักเรียน" และ
คำถาม 1 ชุด

2. หนังสือ สังคมศึกษา ส 402

การวัดผลและการประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการสรุปความคิดรวบยอดและหลักการ

2. ตรวจจากแนวคำตอบ และบทสรุปของแต่ละคน ในสมุด

เอกสารประกอบการเรียน
บทละครเรื่อง "น้ำใจของนักเรียน"

1. ขั้นนำ ให้นักเรียนอ่านเอกสารประกอบการเรียนละคร เพื่อตอบคำถามในตอนท้ายเรื่อง

..... ภายในห้องเรียนชั้น ม.4/3 ในชั่วโมง โคมมูม นักเรียนทุกคนเตรียมพร้อมฟังการอบรมของครู

..... ครูเดินเข้าห้อง หัวหน้านอกให้ทุกคนเคารพ ครูรับการเคารพนักเรียนนั่ง

ครู : สวัสดี พวกเราทุกคน นั่งลงได้.....พวกเรากำลังทราบดีแล้วว่า ในวันจันทร์ที่จะถึงนี้เป็นวันวิสาขบูชา โรงเรียนปิด 1 วัน(นักเรียนส่งเสียงปรบมือ ดีใจ..)พวกเรากำลังเข้าร่วมพิธีกรรมนี้กันตามอัธยาศัย แต่ทุกปีที่ผ่านมาและปีนี้ สำนักวัฒนธรรมฯ มีหนังสือมาเชิญให้โรงเรียนส่ง โคมและตัวแทนไปร่วมพิธีที่จัดขึ้น ที่วัดโพธิ์ ท่าเตียน ปีนี้โรงเรียนเลือกนักเรียน ม.ศ.ปลาย ให้เป็นตัวแทนของโรงเรียน มีรถโรงเรียนรับส่งเรียบร้อย โรงเรียนต้องการนักเรียนม.ศ.ปลาย ห้องละอย่างน้อย 2 คน คือ ชาย-หญิง ไปเป็นตัวแทน รดจะออกจากโรงเรียนเวลาสามโมงเย็น คงกลับราวหกโมงเย็น.....พวกเราก็คงจะให้ใครเป็นตัวแทนห้องเรา

นักเรียน : ส่งเสียงวิจารณ์ เสนอชื่อกันมากมาย รุนวายเป็น

ครู : เอาอย่างนี้ก็ได้แล้วกัน ขออาสาสมัครก่อน

.....ห้องเรียนเงียบ.....

ครู : เมื่อพวกเราไม่กล้าอาสาก็เห็นจะต้องช่วยเสนอชื่อมา

สราวุฒ : ขอเสนอหัวหน้าครับ.....ชัยวัฒน์...ครับ

ชัยวัฒน์ : ผมรับไม่ได้ครับ เพราะต้องกลับทางจังหวัดครับ เงินหมด แต่ผมคิดว่ากรรณิกา เหมาะสมกับอนุศักดิ์ครับ

กรรณิกา : หนูไม่วางกะ ต้องช่วยแม่ขายของ

อนุศักดิ์ : ผมคงหาการบ้านครับ คงไว้เยะกะว่าจะสะสมให้หมดภายในสามวันที่โรงเรียนปิดนี้แหละ

ครู : ถ้างั้นสรุบดีไหม

สรุติ :: โอ้ย ผมไม่เอาครับ ทำไม่เป็น

ครู : ไม่คงทำอะไร หรือออกไปเข้าแถว แล้วก็รวมพิธี เขาจะแนะนำให้ทุกอย่าง

สรุติ : ไม่ไหวครับ ผมไม่เหมาะ ไม่เหมาะ วัลกับผมไม่ถูกกัน

..... จากนั้นครูเรียกถามนักเรียนอีกหลายคนแต่ได้รับคำตอบว่ามีพระมีงานยุ่งทั้งนั้น

ครู : "เอาละครูรู้สึกลำบากใจเสียแล้ว ไม่รู้จะหาวิธีอย่างไรที่จะได้ตัวแทนห้องเรา

ถ้าไปรายงานอาจารย์หัวหน้าแผนกกิจกรรม ครูคงถูกตำหนิแน่เพราะท่านเป็น

อาจารย์ผู้ใหญ่วางงานจริงจังและท่านคงต้องเรียกนักเรียนห้องเราประชุม

พิเศษ หรืออาจกล่าวคำทักท้วงหน้าเสาธง คิดว่าพวกเราคงไม่พอใจกัน

อย่างน้อยคงอายนักเรียนห้องอื่น ๆ ที่เขามีตัวแทนกันครบหมดแล้ว ชื่อเสียง

ของห้องเราคงเสียแน่ ๆ อาจารย์อื่น ๆ ก็คงเพ่งเล็งเป็นพิเศษ ถึงแม้ว่า

ความจำเป็นบางอย่างครั้งเราต้องเลือกทางที่เหมาะสมไว้ก่อนเหมือนกัน"

.....เมื่อครูกล่าวถึงตอนนี้ ห้องเรียนเงียบ ครูมีสีหน้าเครียดเพราะไม่รู้

จะหาวิธีใดจึงจะเหมาะสมและอาจโดนอาจารย์อื่นตำหนิได้อีกด้วย ที่ไม่มีความ

สามารถ ส่วนนักเรียนเมื่อได้คิดก็เริ่มเห็นปัญหาที่จะเกิดขึ้น เริ่มกังวลใจ

อาจต้องฉวยตาย ถูกอาจารย์อื่น ๆ ตำหนิ เพื่อนห้องอื่นรังเกียจได้

1.1 จากเนื้อเรื่องเหล่านี้ มีใครบ้างที่มีความทุกข์ เกิดร้อน และมีความ

ทุกข์อย่างไร

1.2 ความทุกข์เหล่านั้นเกิดผลเกี่ยวข้องกับบุคคลและส่วนรวมอย่างไร

2. ขั้นสรุป

2.1 ความทุกข์เหล่านั้นมาจากสาเหตุอะไรบ้าง

2.2 สาเหตุเหล่านั้นรวมเรียกว่าอะไร มีความหมายว่าอย่างไร

3. ขั้นนิรนัย

3.1 ถ้าแก้ปัญหาไม่ได้จะเกิดผลที่ก่อส่วนบุคคลและส่วนรวมอย่างไร

- 3.2 หลักสำคัญในการแก้ปัญหานี้คืออะไร หมายความว่าอย่างไร มีรูปแบบอย่างไรบ้าง
- 3.3 ให้เสนอวิธีการปฏิบัติตามหลักการดังกล่าวว่ามีวิธีใดบ้างทั้งจากที่เคยได้ปฏิบัติมาแล้วและจากการศึกษาค้นคว้า

4. ขั้นสรุป

- 4.1 ให้นักเรียนแยกแยะรายละเอียดจากข้อ 3.3 เพื่อหาวิธีปฏิบัติที่ใช่แก้ปัญหานี้ที่ได้ผลดีที่สุด
- 4.2 สรุปวิธีการจากข้อ 4.1 เป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน

ชุดการเรียนรู้การสอนจริยธรรม เรื่อง "ความกตัญญูทดแทน"

คู่มือครู

(เวลา 50 นาที)

ความคิดรวบยอดและหลักการ

1. การรู้จักบุญคุณและการตอบแทนบุญคุณแก่ผู้ที่ทำประโยชน์ให้แก่ตนนั้นเป็นคุณธรรมของคนดี
2. ถ้าบุคคลแสดงความกตัญญูทดแทนที่ต่อกันแล้ว เท่ากับว่าได้แสดงคุณธรรมต่อกัน นอกจากจะช่วยส่งเสริมตัวเองแล้ว ยังช่วยสังคมมีความสุขเจริญก้าวหน้าด้วย
3. นอกจากบุคคลจะแสดงความกตัญญูทดแทนที่ต่อกันแล้ว ยังควรแสดงความกตัญญูทดแทนที่ ต่อสังคมส่วนรวมอันได้แก่ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์อีกด้วย

จุดมุ่งหมายทั่วไป

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความกตัญญูทดแทนที่
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความกตัญญูทดแทนที่
3. เพื่อให้นักเรียนมีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับความกตัญญูทดแทนที่

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนทั้งเทบบันทึกเสียงเรื่อง "สมชาย" ประกอบเอกสารประกอบการเรียนและได้ค้นคว้าตามที่กำหนดให้แล้ว นักเรียนสามารถทำสิ่งต่อไปนี้ได้

1. บอกความหมาย ความสำคัญและประโยชน์ของความกตัญญูทดแทนที่ได้ถูกต้อง
2. แยกแยะผลดีของความกตัญญูทดแทนที่ และผลเสียของการขาดความกตัญญูทดแทนที่ได้ถูกต้องเป็นข้อ ๆ
3. บอกวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับความกตัญญูทดแทนที่ในค่านต่าง ๆ ได้ถูกต้อง
4. สรุปสาระสำคัญ ความคิดรวบยอดและหลักการที่สำคัญจากบทเรียนได้

ถูกต้อง

เนื้อหา

ความหมาย ความสำคัญ ผลดีและรูปแบบของความกตัญญูทดแทนที่ ผลเสียของการขาดความกตัญญูทดแทนที่

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. แบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน โดยการสุ่ม แล้วให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม ตำแหน่งละ 1 คน จัดที่นั่งให้เหมาะสมที่จะเรียนเป็นกลุ่ม

2. แจกเอกสารประกอบการเรียนให้นักเรียนทุกคน

3. ดำเนินการเรียนการสอน ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ดังนี้

3.1 ขั้นทุกข์ เปิดเทปบันทึกเสียง เรื่อง "สมชาย" ให้นักเรียนฟังพร้อมกับอ่านเอกสารประกอบการเรียน เมื่อจบแล้วให้ประธานกลุ่มประชุมมอบหมายงานให้สมาชิกทำ ในขั้นทุกขนี้จะมีคำถามให้ค้นคว้าเกี่ยวกับความเดือดร้อนของตัวละครในเรื่อง "สมชาย"

3.2 ขั้นสมุทัย นักเรียนในกลุ่ม ค้นคว้าเพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับสาเหตุของความเดือดร้อนจากเนื้อเรื่อง

3.3 ขั้นนิโรธ ครูสังเกตการทำงานกลุ่มของนักเรียนพร้อมทั้งแนะนำและกระตุ้นให้นักเรียน คิด ค้นคว้า เพื่อตอบคำถามในขั้นนี้เกี่ยวกับ ผลดีของความสามารถแก้ปัญหาในความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นในเนื้อเรื่องได้ พร้อมทั้งให้รวบรวมวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับความกตัญญูทศเวท

3.4 ขั้นมรรค นักเรียนแต่ละคน คิดวิเคราะห์ แนวคำตอบของตนตามขั้นต่าง ๆ แล้วสรุป วิธีการแสดงความกตัญญูทศเวทที่ตนคิดว่าเป็นที่สุด

เมื่อแต่ละคนตอบคำถามจากเนื้อเรื่องที่ตนได้รับมอบหมายแล้ว ประธานกลุ่มจะนำอภิปราย สรุป แนวคำตอบของกลุ่มตน โดยมีเลขานุการเป็นผู้นำบันทึก ข้อสรุปของกลุ่ม

4. ให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มทุกกลุ่ม ออกไปรายงานบทสรุปของกลุ่มตน หน้าชั้นเรียนตามเวลาที่เหมาะสม นักเรียนทุกคนฟังและ เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมได้

5. ให้นักเรียนแต่ละคนจดบันทึกสาระสำคัญของบทเรียนลงสมุดตามที่ได้ฟังการรายงานของแต่ละกลุ่ม

6. ครู และนักเรียน ร่วมกันสรุปสาระสำคัญ ความคิดรวบยอดและ
หลักการที่สำคัญจากบทเรียน ครูจัดบนกระดาน ให้นักเรียนจดลงสมุดตามความเหมาะสม
ของแต่ละคน

สื่อการเรียนรู้

1. เพปบันทึกเสียง เรื่อง "สมชาย"
2. เอกสารประกอบการเรียนเรื่อง "สมชาย" และคำถาม 1 ชุด
3. หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส. 402

การวัดผลและการประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมอภิปราย แสดงความคิดเห็นและการสรุปความคิดรวบยอดและหลักการ

2. ตรวจคำตอบและบทสรุปของนักเรียนแต่ละคนในสมุด

เอกสารประกอบการเรียน

1. ฉันทุกข์

ให้นักเรียนอ่านเนื้อเรื่องต่อไปนี้ เพื่อตอบคำถามในตอนท้ายเรื่อง

"สมชาย"

นักเรียน ม.ศ. ปลายทั้งที่จบไปแล้วและที่กำลังเรียนอยู่ ต่างก็รักและเข้าใจในความจริงใจของอาจารย์ลาวัณย์ที่ปฏิบัติต่อศิษย์ แต่คาดไม่ถึงว่าจะมีนักเรียนปฏิบัติต่ออาจารย์ ดังเรื่องที่จะเล่าให้ฟัง ดังต่อไปนี้....

..... เมื่ออาจารย์ลาวัณย์ได้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษานักเรียนชั้น ม. 4/3 สมชาย เป็นนักเรียนที่อาจารย์ให้ความสนใจและต้องช่วยเหลือมากที่สุด เพราะเขามีปัญหาทั้งการเรียนและการเงิน ทั้งยังมีปัญหาด้านความประพฤติอีกด้วย แต่อาจารย์ก็พยายามเต็มที่ โดยขอทุนการศึกษาให้สมชายได้สำเร็จ ทั้งที่คณะกรรมการพิจารณาทุนถึงเรื่องความประพฤติของสมชายมา แต่อาจารย์ลาวัณย์ก็ขอรับผิดชอบที่จะแก้ไขในเรื่องนี้ บ่อยครั้งที่อาจารย์ต้องสอนพิเศษให้สมชายคนเดียว จนต้องกลับบ้านค่ำ บ้านอาจารย์ก็อยู่ไกลและเข้าซอยลึก ถึงแม้ว่าต้องเช่าแท็กซี่เข้าบ้านอาจารย์ก็เคยทำ เมื่อสมชายถามยาว อาจารย์ก็ให้เงินไปค้ำคิมให้อุทุกระเบียบของโรงเรียน การสอนภาคแรกผ่านไป สมชายสอบผ่านทุกวิชา

เมื่อเริ่มภาคเรียนที่ 2 สมชายเปลี่ยนไปมาก ไม่ยอมเข้าพบอาจารย์ลาวัณย์ตามที่อาจารย์เรียกพบ เขาเริ่มคบเพื่อนนอกโรงเรียน เริ่มก็คึกคัก แต่เมื่อเพื่อนๆ คึกคัก เขาก็ไม่สนใจ เพื่อนๆ ก็ล้อเขาว่าอย่าทำให้อาจารย์ลาวัณย์เสียใจเลย เพราะอาจารย์ได้ช่วยเขามากแล้ว เขากลับบอกว่า ที่เขาสอบผ่านมานั้นเป็นเพราะความสามารถของเขาเองไม่ใช่เป็นเพราะอาจารย์ช่วยเลย แต่มันยังกลัวว่าอาจารย์อีกว่าชอบมายุ่งเกี่ยวกับเขา บางครั้งเขาสามารถแสดงความมั่นใจต่ออาจารย์โดยช่วยถือสมุดการบ้านที่นักเรียนส่งไปที่โต๊ะอาจารย์ได้ เขาก็ไม่ยอมช่วยเหลือ ตรงกันข้าม เมื่อเขาขาดเรียนไปถึง 2 วันและอาจารย์ลาวัณย์ทราบเรื่องของเขาที่มีความท้อแท้และเสียใจมากที่ไม่สามารถช่วยเขาได้สำเร็จและตัวอาจารย์เองก็อาจจะถูกอาจารย์ท่านอื่น

ทำไม่ได้ เพราะเป็นคนรับรองสมชายไว้ อาจารย์จึงส่งจดหมายแจ้งไปให้แม่ของสมชาย เมื่อแม่ของสมชายทราบก็รีบมาพบอาจารย์ พร้อมกับรับปากว่าดูแลสมชายให้มากขึ้น ชาวของสมชายนี้ นักเรียนและอาจารย์ต่างก็ทราบกันดี เมื่อสมชายมาเข้าห้องเรียน อาจารย์หลายคนได้กำหนดสมชายในห้องเรียนทำงานไม่ทันบ้าง ความประพฤติบ้าง เพื่อนๆร่วมชั้นต้องทนฟังไปด้วย ทำให้เสียเวลาเรียนของเพื่อนๆไปด้วย

เมื่อใกล้สอบสมชายจึงเริ่มกังวล เนื่องจากงานไม่ทันส่ง เพื่อนๆต่างก็ตั้งข้อรังเกียจ เขาจะปึมสมุดหนังสือจากเพื่อนก็ยากขึ้น ไม่มีเพื่อนช่วยทวนวิชาต่างๆให้ แม้จะเข้มงวดมากขึ้น ก็กลัวสอบตกเขาก็กลัว นี่คงเป็นเพราะเขาปฏิบัติต่ออาจารย์ไม่ดีนั่นเอง จึงเป็นแบบนี้ นี่เขาจะหาอย่างไรดี ...

1.1 จากเนื้อเรื่อง ใครได้รับความเดือดร้อนบ้างและเดือดร้อนอย่างไร

2. ชั้นสมมุติ

2.1 ปัญหาความเดือดร้อนเหล่านั้น มาจากสาเหตุอะไรบ้าง

2.2 สาเหตุเหล่านั้นมีต้นเหตุสำคัญคืออะไร หมายความว่าอย่างไร

3. ชั้นนิรนัย

3.1 ถ้าแก้ปัญหานั้นได้แล้ว จะมีผลที่ต่อส่วนบุคคลและส่วนรวมอย่างไร

3.2 หลักสำคัญในการแก้ปัญหาคืออะไร หมายความว่าอย่างไร มีกี่ประเภท

3.3 จากประสบการณ์และการศึกษาค้นคว้า มีวิธีการใดบ้าง ที่สามารถแก้ปัญหานี้ได้ ให้รวบรวมมาอย่างละเอียด

4. ชั้นมรรค

4.1 จงวิเคราะห์ข้อมูลในข้อ 3.3 เพื่อให้ได้วิธีปฏิบัติที่คิดว่าสามารถแก้ปัญหานั้นได้ดีที่สุด

4.2 จงสรุปวิธีการจากข้อ 4.1 เป็นข้อๆให้ชัดเจน

ชุดการเรียนรู้การสอนจริยธรรม เรื่องความมั่งคั่ง การรู้จักประมาณตนหรือความพอคิ คู่มือครู (เวลา 100 นาที)

ความคิดรวบยอดและหลักการ

1. ความมั่งคั่งเป็นการใช้จ่ายที่เหมาะสม ถ้ารู้จักพิจารณาถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้จ่ายแต่ละครั้ง ก็เท่ากับว่าเป็นผู้มี ความมั่งคั่ง
 2. ถ้ายึดหลักความมั่งคั่งในการใช้จ่ายทุกครั้ง ก็จะช่วยให้ดำเนินชีวิตไปได้อย่างราบรื่นตามอัธยาศัย ไม่เดือดร้อนในทางเศรษฐกิจทั้งต่อตนเองและส่วนรวมด้วย
 3. การรู้จักประมาณตนหรือความพอคิ เป็นการรู้จักตนเองในค่านอง ๆ ทุกค่านอง เพื่อจะได้กระทำการต่าง ๆ ให้พอเหมาะพอคิกับตน
 4. ถ้าสามารถประมาณตนให้เหมาะสมกับการกระทำใด ๆ ได้ ก็จะทำให้ผลงานสำเร็จได้ตามที่หวังไว้อันจะเกิดผลดีทั้งต่อตนเองและส่วนรวม
 5. การเป็นคนมั่งคั่ง ก็เท่ากับรู้จักประมาณตนในการใช้จ่าย คุณสมบัติทั้งสองประการนี้จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่นตามสมควรแก่อัธยาศัยแห่งตน
- จุดมุ่งหมายทั่วไป

1. เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องความมั่งคั่ง การรู้จักประมาณตนหรือความพอคิ
2. เพื่อให้ นักเรียนเห็นความสำคัญของความมั่งคั่งและการรู้จักประมาณตนหรือความพอคิ
3. เพื่อให้ นักเรียนมีแนวปฏิบัติตนเกี่ยวกับความมั่งคั่งและการรู้จักประมาณตนหรือความพอคิ

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

หลังจากนักเรียนได้ฟังการสนทนาเรื่อง "ไม่สมชื่อ" และได้ค้นคว้า อธิบาย ตอบคำถามที่กำหนดให้แล้ว นักเรียนควรจะสามารถทำสิ่งต่อไปนี้ได้

1. อธิบายความหมาย ความสำคัญ ความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างกันของความมั่งคั่งและการรู้จักประมาณตนหรือความพอคิได้ถูกต้อง

2. แยกแยะผลที่อันเกิดจากความมัธยัสถ์ และการรู้จักประมาณตนหรือความพอดี พร้อมทั้งแยกแยะผลเสียอันเกิดจากการบกพร่องในเรื่องดังกล่าวได้ถูกต้อง

3. บอกวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับความมัธยัสถ์และการรู้จักประมาณตนหรือความพอดีได้ถูกต้อง

4. สรุปหลักการที่สำคัญจากบทเรียนได้ถูกต้อง

เนื้อหา : ความหมาย ความสำคัญ ผลดี วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับความมัธยัสถ์ การรู้จักประมาณตน หรือความพอดี และผลเสียจากการบกพร่องในเรื่องดังกล่าว

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ก่อนทำการสอน ครูได้ นัดหมายกับนักเรียนชาย 2 คน ให้เป็นผู้แสดงการสนทนาในเรื่องที่ใช้ประกอบการเรียนไว้ล่วงหน้าแล้ว และดำเนินการสอนตามลำดับขั้นดังนี้

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยโดยการสุ่มกลุ่มละ 6 คน รวม 5 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม ตำแหน่งละ 1 คน ให้นักเรียนนั่งรวมกันเป็นกลุ่ม ๆ

2. ครูแจกเอกสารประกอบการเรียนให้นักเรียนทุกคน ๆ ละ 1 ชุด

3. ดำเนินการเรียนการสอน ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ดังนี้

3.1 ขั้นทุกข์ ให้นักเรียนที่ได้นัดหมายไว้ ออกมาแสดงการสนทนาตามเนื้อเรื่องที่กำหนดไว้ในเอกสารประกอบการเรียน ขณะที่ผู้แสดงสนทนากัน ให้นักเรียนทุกคนดูเอกสารประกอบไปด้วยเมื่อการแสดงเสร็จสิ้น ให้นักเรียนทุกคนเขียนแนวการตอบคำถามตามที่กำหนดให้ และรวมอภิปรายกลุ่มโดยมีครูคอยดูแล แนะนำ อย่างใกล้ชิด

3.2 ขั้นสมุทัย ครูกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกัน หาคำตอบ อภิปรายร่วมกัน จากคำถามในเอกสาร

3.3 ขั้นนิโรธ ครูให้นักเรียน ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือเรียน เพื่อรวบรวมข้อมูลไว้ อภิปรายตอบคำถามที่กำหนดให้

3.4 ขั้นมรรค ครูกระตุ้นให้นักเรียนช่วยกัน คิด พิจารณา ข้อมูลจากชั้นต่าง ๆ แล้วสรุปโดยเลขานุการกลุ่มเป็นผู้บันทึก

4. ครูให้ประธานกลุ่มทุกกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปรายของแต่ละกลุ่มตามลำดับโดยนักเรียนทุกคนฟังร่วมแสดงความคิดเห็น
5. ครูให้นักเรียนบันทึกสาระสำคัญของบทเรียนลงสมุดของตน
6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปหลักการที่สำคัญของบทเรียน ให้นักเรียนจดลงสมุด
สื่อการเรียนรู้ 1. เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง "ไม่สมชื่อ" และคำถาม 1 ชุด
 2. หนังสือเรียน สังคมศึกษา ส. 402

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมอภิปรายในกลุ่ม การร่วมแสดงความคิดเห็น การสรุปหลักการ
2. ตรวจจากแนวคำตอบ และบทสรุปของแต่ละคน ในสมุด

เอกสารประกอบการเรียน

๑. ขั้นทุก ให้นักเรียนจับทสนทนาประกอบเอกสารเพื่อตอบคำถามในตอนท้ายเรื่อง
บทสนทนาเรื่อง "ไม่ลืมชื่อ"

ประมาณ : เฮ้ย เติ้ง วันอาทิตย์นี้ไปชุมนุมเพลงกันดีกว่า มีวงเล็ก ๆ ประชันกันตั้ง
หลายวง ฉันไปรับชานาคีมาแล้ว 800 นะเพื่อน

บรรเทิง : อะไรวะ ปิคเทอมแล้วแม่นายยังส่งเงินมาให้อีกเหอะ หลอกแม่มึงใจอีกละ

ประมาณ : หลอกอะไรกัน ก็ฉันขอคารรถกลับบ้าน แล้วฉันก็บอกไปว่า แม่จะส่งชื่ออะไรจาก
กรุงเทพฉันจะไปซื้อให้ ให้ส่งเงินมาเหอะ แค่นี้ก็เรียบร้อย แม่มึงคิดถึงฉันมาก
เลยส่งเงินมาให้ฉันใจจริง ๆ

บรรเทิง : คำบัตรแดงมากไม่ใช่เหอะ อย่างต่ำก็ร้อยบาทแน่ ฉันไม่มีเงินหรอก ทั้งเพลง
ในวิทยุก็กว่า

ประมาณ : ไร เรื่องย่อย ร้อยสองร้อย จิบจ้อย หักคู่ของจริงของทันสมัยเสียมึงซิพวก

บรรเทิง : แต่เราไม่ออกไปเลย เงินเราไม่ค่อยมี แล้วก็เสียค่ายค่าย

ประมาณ : ไร ฉันออกให้หมดทุกอย่าง จะให้ฉันไปคนเดียวกี่ยังใจ เด็ก(เพื่อนผู้หญิง)
ฉันก็กลับบ้านค้างจังหวัดไปแล้ว นายไม่ต้องห่วง ทุกอย่างไปเขียนตลอด

บรรเทิง : ไม่ค่อยเหมาะนะเพื่อน นายลองกะดูให้ชื้อเงินพอนนหรือเปล่า

ประมาณ : อะอะอะไรกัน เงินอยู่ในมือก็ตาความสุขไปซิพวก มัวแต่วางแผนประมาณ
การอยู่ก็ไม่ต้องทำอะไรกัน นายเคยไค่ยนไหม คนที่ประหยัด ชื้อเหมียวนะ
ตายแล้วดูกลหลวนแย่งสมบัติกันสบายไป มัวแต่มัซยัส อยู่ไค่ตายแล้วไม่รู้ว่
ความสุขคืออะไรนะเพื่อน จะถามที่ครูเขาสอนความหนังสือมันใช้ไม่ได้หรอก
โลกมันเปลี่ยนไปแล้ว หากความสุขไปละอะ ชีวิตมันสั้นนะ

บรรเทิง : เราไม่อยากฟื้นความหลังหรอก แต่นายคงจำปิคเทอมใหญ่ปีที่แล้วไค่นะ นาย
เอาเงินที่จะจ่ายค่าหอไปเที่ยวสงกรานต์เชียงใหม่ แล้วแม่นายส่งเงินมาช้
กลับมาต้องจำฉานาพิทา ยังกี่ที่มีพอให้เขาอะ ไม่เงินลำบากตายเขาไค่ออกแน

ประมาณ : แค่นั้นมันเรื่องจิบจอย ๆ เชื้อหัวไค่มาวนละอะ ไม่ต้องคิดเล็กคิคน้อยหรอก

เรากียังอยู่ไค่อยู่คีนันแหละ ไม่เห็นเจ็บไข่นีนา ไม่คองหวงฮอนากคทรอก แก่แล้ว
ไม่ได้เตี่ยวแล้วจะมานั่งเสียใจเปล่าๆ ไปเถอะ วันนีไปจงบัตร์แล้วแะะกุนัง
ลักเรื่องก็ยั้งไหว คิคมากเซ็งวะ

.....เหตุการณ์ผ่านไปจนถึงวันจันทร์ ลองมาฟังบทสนทนากันอีกครั้ง.....

ประมาณ : เติ้ง นายเหลื่อลักว้อใหม่ เขามากอน เปิดเทอมค้อยให้

บรเรเติง : เรามีแต่การถกฮับบ้านพอคี่ กะว่าจะกลับพรงนี้แล้ว

ประมาณ : แล้วทำงีคี่วะ เงินเรากียีเหลือแค่ค่าข้าวสองวันก็หมดแล้ว กะว่าพรงนี้จะกลับบ้าน
เหมือนกัน ไม่กลับก็ไม่มีจะกิน กลับการถกก็ไม่พอแม่ก็เร่งให้ซื้อยากลับไปเร็วๆ
ไม่คอยสบายอยู่ควาย

บรเรเติง : ยาอะไร นายไม่เห็นเคยบอกเลย

ประมาณ : ยาที่แม่ส่งเงินมาให้ซื้อคราวนั้นแหละ ส่งไปสั่งยาของหมอมาก้วยให้เราซื้อไปให้
เรากียีไม่คี่ว่าเงินจะหมดเร็วอย่างนี้ นายมีอะไรพอที่จะจำนำได้มั้ง นาฬิกา
ของเรอย่างเคียวคงไม่พอแน่ๆ นี่สงสัยแม่ไม่สบายอีกแน่จึงโทรเลขเร่งมา
เติงได้รับเมื่อเช้านี้เอง ไม่มีเงินนี้กลุ่มจรงวะ

บรเรเติง : ก็มีวิทยุที่เรายืมพี่เรามา นายเอาไปกอนคี่แล้วกัน คงได้ลักสองร้อย

ประมาณ : คงไม่พอค่ายา คาร์ถกอยู่คี่ เคียวเอาของไปจำนำแล้ว เลยไปหา พต
ให้มันช่วยหาให้ลักสองสามร้อย

บรเรเติง : พต มันจะมีหรือ มันอยู่วัดไม่ใช่หรือ

ประมาณ : ให้มันช่วยยืมพระให้หน่อย มันคงพอหาได้ทรอก เพื่อนฝูงคบกันมานาน
เรื่องแค่นี้คงได้น่า ไปเถอะ นายเอาเอาวิทยุมา

1.1 จากเนื้อเรื่อง ใครมีความเคือคร้อนบ้าง และเคือคร้อนอย่างไร

2. ชั้นสมุทัย

2.1 ความเคือคร้อนดังกล่าวนั้น มาจากสาเหตุอะไรบ้าง

2.2 สาเหตุดังกล่าวนั้น รวมเรียกว่าอะไร หมายความว่าอย่างไร

3. ขั้นวิเคราะห์

- 3.1 ถ้าแก้ปัญหานั้นได้แล้ว จะมีผลดีอย่างไรบ้าง กล่าวโดยละเอียด
- 3.2 หลักสำคัญในการแก้ปัญหาก็อะไร หมายความว่าอย่างไร
- 3.3 ให้นักเรียนรวบรวมข้อมูลจากที่เคยมีประสบการณ์ในเรื่องนี้มาแล้ว และจากการศึกษาค้นคว้า ว่ามีวิธีการใดบ้างที่สามารถแก้ปัญหานั้นได้

4. ขั้นสรุป

- 4.1 ให้นักเรียนวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 3.3 โดยเลือกวิธีที่ดีที่สุดที่คิดว่า เมื่อนำมาปฏิบัติแล้วสามารถแก้ปัญหานั้นได้
- 4.2 จงสรุปวิธีการจากข้อ 4.1 เป็นเรื่องๆ ให้ชัดเจน

ชุดการเรียนรู้การสอนจริยธรรม

เรื่อง : การรู้จักสร้างความสำเร็จให้แก่ชีวิตของตนเองและสังคม การรู้จักเคารพในความคิดเห็นของตนเองและผู้อื่น ความมีวิจารณญาณในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ

คู่มือครู

(เวลา 100 นาที)

ความคิดรวบยอดและหลักการ

1. การที่บุคคลสามารถสร้างความสำเร็จในชีวิตของตนเองและสังคมนั้น ต้องใช้หลักอหิมาทส์ และความอกทนเป็นแนวทางในการปฏิบัติ
2. ถ้าบุคคลตั้งใจที่จะสร้างความสำเร็จในชีวิตของตนเองในทางที่เหมาะสมแล้ว ผลจากการกระทำนั้นก็ย่อมก่อให้เกิดความสำเร็จต่อสังคมด้วย
3. การอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย ในการกระทำกิจการใด ๆ ร่วมกันนั้น จำเป็นต้องรู้จักเคารพในความคิดเห็นของตนเองและผู้อื่น
4. ถ้าบุคคลเคารพในความคิดเห็นของตนเองจะทำให้มีความมั่นใจในตนเอง และถ้าเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น ก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้มีใจกว้าง คุณธรรมทั้งสองประการนี้ช่วยให้เป็นคนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล
5. ถ้าใช้ปัญญาเป็นเครื่องพิจารณาตัดสินเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อเลือกตัดสินใจก็เรียกว่ามีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นคุณธรรมที่จำเป็นเพราะจะช่วยให้ทำกิจการใด ๆ ได้อย่างไม่ผิดพลาด

จุดมุ่งหมายทั่วไป

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการรู้จักสร้างความสำเร็จให้แก่ชีวิตของตนเองและสังคม การรู้จักเคารพในความคิดเห็นของตนเองและผู้อื่น ความมีวิจารณญาณในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของเนื้อหาความข้อ 1
3. เพื่อให้นักเรียนมีแนวปฏิบัติตนเกี่ยวกับคุณธรรมตามเนื้อหาดังกล่าว

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

หลังจากนักเรียนได้อ่านเรื่อง "ความคิดเห็นของฉันทภูมเสมอ" จากเอกสาร

ประกอบการเรียนและได้ทำการศึกษาค้นคว้า ร่วมอภิปรายกันแล้ว นักเรียนควรจะสามารถทำสิ่งต่อไปนี้ได้

1. อธิบายความหมายและความสำคัญของเนื้อหาที่เรียนได้ถูกต้อง
2. แยกแยะผลดีอันเกิดจากการปฏิบัติตามคุณธรรมตามเนื้อหาที่เรียนและผลเสียอันเกิดจากการไม่ปฏิบัติตามคุณธรรมดังกล่าวนั้น เป็นข้อ ๆ ได้ถูกต้อง
3. บอกวิธีปฏิบัติตนตามคุณธรรมดังกล่าวเป็นประเภท ๆ ได้ถูกต้อง
4. สรุปหลักการที่สำคัญจากบทเรียนได้ถูกต้อง

เนื้อหา : ความหมาย ความสำคัญ ผลดี วิธีปฏิบัติตามคุณธรรมเรื่องการรู้จักสร้างความสำเร็จให้แก่ชีวิตของตนเองและสังคม การรู้จักเคารพในความคิดเห็นของตนเองและผู้อื่น ความมีวิจรรยญาณในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ และผลเสียอันเกิดจากการมกพร่องในคุณธรรมดังกล่าว

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยโดยการสุ่ม กลุ่มละ 6 คน ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธาน 1 คน และเลขานุการ 1 คน ให้นักเรียนนั่งรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อสะดวกในการอภิปรายกลุ่ม

2. ครูแจกเอกสารประกอบการเรียนให้นักเรียนทุกคน ๆ ละ 1 ชุด

3. ดำเนินการเรียนการสอน ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ โดยให้นักเรียนอ่านเอกสารแล้วตอบคำถามที่กำหนดให้จากเนื้อเรื่อง และจากการศึกษาค้นคว้า ตามลำดับขั้นจนครบแล้วให้ประธานกลุ่มเป็นผู้นำการอภิปรายแนวขอบของสมาชิกในกลุ่ม ทุกชั้นจนครบแล้วช่วยกันสรุป โดยให้เลขานุการกลุ่ม เป็นผู้จดบันทึก

ขั้นการเรียนการสอนตามขั้นทั้ง สี่ของอริยสัจ มีดังนี้

- 3.1 ขั้นทุกข์ ให้นักเรียนอ่านเรื่อง "ความคิดเห็นของนิณถุลเสมอ" ซึ่งเป็นเรื่องที่มีปัญหาต่าง ๆ ที่นักเรียนจะใช้เป็นแนวการเรียนในขั้นต่อไป แล้วได้ตอบคำถามจากเนื้อเรื่อง

- 3.2 ขั้นสมุทัย จะให้นักเรียนตอบคำถามที่กำหนดให้ ซึ่งเกี่ยวกับการตั้ง

สมมุติฐานเพื่อหาสาเหตุของปัญหาในชั้นสุดท้าย แล้วให้นักเรียนกำหนดแนวทางแก้ปัญหาอย่างกว้าง ๆ

3.3 ขั้นนิโรค ให้นักเรียนตอบคำถามเกี่ยวกับ ผลคือเมื่อสามารถแก้ปัญหาได้ และให้รวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์ และจากการศึกษากันคว้า เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา

3.4 ขั้นบรรค ให้นักเรียน วิเคราะห์ข้อมูล จากขั้นนิโรค และสรุป

4. เมื่อนักเรียนแต่ละคนตอบคำถามของตนครบแล้ว ให้ประธานกลุ่มเป็นผู้นำการอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปที่ถูกต้องของกลุ่ม แล้วให้เลขานุการเป็นผู้นำกิจกรรมการสรุป

5. ครูให้ประธานกลุ่มแต่ละกลุ่ม ออกไปรายงานข้อสรุปที่ถูกต้องของกลุ่มคนให้นักเรียนฟังทั้งชั้น ซึ่งนักเรียนที่ฟังสามารถร่วมแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้

6. เมื่อประธานกลุ่มทุกกลุ่ม รายงานจบ ครูให้นักเรียนแต่ละคน ตรวจสอบแนวการตอบของตนเอง แล้วทำการแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้อง

7. ครูนำนักเรียนช่วยกันสรุปความจึรวายยอกและหลักการที่สำคัญจากบทเรียนแล้วครูจดหลักการลงบนกระดาน ให้นักเรียนจดลงสมุดของตนเอง

สื่อการเรียน

1. เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง " ความคิดเห็นของฉันทูกลเสมอ "

และคำถาม 1 ชุด

2. หนังสือเรียนสังคมศึกษา ศ 402

การวัดผลและการประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมอภิปราย แสดงความคิดเห็นและการร่วมสรุปความจึรวายยอกและหลักการ

2. ตรวจสอบคำตอบและบทสรุปในสมุดของนักเรียนแต่ละคน

เอกสารประกอบการเรียนจริยธรรม

1. ขั้นทุกข ให้นักเรียนอ่านเรื่อง "ความคิดเห็นของฉันทถูกเสมอ" เพื่อตอบคำถามท้ายเรื่อง

ในการสอนของอาจารย์ ชัชชัย แต่ละครั้ง จะมีวิธีสอนที่นักเรียนไม่เบื่อ อาจารย์ไม่ได้อธิบายเนื้อเรื่องที่เรียน ตลอดทั้งชั่วโมงประเภท "เก่งคนเดียว" แต่อาจารย์จะหาวิธีให้นักเรียนมีส่วนร่วมได้ใช้ความคิด มีส่วนร่วมในการเรียนเสมอ

ในวันนี้ก็เช่นกัน แดวที่ 1, 2 และ 3 จะท่องส่งตัวแทนไปอภิปราย เสนอแนวความคิดที่จะได้จากการศึกษาค้นคว้าและจากประสบการณ์ของตน ในเรื่อง "การรู้จักสร้างความสำเร็จให้แก่ชีวิตของตนเอง และสังคม"

จิระวรรณ ตัวแทนแดวที่ 1 เริ่มก่อน โดยกล่าวว่า

"ทุกคนคงก็อยากมีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิตด้วยกันทั้งนั้น ตัวอย่างก็มีมากมาย เช่น ลอกเกอร์ ห้างหลายหรือคนระดับข้าราชการระดับสูง คงก็สร้างความสำเร็จด้วยการเรียนให้เก่งทั้งนั้น ฉะนั้นพวกเราจึงควรไปควควิชาไว้มาก ๆ เพื่อจะสอบได้ดี"

อานาจ ตัวแทนแดวที่ 2 เสนอว่า

"ที่จิระวรรณ เสนอมานั้นไม่ถูก เพราะคนธรรมดาไม่สามารถทำได้ ผมไม่เห็นด้วยเลย เป็นความคิดที่ผิด คนเราไม่ใช่จะชอบเรียนกันทุกคน ยิ่งควควิชาด้วยแล้วไม่ใช่ว่าจะทำได้กันทุกคน บางคนสมองไม่ดี ไม่มีเงินเรียนคงจะสำเร็จได้อย่างไร วิธีที่จะช่วยให้มีความสำเร็จคือต้องทำงานจริง ๆ งานทุกชนิดถ้าลงมือทำจริงก็สำเร็จทั้งนั้น เคยได้รู้ประวัตินักธุรกิจชั้นนำของเมืองไทยกันไหม ไม่ว่าจะเป็นธนาคาร เจ้าของบริษัทใหญ่ เขาไม่เคยเรียนสูงขนาดเลย แต่เขาทำงานกันจริง เขาก็สำเร็จได้ดี"

มนกร ตัวแทนแดวที่ 3 เสนอว่า

"ความคิดของเพื่อนทั้งสองไม่ถูกต้องเลย คนเราจะสำเร็จได้ก็ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่น ลำพังตัวคนเดียวทำอะไรไม่สำเร็จแน่ ไม่ว่าใครต้องมี เส้น ทั้งนั้น ไม่ต้องเรียนให้สูงมากนัก ไม่ต้องทำงานให้ลำบากถ้ามีเส้นก็เสียอย่าง มันก็ก้าวหน้า มีความสำเร็จในชีวิตอย่างสบาย ๆ สมัยนี้ทำอะไรต้องมีเส้นทั้งนั้น ไม่ว่าเรียนหรือทำงาน ก็ต้องมีเส้น อย่าให้ยกตัวอย่างเลยว่า ใครก้าวหน้าเพราะเส้นบ้าง"

จิระวรรณ พุดขึ้น ก่อนที่มนตรีจะพูดจบว่า "การเรียนย่อมสำคัญที่สุด ถ้าเรียนเก่ง ไม่ลองใช้เส้น ก็ก้าวหน้าสบาย"

อำนาจจึงกล่าวขึ้นบ้างว่า "แต่ทุกคนต้องทำงาน ถ้าขยันทำงานจริงจัง ต้องก้าวหน้า แน "

มนตรี แย้งว่า "จะเรียน จะทำงาน ตามลำพังไม่มีทางสำเร็จ ต้องให้คนอื่นช่วยจึงจะสำเร็จ ทุกคนต้องมีพรรคพวก คอยช่วยทั้งนั้น"

ก่อนนี้ห้องเรียนเริ่มรวน นักเรียนจะเริ่มเข้าข้างเชียร์ผู้อภิปรายในแถวตน อาจารย์รัชชัย เห็นว่าไม่ดีแน่ถ้าปล่อยต่อไป จึงกล่าวขึ้นว่า

"ความคิดของนักเรียนทั้งสามคนถูกทั้งสิ้น แต่วันนี้ก่อนเริ่มรายการครูไม่ได้แนะนำวิธี การอภิปราย แสดงความคิดเห็นร่วมกันว่าอย่างไร เรื่องนี้เป็นหลักสำคัญมากในระบอบ ประชาธิปไตย และวันนี้เราก็ไม่ได้อภิปรายกันใน เรื่องการสร้างความสำเร็จให้แก่สังคม และในคราวต่อไปครูจะนำปัญหาบางปัญหาที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อพวกเรา มาให้พวก เราช่วยกันคิด ปัญหาบางปัญหามีความละเอียดลึกซึ้ง ผู้คิดต้องมีวิจรรณญาณในการตัดสินใจ ปัญหา ต่าง ๆ ด้วย เรื่องนี้สำคัญมาก ผู้ที่ไม่รู้จักสร้างความสำเร็จให้แก่ชีวิตนั้นมักจะมีชีวิตอยู่ อย่างไม่มีความสุข ไม่สมปรารถนาตามที่ควรปรารถนา จะมีความเดือดร้อนต่าง ๆ นา ๆ เรื่อย ไป ส่วนการไม่รู้จักใช้วิจรรณญาณนั้นมักจะตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ผิดพลาดและพบกับความเดือด ร้อนในการตัดสินใจเหล่านั้น ๆ การตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญต้องใช้วิจรรณญาณทุกครั้งเมื่อจะตัดสินใจ ปัญหาใด ๆ เรื่องเหล่านี้ต้องให้ความสนใจ เอาใจได้เป็นพิเศษ"

ครูกล่าวมาถึงตอนนี้ก็หมดเวลาพอดี นักเรียนทั้งชั้นยังสรุปสาระสำคัญจากบทเรียน ไม่ได้เพราะกิจกรรมการเรียนต้องหยุดลงกลางคัน เรื่องที่ครูเสริมตอนหลังก็ยังไม่กระจำ นัก

ครูได้กล่าวเสริมก่อนออกจากห้องว่า

"สำหรับเรื่องนี้อภิปรายวันนี้เนี่ย เราคงไม่มีเวลาย้อนกลับมาพูดถึงอีก ฉะนั้นพวกเรา ลองไปค้นคว้ากันเองแล้วบันทึกลงสมุด ใครเรียนร้อยแล้วก็ส่งครูก็แล้วกัน"

จากเนื้อเรื่องทั้งหมดนี้ให้นักเรียนตอบคำถามดังต่อไปนี้

- 1.1 ใครมีความเคียดแค้นบ้างและเคียดแค้นอย่างไร
- 1.2 ตอนท้ายเรื่องครูได้กล่าวถึงความเคียดแค้นอีกว่าอย่างไร แยกเป็นเรื่อง ๆ
2. ขั้นสรุป 2.1-ความเคียดแค้นจากข้อ 1.1 นั้นมีสาเหตุมาจากอะไร
 -สาเหตุดังกล่าวนั้น รวมเรียกว่าอะไร หมายความว่าอย่างไร
- 2.2 จากข้อ 1.2 มีสาเหตุมาจากอะไร สิ่งนั้นหมายถึงอะไร แยกกล่าวให้ชัดเจน
3. ขั้นนิรนัย 3.1 ถ้าแก้ปัญหานั้นได้จะเกิดผลดี ต่อคนและส่วนรวมอย่างไร แยกกล่าวเป็นเรื่อง ๆ ให้ชัดเจน
- 3.2 หลักการสำคัญในการแก้ปัญหาคือเคียดแค้นที่กล่าวถึงจากสาเหตุในข้อ 2 นั้นมีอะไรบ้าง สิ่งนั้นหมายถึงอะไร
- 3.3 ให้เสนอวิธีการปฏิบัติตามหลักการในข้อ 3.2 โดยรวม จากประสบการณ์และการศึกษากันว่า
4. ขั้นสรุป 4.1 ให้วิเคราะห์ข้อเสนอในข้อ 3.3 โดยเลือกวิธีการที่ดีที่สุด
- 4.2 สรุปวิธีการจากข้อ 4.1 ให้เป็นเรื่อง ๆ ให้ชัดเจน

ชุดการเรียนรู้การสอนจริยธรรม เรื่อง หน้าที่ - ความซื่อ

คู่มือครู

(เวลา 150 นาที)

หลักการ

1. การกำหนดความหมายของหน้าที่ความซื่อ จะใช้หลักศีลธรรม หลักประโยชน์และหลักความสุขเป็นสิ่งที่พิจารณา ถ้าเข้าใจความหมายได้ถูกต้อง ก็จะช่วยให้เกิดพฤติกรรมในทางถูกต้องด้วย
2. ถ้าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง กระทำตามหน้าที่และเป็นสิ่งที่ถูกต้องมากับการกำเนิดมนุษย์ถือว่าเป็น มาตรฐานตัดสินความดีในแง่ปรัชญา
3. ถ้าการกระทำใดมีมูลเหตุมาจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ก็นับเป็นการกระทำที่ดี ตามมาตรฐานตัดสินความดีในแง่ศาสนา
4. ถ้าการกระทำที่ดีโดยคำนึงถึงเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สิน รายได้ รายจ่าย ที่เหมาะสมก็นับว่าเป็นการกระทำที่ดีที่ตรงกับมาตรฐานตัดสินความดีในแง่เศรษฐกิจ
5. ถ้าการกระทำใดที่ทำให้เกิดสวัสดิภาพความสงบสุขแก่บุคคลส่วนรวม ก็เป็นการกระทำที่ดี ที่ตรงกับมาตรฐานตัดสินความดีในแง่สังคม

จุดมุ่งหมายทั่วไป

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ความหมายของหน้าที่ ความซื่อ
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์มาตรฐานที่ใช้ตัดสินความดี ความซื่อในแง่ปรัชญา ศาสนา เศรษฐกิจ และสังคม และตระหนักในความสำคัญของบทเรียน

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

หลังจากนักเรียนได้ชมละครเรื่อง "ปัญหาหนัก" ประกอบการอ่านเอกสาร ได้ค้นคว้าอภิปรายกันแล้วนักเรียนควรจะสมารถทำสิ่งต่อไปนี้ได้

1. บอกความหมาย ของหน้าที่ ความซื่อ ได้ถูกต้อง
2. แยกแยะผลที่ได้จากการเข้าใจในเรื่องหน้าที่ - ความซื่อได้ถูกต้อง และผลเสียที่เข้าใจผิดว่าจะมีผลอย่างไรบ้าง เป็นข้อ ๆ ได้ถูกต้อง
3. แยกแยะมาตรฐานที่ใช้ในการตัดสินความดีความซื่อในแง่ต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

4. สรุปหลักการที่สำคัญจากบทเรียนที่ได้ถูกต้อง

เนื้อหา : ความหมายของความคิด ความเข้าใจ มาตรฐานที่ใช้ตัดสินความคิด ความเข้าใจในแง่
ปรัชญา ศาสนา เศรษฐกิจ และสังคม และความสำคัญของการศึกษาในเรื่องเหล่านี้
กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ก่อนทำการเรียนการสอน ครูนัดหมายกับนักเรียน 4 คน ให้เป็นตัวละคร
และได้ทำการชักชวนกันจนเป็นที่เข้าใจกันแล้ว จึงได้เริ่มทำการเรียนการสอน ดังนี้

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยโดยการสุ่ม กลุ่มละ 6 คน ให้แต่ละกลุ่ม
เลือกประธาน 1 คน เลขานุการ 1 คน แล้วให้จัดที่นั่งรวมกัน เพื่อสะดวกในการอภิปราย
กลุ่ม

2. ครูกล่าวนำว่าวันนี้จะมีการแสดงละครให้นักเรียนได้ชม ถ้าใครฟังเนื้อหา
สาระจากละครไม่ทันจะดูตามเอกสารประกอบการเรียนก็ได้ แล้วครูแจกเอกสารประกอบ
การเรียนให้นักเรียนทุกคนจากนั้นก็ให้มีการแสดงละครเรื่อง " ปัญหาหนัก" "

3. คำเนิกรเรียนการสอน ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ โดยเมื่อนักเรียนชม
ละครแล้วให้ตอบคำถามที่กำหนดให้ โดยให้แต่ละคนตอบปัญหาของตนเอง ตามขั้นดังต่อไปนี้

3.1 ขั้นทุกข์ เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาที่ได้รับจากเนื้อเรื่อง และผลเสียที่เกิด
จากปัญหานั้น

3.2 ขั้นทุกข์ เป็นคำถามให้หาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นจากเนื้อเรื่องซึ่ง
นักเรียนได้ตอบแล้วในขั้นทุกข์ โดยให้นักเรียนตั้งสมมุติฐานถึงสาเหตุของปัญหา พร้อมทั้ง
กำหนดแนวการแก้ปัญหาอย่างกว้าง ๆ

3.3 ขั้นนิโรธ ให้นักเรียนกล่าวถึงผลดีที่สามารถแก้ปัญหาได้ และให้รวบรวม
ข้อมูลจากประสบการณ์และการศึกษาค้นคว้าใน หนังสือเรียนที่กำหนดให้ ซึ่งเป็นข้อมูล
ที่จะสามารถนำไปปฏิบัติแล้วสามารถแก้ปัญหาได้

3.4 ขั้นมรรค ให้นักเรียนวิเคราะห์ข้อมูล จากขั้นนิโรธ และสรุปข้อมูลที่
วิเคราะห์แล้ว

4. เมื่อนักเรียนแต่ละคนตอบปัญหาของตนเสร็จแล้ว ครูให้ประธานกลุ่ม

ดำเนินการอภิปรายภายในกลุ่ม เพื่อหาคำตอบที่ถูกต้อง แล้วให้เลขานุการกลุ่มเป็นผู้จับบันทึก

5. ครูให้ประธานกลุ่มทุกกลุ่ม นำข้อสรุปจากเลขานุการไปรายงานหน้าชั้น
ให้นักเรียนทั้งชั้นฟังและร่วมแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

6. เมื่อประธานกลุ่มรายงานจบ ครูให้นักเรียนตรวจคำตอบของตน แล้วทำ
การแก้ไขตามที่นักเรียนเห็นสมควร แล้วให้สรุปสาระสำคัญของบทเรียน

7. ครูนำนักเรียน ช่วยกันสรุปหลักการที่สำคัญจากบทเรียน ครูจดหลักการ
นั้นบนกระดาน ให้นักเรียนทุกคนจดลงสมุดของตน

สื่อการเรียน

1. เอกสารประกอบการเรียนเรื่อง "ปัญหาวิกฤติ" และคำถาม 1 ชุด
2. หนังสือเรียน สังคมศึกษา ศ 402

การวัดผลและการประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมอภิปรายในกลุ่ม การร่วมแสดงความคิดเห็นและ
การรวมสรุปหลักการ
2. ตรวจคำตอบและบทสรุปในสมุดจดของนักเรียนแต่ละคน

เอกสารประกอบการเรียน

1. ขั้นทุกข ให้นักเรียนอ่านเอกสารประกอบการชมละครเรื่อง "ปัญหานาคี" เพื่อตอบคำถามในตอนท้ายเรื่อง

"ปัญหานาคี"

..... ณ ร้านขายกาแฟ ของหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ในกรุงเทพมหานคร

ลุงอ่ำ เกษตรกรวัยชรา เดินมาบึ่งร้านกาแฟของ เจ็กตง พร้อมสั่งกาแฟ แล้วนั่งลง

ลุงอ่ำ : เจ็กตง กาแฟแก้ว ชม ๆ หน่อย

เจ็กตง : อ้าว วันนี้ไม่เอาเหล้าหรือ

ลุงอ่ำ : เอ๊ย ข้า เลินแล้ว กาแฟดีกว่าประหยัคดี ไม่มีเรื่อง ไหนขอหนังสือพิมพ์ หน่อยซี

เจ็กตง : ฉบับใหม่ ลูกชายเค้าเอาไปกันกว่าเขียนรายงาน ยังไม่เห็นเอามาคืน ฉบับเมื่อวานอ่านแล้วยัง

ลุงอ่ำ : เออ เด็กสมัยนี้เรียนหนังสือกันจริง ๆ ฉบับเก่าก็เอา มันก็ชิวเหมือน ๆ กัน ไม่พันช้ำกัน ชมชื่นกันนั่นแหละว่า เห็นมีทุกฉบับ หนูนี้แถวบ้านเรา ค่ำจ้องต้อง ผดักแวกรกันเข้าบ้าน ใครมีลูกสาวก็ต้องรับส่งกันตลอด บ้านเราจะลุกเป็นไฟ หรือใจ เอ้อ แะจริง

เจ็กตง เดินนำกาแฟไปให้พร้อมกับหนังสือพิมพ์ ลุงอ่ำ เปิดหนังสือพิมพ์พลิกไปมาก็เลื่อนไปเห็น ทิตบุญ กำลังเดินจะผ่านร้านกาแฟไป

ลุงอ่ำ : อ้าว นี่ทิตบุญนี่ หัก หัก ไปไหนมาล่ะ มาถึงคุยกันก่อนอี นั้งลงจะกินอะไรดี สิ่งนี้ ดันจ่ายเอง

ทิตบุญ : หักก็ลุง วันนี้ว่างงานหรือครับ ผมกะว่าจะไปวัดสักหน่อย ก็จะไปคุยกับสมภารเรื่อง ผ่าป่านั้นแหละ ไม่รู้ว่าท่านกลับเข้าวัดแล้วยัง

ลุงอ่ำ : เออ คี แหมทิดนี่ เอาการเอางานก็จริง ผิดกับฉันสมัยหนุ่ม ๆ ไม่เอาอ่าวเลย เอ้า กินอะไรสิ่งนี้

ทิดบุญ : อ๋อ! เลยลุง อะจะนั่งไม่นาน เอน้ำเป็น ๆ ลักแก้วก็แล้วกัน

ลุงอ๋า : นี่เจ๊กคง เอน้ำส้มมาให้ทิดลักแก้วซี

ทิดบุญ : ลุงมานั่งคอยใครหรือครับ

ลุงอ๋า : เปลว เปลว ว่าง ๆ ก็มาอ่านหนังสือพิมพ์หน่อย ไม่คอยไม่เคยใครหรอก

ทิดบุญ : เออลุง ไอ้ชาวข่าข่มขืนนะ จับตัวได้แล้วยัง หมุนีคนทำผิดเยอะ เค็ดกร้อน
กันมากนะลุง

ลุงอ๋า : จับได้แล้ว เขาถ่ายรูปให้ดู หน้าตามันเหี้ยมเหลือเกิน คงโดน เป้าแน่ ๆ

มันร้ายจริง ชาวไม่รู้เลยชา คีชั่ว มันเป็นอย่างไง เลวชาติจริง ๆ

เจ๊กคง เคนถือแก้วน้ำส้มมาให้ พร้อมกล่าวว่า "เอ้อ คีชั่ว มันคืออะไรกันนะ"

พูดแล้วไปยืนฟังอยู่ที่ชายกาแป

ลุงอ๋า : นั้นแน่ เจ๊กคง สนใจการบ้านการเมืองเหมือนกันหรือนี่

เจ๊กคง : เปล่า ลูกชายเขาเคยถาม ผมก็ตอบไป เขาว่าไม่ถูก ไม่ถูก ก็เลยอยากรู้อีกว่า
มันหมายความว่าอย่างไร

ทิดบุญ : จริง ๆ ชื่อนี้ลุง คนเราเคียน้อยไปหาความสบายใส่ตัวไป ไม่ค่อยมีหลักยึดใน
ทางดีทางชอบไม่มีมาตรฐานในชีวิตเลย คัดสิน อะไรตามอำเภอใจไม่คำนึง
ถึงผลกระทบ ไม่รู้เลยว่า คีชั่วคืออะไร มีมาตรฐานอย่างไร สังคมเค็ดกร้อน
ไปทั่วกันวันกันไปหมด

ลุงอ๋า : ฉนั้นว่า ความดี ความชั่ว มันก็อยู่ที่ใจนั่นแหละ ถ้าทำอะไรแล้วเราสบายใจ มันก็คือ
ถ้าไม่สบายใจมันก็ชั่ว ยังงี้มันถูกไหม ทิด

ทิดบุญ : ในทางพระ เรื่องความดี ความชั่ว พระพุทธเจ้าท่านว่าไว้เหมือนกัน มันเกี่ยว
กับ บาป บุญนั้นแหละลุง

เจ๊กคง : แค่นั้นว่า ถ้าทำถูกกฎหมายมันดี ไม่ถูกกฎหมายมันก็ชั่ว เจ้าลูกชายผมมันบอก
ว่ายังมีอีก มีอีก ผมก็ไม่รู้ว่าอะไรอีก

ลุงอ๋า : เอ้อ เข้าทานี่เจ๊กคง ตอบได้เข้าทานี่ แะนั่นครูนี (ตะโกน) ครู ครู
วะหนอย ไปไหนมาเล่ามันนะ

- ครูสมควร: สวัสดิ์ศรีรับดู อ้อ ทิคนุญ ปรีक्षाอะไรกันอยู่หรือ เอียงทง ขาเย็นแก้ว อ้อ บ่ายนี้ ร้อนจริง ผมไปโรงเรียนมาดู คูการโรงเขาซ่อมรั้วหน้อย เพิ่งเสร็จ
- ลุงอ๋า : ครูนี ชยันจริง วันหยุด ก็ไปโรงเรียนอีก อ้อ ครู ความดี ความชั่วมันคืออะไร กันละครู
- ครูสมควร: เอ วันนี โรงเรียนปิด ผมไม่สอนหนังสือนะ(หัวเราะ) สอนลูกหลานดู ก็ พอแล้ว ผมไม่กล้าสอนดูหรอก ทิคนุญก็อยู่ทั้งคน ตามผมไปทำไมกัน
- ลุงอ๋า : เปล่า ๆ ครู เราคุยกันเรื่อง ผ่าชมชื่น มันก็ออกเรื่องนี้พอดี เอาเข้าจริง ความดี ความชั่ว มันคืออะไร ก็ไม่ค่อยรู้กันแฮะ ภาษาหนังสือเขาวางกันยังไง ละครู
- ครูสมควร: เรื่องความดี - ความชั่ว มันมีหลายความหมาย แล้วแต่ละคิดกัน แล้วมันก็มี มาตรฐานตัดสินต่าง ๆ กันไป ทางปรัชญาถือว่าไปอย่าง ทางศาสนาแบบ ทิคนุญถือว่าไปอย่าง ทางสังคม ทางเศรษฐกิจถือว่าไปอย่าง ก็ล้วนถูกถ้วนดี ทั้งนั้นแหละ แล้วแต่ว่า.....
- ทิคนุญ : แอ๊ะ โน่น สมภารเดินมาพอดี คงกลับมาจากติดต๋อธุระแล้ว กำลังอยากพบ พอดี ลุง ลุง เดี่ยวเราไปคุยกับท่านที่วัดด้วยกัน เชิญคุณครูถนัดครับ เรื่องบ้านนั้นแหละ แล้วเราจะถามท่านเรื่องความดี - ความชั่วนี้ด้วยเลย
- ลุงอ๋า : เอ้อ ไป ๆ นาน ๆ เข้าวัด เสียที ที่นี้ที่วัดเราไอ้พวกโจรยังไม่กล้าเข้า สมภารท่านจัดเวร เป้าโบสถ์ทุกคืนใช้ไหมทิด
- ทิคนุญ : ก็ทั้งโบสถ์ ทั้งศาลา นั้นแหละลุง ของมีค่าอยู่ไหน ท่านสมภารก็จัดเวรกันเป้า พระไม่ค่อยได้จำวัตรที่ปฏิบัติกันเท่าไร มีชาวพรรค์ยังงี้ ในวัดก็รบกวน นอน นอนไม่สนิทเหมือนกัน คึก ๆ ท่านสมภารยังเดินตรวจวัตรอยู่บ่อยเลย ถึงแม้ อายุท่านมากท่านก็ทำ ท่านบอกว่าจำเป็นของที่ญาติโยม มีความศรัทธาถวาย พระต้องรักษาไว้ให้ได้
- ครูสมควร : คงไม่กล้าบ้านะทิด ผมจะไปด้วย แล้วต้องกลับมาบ้านอีก เขาไม่กล้าเดิน คนเดียวแล้วตอนนี้ ขอยเข้าบ้านผม ถ้างี้ เป่ลี่ยานาคูเหมือนกัน ผมต้องรับ

ทุกวัน กันไม่ที่บ้านก็เลยไม่ค่อยได้คุยแลกัน แต่ก่อนเย็น ๆ ค่า ๆ ยังได้คุยแลมั่ง
ลุงอ๋า : เจ็กคง คิดเงิน เท่าไร

ครูสมควร : เอาที่มคิดกว่า เยี่ยเอาเนี้.....

เจ็กคง : รับเงินจากครูแล้วทอนเงิน "ขอบคุณ คุณกันยังไม่รู้เรื่องก็ไปแล้ว เอ้อ พัก
นี้กำไรน้อยจริง ต้องปikirานแต่หัวค่า ผิดคิดหน้อยกักตัวโดยปล้นไม่คุ้มกัน
แยจริง ไม่รู้จะทำอย่างไร....

1.1 จากเรื่อง อะไรบ้างที่เป็นความเดือดร้อนของบุคคลและส่วนรวมแยกกล่าว
ให้เห็นชัด

2. ขั้นสมมุติ 2.1 ความเดือดร้อนเหล่านั้น มาจากสาเหตุอะไรบ้าง
2.2 สาเหตุนั้น รวมเรียกว่าอะไร หมายความว่าอย่างไร

3. ขั้นนิโรค 3.1 ถ้าแก้ปัญหที่สาเหตุจากข้อ 2.2 นั้น จะเกิดผลดีแก่ส่วนบุคคล
ส่วนรวมอย่างไรบ้าง

3.2 หลักสำคัญในการแก้ปัญหที่สาเหตุ
อย่างไร

3.3 การกระทำในข้อ 3.2 นั้น มีมาตรฐาน

3.4 จงรวมข้อมูลจากประสบการณ์และจาก
แก้ปัญหได้

4. ขั้นมรรค 4.1 จงวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 3.4 เพื่อหาวิธีแก้

4.2 จงสรุปข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ สรุปเป็นเรื่อง ๆ

ชุดการเรียนรู้การสอนจริยธรรม

เรื่อง, ความละเอียดใจและความเกรงกลัวต่อความชั่ว การประกอบความดี การทำจิตใจ
ให้บริสุทธิ์ ความกล้าทางจริยธรรม การไม่เบียดเบียนและถือความเดือดร้อนแก่
ผู้อื่น

คู่มือครู

(เวลา 200 นาที)

หลักการ

1. ถ้าบุคคลมีความละเอียดใจ(หิริ)และความเกรงกลัวต่อความชั่ว (โอตตัปปะ) แล้วก็จะช่วยควบคุมให้บุคคลนั้น เว้นจากการทำความผิด เป็นการช่วยคุ้มครอง
ตนและสังคมให้สงบสุข
2. ความละเอียดใจ(หิริ)และความเกรงกลัวต่อความชั่ว (โอตตัปปะ) นั้น
ควรเกิดขึ้นจากการบังคับจิตใจตนเอง ไม่ให้กระทำตามความต้องการของตนในทางที่ผิด
3. การประกอบความดี เป็นการกระทำที่ถูกต้องเป็นประโยชน์ ถ้าบุคคล
ประกอบความดีกันโดยทั่วไปแล้ว ตนเองและสังคม จะมีความสุขความเจริญ ปราศจากปัญหา
ความทุกข์ร้อน
4. จิตใจเป็นตัวควบคุมพฤติกรรมของบุคคล ถ้าบุคคลมีจิตใจบริสุทธิ์คิดในสิ่ง
ที่เหมาะสมก็จะส่งผลให้มีการกระทำที่เหมาะสมด้วย การฝึกจิตใจให้บริสุทธิ์ เป็นสิ่งจำเป็น
กับทุกคน
5. ความกล้าในทางที่ดี เป็นความกล้าทางจริยธรรม ถ้าบุคคลมีความกล้า
กระทำในทางที่ดีโดยทั่วกัน ตนเองและสังคมจะมีความสุข และเจริญก้าวหน้าไปอย่าง
รวดเร็ว
6. ถ้าการกระทำใด ๆ ของบุคคลไม่ทำให้อื่นเดือดร้อน ก็ให้ถือว่าไม่
เบียดเบียนถือความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ซึ่งจะทำให้ตนเองและผู้อื่นมีความสุข
จงมุ่งหมายทั่วไป

1. เพื่อให้เด็กเรียนรู้ มีความเข้าใจในเรื่อง ความละเอียดใจและ
ความเกรงกลัวต่อความชั่ว การประกอบความดี การทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ความกล้าทาง
จริยธรรม

การไม่เบียดเบียนและก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น

2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของคุณธรรมตามเนื้อหาทั้งกล่าว
3. เพื่อให้นักเรียนมีแนวปฏิบัติตนเกี่ยวกับคุณธรรมตามเนื้อหาทั้งกล่าว

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

หลังจากนักเรียนอ่านจดหมายจากจินตนา ได้ทำการศึกษาค้นคว้าและร่วมอภิปรายตอบคำถามตามที่กำหนดไว้แล้ว นักเรียนควรจะสามารถทำสิ่งต่อไปนี้ได้

1. บอกความหมายและความสำคัญของเนื้อหาที่เรียนเป็นข้อ ๆ ได้ถูกต้อง
2. แยกแยะผลดีในการปฏิบัติและผลเสียจากการไม่ปฏิบัติตามคุณธรรมในเนื้อหาของบทเรียน เป็นเรื่อง ๆ ได้ถูกต้อง
3. บอกวิธีปฏิบัติตนตามคุณธรรมดังกล่าวเป็นประเภท ๆ ได้ถูกต้อง
4. สรุปหลักการที่สำคัญจากบทเรียนได้ถูกต้อง

เนื้อหา: ความหมาย ความสำคัญ ผลดี วิธีปฏิบัติตามคุณธรรมเรื่อง ความละเอียดใจ และความเกรงกลัวต่อความชั่ว การประกอบความดี การทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ความกล้าหาญจริยธรรม การไม่เบียดเบียนและก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น และผลเสียจากการไม่ปฏิบัติตามคุณธรรมดังกล่าว

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยโดยการสุ่ม กลุ่มละ 6 คน ให้เลือกประธานกลุ่ม 1 คน และเลขานุการกลุ่ม 1 คน
2. ครูแจกเอกสารประกอบการเรียนให้นักเรียนคนละ 1 ชุด
3. ดำเนินการสอนตามขั้นทั้งสี่ของวิธีสอน โดยครูเป็นผู้คอยกระตุ้น เสนอแนะให้นักเรียนทำกิจกรรมด้วยตนเอง ดังนี้
 - 3.1 ขั้นทบทวน ให้นักเรียนอ่านเอกสารประกอบการเรียนเรื่อง "จดหมายจากจินตนา" แล้วตอบคำถามท้ายเรื่อง
 - 3.2 ขั้นสรุป ครูแนะนำให้นักเรียนตอบคำถามเกี่ยวกับการตั้งสมมุติฐานหาสาเหตุของปัญหาที่นักเรียนได้ตอบไปแล้วในขั้นทบทวน

3.3 ขั้นนิโรธ ให้นักเรียนตอบคำถามเกี่ยวกับผลที่ได้ที่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้และให้รวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์และจากการศึกษาค้นคว้าในหนังสือเรียนที่กำหนดให้เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา

3.4 ขั้นสรุป ให้นักเรียนวิเคราะห์ข้อมูลจากขั้นนิโรธ และสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น

4. เมื่อนักเรียนแต่ละคนตอบปัญหาเสร็จในทุกชั้นแล้ว ครูให้ประธานกลุ่มนำอภิปรายภายในกลุ่ม เพื่อหาคำตอบที่ถูกต้อง ให้เลขาธิการกลุ่มเป็นผู้จดบันทึก

5. ครูให้ประธานกลุ่ม นำข้อสรุปออกไปรายงานหน้าชั้น ให้นักเรียนทั้งชั้นฟังและร่วมแสดงความคิดเห็นตามสมควร

6. เมื่อประธานทุกกลุ่มรายงานจบ ครูสรุปบทเรียนแล้ว ให้นักเรียนตรวจคำตอบของตน แกไขตามให้นักเรียนเห็นสมควร แล้วให้สรุปสาระสำคัญของบทเรียนจดลงสมุด

7. ครูนำนักเรียน ช่วยกันสรุปความคิดรวบยอดและหลักการที่สำคัญจากบทเรียน ครูจดหลักการนั้นบนกระดาน ให้นักเรียนทุกคนจดลงสมุดของตน

สื่อการเรียน

1. เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง "จดหมายจากจินตนา" และคำถาม 1 ชุด

2. หนังสือเรียน สังคมศึกษา ส 402

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมอภิปรายในกลุ่ม การร่วมแสดงความคิดเห็น และการร่วมสรุปหลักการ

2. ตรวจคำตอบและบทสรุปในสมุดจดของนักเรียนแต่ละคน

เอกสารประกอบการเรียน

1. ขั้นทบทวน ให้นักเรียนอ่านเนื้อเรื่องต่อไปนี้ เพื่อตอบคำถามในตอนท้ายเรื่อง

"จดหมายจากจันทนา"

โรงเรียนวัดรางบัว ภาษีเจริญ กทม. 10160

20 ตุลาคม 2525

อาเรียเพื่อนรัก

ตอนนี้โรงเรียนปิดเทอมแล้ว เชอกงพักนอนอย่างสบาย เพราะบ้านเธออากาศดีมีที่เขียวที่เป็นธรรมชาติมากมาย ทั้งชายทะเล ทั้งน้ำตกสะดวกปลอดภัยก็ด้วย นี่ถ้าเราไม่ย้ายตามพ่อไปอยู่กรุงเทพฯ เราคงได้ไปเที่ยวพักผ่อนด้วยกัน และคงได้เรียนห้องเดียวกันอีก

บางคนนึกว่าอยู่กรุงเทพฯ สะดวกสบายทุกอย่าง เป็นเมืองสวรรค์ นึกอยากจะเที่ยวที่ไหนก็สะดวกทุกอย่าง แต่ถ้ามองหนังสือพิมพ์ในช่วงนี้แล้ว และยังได้เข้ากรุงเทพฯ เบียดคนบนรถเมล์แล้ว เชอกงอยากกลับต่างจังหวัดเร็ว ๆ เป็นแน่ ตอนนี้ข้าวข้าวขึ้น กำลังจะเพื่อนขวัญกันทั่วไป เลยขอขยบ้านเราไปชอยหนึ่ง ก็เคยมีคี่แบบนี้ด้วย ปากชอยเราก็กะละมีคนโดน วังราวสร้อย จี๋เอาเงินในคอนคัก ๆ ก็บอยไป กลางชอยพวกวัยรุ่นคั่งวง มั่วสุมกันกินเหล้า ร้องเพลงกันลั่นก็บอยไป เราพบเห็นเสมอ เพื่อกลับจากเรียนพิเศษในตอนค่ำวันไหนกลับค่ำมาก ๆ เราต้องบอกให้พ่อช่วยไปรับ คิดให้คี่แล้วกรุงเทพไม่น่าอยู่เลย ในกรุงเทพมีคนแปลกหน้ามากมาย ห่าอะไรก็คนก็ไม่วู้จักจำหน้าไม่วู้ การห่าความคึกคักวันมากขึ้นและรุนแรง แปลก ๆ เข้าทุกที ไม่เกรงกลัวต่อความชั่ว คอผลกรรมที่จะความมา ไม่คิดถึงความเคือครอนของผู้อื่นเลย จิตใจคนเหมือนคี่คว่ำเข้าป้ทุกที่แล้ว

เมื่อเข้านี้เราคี่ยินแม่พูดกับพ่อว่า ชอยบ้านเรานี้วันไม่ปลอดภัย ห่าทางชยชยายไปป้ปลอดภัยจะคี่ไหม พ่อคี่บอกว่าที่นี้สะดวกพอสมควร ใกล้ที่ทำงาน ใกล้โรงเรียน เราั่งรถ(ความจริงยีน) คื่อเคียวก็ถึงไม่เสียเวลามาก พ่อพูดคื่อไปว่าไปอยู่ไ้ไหนก็เหมือนกันโลกเจริญขึ้น คนมากขึ้น คนก็ห่าความคึกคักมากขึ้น สมัยพุทธกาลก็ยังมีพระพุทธเจ้าทรงกล่าวไว้ ในโอวาทปาฏิโมกข์ ให้คนละชั่ว ห่าคี่ ห่าจิตใจให้บริสุทธิ์

พอบอกแม่ว่าคนเรายังมีกิเลส ถ้าไม่รู้จักควบคุมก็ทำผิดเรื่อยไป ยิ่งเกียวก็นั่นนี่ยกย่องกล้าทางจริยธรรม บ้านเมืองมันจึงวุ่นวายเป็นธรรมดา ถ้าคนยึดโอวาทปาฏิโมกข์อย่างเดียวก็น่าจะสงบแล้วพอยังพูดต่อไปอีกมากมาย เป็นเรื่องเกี่ยวกับธรรมะทั้งนั้น เราไม่ค่อยเข้าใจ แต่ถ้าเธอมาฟัง คงเข้าใจแน่ เพราะเธอสนใจธรรมะมากกว่าเรา และคิดอะไรลึกซึ้งเสมอ เธอคิดว่าควรแก้ปัญหที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอย่างไรดี เพื่อน ๆ เราทุกคนน่าจะคิดว่าให้หมด เธอคิดว่าแก้ปัญหาก็จริงหรือ

ความจริงเราจะเล่าเรื่อง การแก้เรื่องพระที่นั่งอัฐเทียพระพุทธรูปสำคัญมอญให้หมด. แต่เล่าเรื่องร้าย ๆ มากมาย ฉบับหน้าค่อยเล่ารายละเอียดให้ฟัง แต่เธอต้องตอบเราในเรื่องที่เราถามเธอเพราะเธอเห็นว่าเราจะเรียนจริยธรรมด้วย อาจารย์บอกว่ามีสิ่งน่าสนใจมากมายเธอก็เลยเรียนเหมือนกับเรา เธออย่าลืมตอบเรานะ

ครอบครัวเราสบายดี หวังว่าเธอและทางบ้านเธอคงสบายดี อยู่กันอย่างไม่วุ่นวายแบบชาวกรุงเหมือนเรา

คิดถึงเธอมาก

นิก (จันทนา)

1.1 จากเรื่อง มีใครได้รับความเดือดร้อนบ้าง และมีความเดือดร้อนอย่างไร

2. ขั้นสมมุติ

2.1 ความเดือดร้อนดังกล่าวนี้มีสาเหตุจากอะไรบ้าง

2.2 สาเหตุเหล่านั้นรวมเรียกว่าอะไร

3. ขั้นวิเคราะห์

3.1 ถ้าแก้ปัญหาก็จะมีผลดีอย่างไรบ้าง คอตัวบุคคลและส่วนรวม

3.2 มีหลักการใดที่จะช่วยแก้ปัญหานี้ได้ และหลักการนี้หมายความว่าอย่างไร

3.3 ให้เสนอวิธีการปฏิบัติตามหลักการข้อ 3.2 โดยรวมจากประสบการณ์และจากการศึกษาค้นคว้า

4. ขั้นสรุป

4.1 ให้ทำการวิเคราะห์ข้อเสนอจาก ข้อ 3.3 โดยคิดหาวิธีการที่คิดว่าดีที่สุดที่คิดว่าเมื่อนำไปปฏิบัติแล้วสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

4.2 สรุปวิธีปฏิบัติเป็นเรื่อง ๆ ให้ชัดเจน

ภาคผนวก ค.

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรม

แบบสอบถามทัศนคติต่อวิธีสอน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 402 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง ความดี-ความชั่ว คุณธรรมที่จำเป็นในการพัฒนานุคลิกภาพ
ของปัจเจกบุคคลและการพัฒนาสังคมไทย

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

- ห้ามขีดเขียนหรือทำเครื่องหมายใดๆลงในแบบทดสอบนี้
 - แบบทดสอบนี้มีจำนวน 60 ข้อ ใช้เวลาสอบ 50 นาที
 - ให้นักเรียนอ่านคำถาม แล้วเลือกคำตอบที่เหมาะสมที่สุด จากตัวเลือก ก ข ก. ง หรือ จ เพียงคำตอบเดียว แล้วขีดเครื่องหมายกากบาท (X)
- หับตัวอักษรที่ต้องการ ลงในกระดาษคำตอบ
- ตัวอย่าง ถ้าข้อ ง เป็นคำตอบที่เหมาะสมที่สุด ให้ปฏิบัติดังนี้
- ก ข ก ~~ง~~ จ
- ถ้านักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบใหม่หลังจากที่ได้กากบาทหับตัวอักษรไปแล้ว ให้ขีดเส้น (—) หักกากบาทเดิม แล้วกากบาทหับตัวอักษรที่ต้องการใหม่
- ตัวอย่าง ถ้าต้องการเปลี่ยนคำตอบจากข้อ ง มาเป็นข้อ ข ให้ปฏิบัติดังนี้
- ก ~~ง~~ ก ~~จ~~ ข
- ขอให้นักเรียนพิจารณาคำถามและคำตอบแต่ละข้ออย่างรอบคอบก่อนตอบ ถ้าข้อใดยากเกินไป ให้ข้ามไปทำข้ออื่นก่อน เมื่อมีเวลาเหลือจึงค่อยกลับมาทำใหม่ การเดาไม่ช่วยให้ได้ผลดีเลย
 - หากมีข้อสงสัยใดๆ ให้ถามผู้ควบคุมการสอบ
 - ต่อไปนี้จะเริ่มสอบ ให้นักเรียนเขียนชื่อ นามสกุล เลขที่ ชั้น ลงในกระดาษคำตอบ แล้วลงมือทำได้

1. ข้อใดเป็นความหมายของ "ความดี" ก. สิ่งที่เกิดขึ้นด้วยจิตใจบริสุทธิ์ ข. สิ่งที่ทำด้วยความสบายใจ ไม่เป็นทุกข์ ค. สิ่งที่ทำด้วยความสุข เป็นที่ ต้องการของคนและสังคม ง. สิ่งที่ถูกต้องตามความพอใจ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้กระทำ จ. สิ่งที่ถูกต้องตามศีลธรรม มีคุณค่า ทำให้เกิดความสุขทั้งคนและสังคม	3. เราใช้อะไรเป็นเกณฑ์ตัดสินใจว่า การกระทำใดถูกหรือผิด ก. ผลประโยชน์ ข. ประสพการณ์ ค. ค่านิยม ง. ศีลธรรม จ. การศึกษา
2. ข้อใดไม่ใช่ การทำความดีตามหน้าที่ ก. นิกายช่วยผู้แก่ชราบนถนนเมื่อพบ เห็นทุกครั้ง ข. นิกายช่วยแม่ชายน่าวางกองตอเล็ก เรียงทุกวัน ค. นิกายทำความสะอาดห้องเรียน เมื่อถึงเวรตน ง. นิกายทำความเคารพอาจารย์ เวลที่ประยูรเสมอ จ. นิกายจะตั้งเครื่องไหว้พอก่อนมา โรงเรียนทุกวัน	ข้อชี้แจง ให้พิจารณาว่า ข้อความที่กำหนด ให้จากข้อ 4 - 5 ควรใช้มาตรฐานใด จากข้อ ก - จ ที่กำหนดให้ ก. อุดมการณ์ ข. เศรษฐกิจ ค. ปรัชญา ง. ศาสนา จ. สังคม 4. สมบัติทางเป้าหมายไว้แล้วว่า ในชีวิต นี้เราจะทำความดีใคร่ครวญให้กับผู้อื่นให้น้อยที่สุด 5. โรงเรียนของเราจะมีการเข้าแถวเพื่อ ชูอาหารเที่ยงถึงแม้ว่าลมพายุจะหิมามาก จนผิดปกติ แต่ก็ต้องไปเข้าแถวต่อจาก เพื่อน ๆ เพื่อชูอาหาร

<u>คำชี้แจง จงอ่านเนื้อเรื่องต่อไปนี้เพื่อใช้</u> <u>ตอบคำถามข้อ 6 - 7</u> "วินัยพบปากกาเขียนแบบฯ กลอง ตกอยู่บนรถโรงเรียน ประจวบเห็นวินัย พบปากกาจึงเข้ามาแสดงความยินดีที่ วินัยได้ของฟรี แต่วินัยคิดว่าไม่ใช่ของ ของคนจึงไม่อยากได้ ถ้าคนอยากได้ ปากกาจะเก็บเงินไว้ซื้อเองดีกว่า เกิด มาควรทำความดีให้มาก ๆ จึงคิดนำไป มอบครูเพื่อให้ประกาศหาเจ้าของ" 6. ความคิดของวินัย สอดคล้องกับ มาตรฐานทักษะด้านใดข้อใด ก. กฎหมาย ข. สังคม ค. ปรัชญา ง. เศรษฐกิจ จ. คุณธรรม	8. ในเมื่อมีความคิดอีกหลายอย่างก็ ทำลายสังคมไทย แต่กฎหมายยังคุม ไม่ถึง เราควรจะต้องบังคับคุณธรรมใด ก่อน จึงแก้ปัญหาการกระทำผิดได้ ก. หิริเพราะจะทำให้สำนึกได้ด้วย ตนเอง ข. หิริเพราะเป็นพื้นฐานที่สำคัญ เบื้องต้น ค. หิริและโอตตัปปะพร้อมกันช่วย ส่งเสริมกัน ง. โอตตัปปะเพราะคนส่วนมากกลัวถูก ลงโทษ จ. โอตตัปปะเพราะความกลัว เป็นตัว เร่งให้คนมุ่งทำความดี
7. การกระทำดีของวินัยนั้นจะมาจาก สาเหตุใดมากที่สุด ก. ความดีจากตัวเอง ข. ประจวบเป็นตัวเร่ง ค. ถึงถึงคำสั่งสอนของครู ง. คิดว่าทำดีคนไม่รู้เทวดาเห็น จ. ยึดถือและปฏิบัติตามหลักศาสนา	9. เหตุใดจึงต้องมีการสนับสนุนให้คนทำ ความดี ก. เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ข. ชีวิตจะมีความสุขและเจริญก้าวหน้า ค. เป็นสิ่งถูกต้องตามความหมายของ คลองธรรม ง. ทำให้ประเทศไทยชาติมีชื่อเสียง จ. ทำให้เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

10. คุณธรรมข้อใดที่ช่วยส่งเสริมการ เรียนได้มากที่สุด ก. อดทน ข. วิริยะ ค. เมตตา ง. ปิยาจา จ. อหิงสา	ข. ความกล้าในการกระทำที่ ค. ความกล้าทำในสิ่งที่เห็นประโยชน์ ง. ความกล้าเสียสละทุกอย่างแม้ชีวิต จ. ความกล้ารับผิดชอบในการกระทำ ของคน
11. การทำจิตใจให้บริสุทธิ์ หมายถึง บริสุทธิ์จากสิ่งใด ก. ความกลัว ข. ความกังวล ค. ความสงสัย ง. ความหลงผิด จ. ความเห็นราหมอง	14. ข้อใดไม่ใช่มูลเหตุที่ก่อให้เกิดความ กล้าทางจริยธรรมโดยตรง ก. ช่วยทำให้เศรษฐกิจรุ่งเรือง ข. ช่วยทำให้กล้าในสิ่งที่สมควร ค. เป็นเครื่องจูงใจให้ทนต่อความถี่ ง. เป็นแนวทางสร้างสรรค์สังคม จ. เป็นหนทางไปสู่ความสำเร็จใน ชีวิต
12. ข้อใดไม่ช่วยในการฝึกจิตใจให้ บริสุทธิ์ ก. สวด ข. ภาวนา ค. ภาวนา ง. ทุกขกิริยา จ. วิจารณ์ญาณ	15. ผู้ใดไม่ใช่คนกล้าทางจริยธรรมแท้ จริง ก. อภัยยอมสละที่นั่งให้คนแก่บน รถเมล์ ข. อานนท์ไปพบอานาจตามนัดถึงแม้ ฝนตกหนัก ค. อานัติกล้ารับผิดชอบเพื่อนทั้งที่ตน ไม่ได้ทำผิด ง. อานาจยอมลดข้าวเที่ยงเพื่อให้ อานัติยืมเงินไปซื้อยาให้พ่อ จ. อานวยช่วยแบ่นายน้ำแข็งใส่ที่ โรงเรียนตอนพักเที่ยงทุกวัน
13. ความกล้าหาญทางจริยธรรม หมายถึงอะไร ก. ความกล้าใจกล้าเสีย	

16. ความรับผิดชอบด้านใดที่ต้องใช้หลักศาสนาช่วยส่งเสริมอย่างมาก ก. ทางร่างกาย ข. ทางจิตใจ ค. ทางสังคม ง. ทางเศรษฐกิจ จ. ทางสติปัญญา	ก. สมศักดิ์ส่งการบ้านครูทันเวลาทุกครั้ง ข. คนไทยปัจจุบันมีการรับความชอบมากกว่ารับความผิด ค. คนญี่ปุ่นเป็นชาติที่มีความรับผิดชอบสูงชาติหนึ่งในโลก ง. การจัดแข่งขันกีฬาในโรงเรียนจะช่วยฝึกความรับผิดชอบต่อให้นักเรียน จ. การฝึกความรับผิดชอบต่อในโรงเรียนคือการให้นักเรียนออกมารายงานบทเรียนหน้าชั้น
17. จงพิจารณาว่า ข้อใดที่ไม่เป็นความจริง ก. ความรับผิดชอบเป็นคุณธรรมที่เกิดจากการฝึกฝนด้วยตนเอง ข. ถ้าสามารถรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าตนเองแล้ว ชีวิตจะมีความสุข ค. "เห็นอะไรผิดสังเกต ควรแจ้งเหตุให้ยารู้" เป็นความรับผิดชอบต่อทางสังคม ง. ความรับผิดชอบเป็นความรู้สึกผูกพันกับสิ่งที่ได้รับมอบหมายในการที่จะทำให้สำเร็จ จ. ควรฝึกความรับผิดชอบต่อตั้งแต่เด็กไปจนถึงวันสิ้นชีวิต	19. ความมีวินัยมีความสำคัญอย่างไร ก. เป็นสิ่งขอเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดี ข. ช่วยควบคุมคนให้ปฏิบัติตามทางที่เหมาะสม ค. เป็นแนวทางที่จะเคารพกฎหมายได้อย่างสะดวก ง. ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จได้อย่างรวดเร็ว จ. ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ
18. คำกล่าวเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อใดผิด	

20. ความพยายามที่มีการปลูกฝังวินัยให้เกิดขึ้นในตัวของบุคคลนั้น เป้าหมายสำคัญคืออะไร ก. ทำงานได้ทันเวลา ข. ทำให้จิตใจแจ่มใส ค. ก่อให้เกิดความสามัคคี ง. เป็นที่รักใคร่ของหมู่คณะ จ. ก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม	ข. ถูกเพราะจำเป็นต้องช่วยเหลือเพื่อนคน ค. ถูกเพราะคนตายไปแล้วหมกปัญหาไปแล้ว ง. ผิดเพราะใช้ความที่อึดอัดในทางที่ไม่เหมาะสม จ. ผิดเพราะเห็นแก่ผลประโยชน์ของเพื่อนมากกว่าของตน
21. สมบูรณ์บอกกับแม่ว่า เขาจะขยันเรียนจะทำให้ตัวให้แม่ภาคภูมิใจในตัวเขา และเขาทำได้สำเร็จแสดงว่าเขามีความซื่อสัตย์ทางคำมั่นใดมาก ก. หน้าดี ข. นุคคด ค. วาจา ง. ร่างกาย จ. จักใจ	23. ข้อใดที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความกตัญญูแก่ผู้ที่ทออบิการความน้อยที่สุด ก. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ข. ช่วยเหลือกิจการของท่าน ค. ไม่ทำให้ท่านต้องมีปัญหาเพิ่ม ง. ไม่ขอความช่วยเหลือจากท่าน จ. ไม่ทะเลาะวิวาทในหมู่เพื่อน
22. "ขจรเคยสาบานกับอบรว่า จะซื่อสัตย์ต่อกัน เมื่ออมรขับรถชนคนตาย ขจรซึ่งเป็นตำรวจเจ้าของคดีจึงช่วยหาคืออมรพ้นโทษ การกระทำของขจรถูกหรือไม่ ก. ถูกเพราะยึดถือความซื่อสัตย์เป็นสำคัญ	24. ถ้าทุกคนมีความมัธยัสถ์จะเกิดประโยชน์ด้านใดมากที่สุด ก. ตัวเองจะไม่ขัดสนเงิน ข. ครอบครัวมีเศรษฐกิจดี ค. ญาติพี่น้องมีความสุข ง. สังคมมีเศรษฐกิจหมุนเวียนดี จ. ประเทศชาติมีปัญหาค้นเศรษฐกิจน้อย

25. ผู้ใดใช้หลักความมัธยัสถ์ได้ถูกต้อง ก. สมควรบีบเงินสะสม 5 บาททุกวัน ข. สบชายฝักเงินไว้ที่ธนาคารทุกเดือน ค. สมหวังก็ค่อยๆ รอมคอมก่อนจ่ายเงินทุกครั้ง ง. สมภพไม่เคยจ่ายเงินค่าบุญเพราะไม่เห็นผลประโยชน์ทันที จ. สมศักดิ์ไม่ค่อยจ่ายเงินของคนเมื่อไปรับประทานอาหารร่วมกับเพื่อน ๆ	27. ข้อใดมีความหมายตรงกับ "วิจารณ์ญาณ" ก. การคิดเปรียบเทียบกับอดีต ข. การคิดโดยไร้สติปัญญา ค. การคิดทบทวนให้นาน ๆ ง. การคิดวางแผนอย่างรอบคอบ จ. การคิดถึงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
26. ข้อใดเป็นความหมายที่ถูกต้องของ "การรู้จักประมาณตน" ก. การมีกินมีอยู่แต่พอดีกับตน ข. การทำอะไรให้เหมาะสมกับสิ่งต่าง ๆ ค. การรู้จักความพอดีของคนกับสิ่งต่าง ๆ ง. การคาดคะเนผลดีก่อนตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ จ. การจัดหาสิ่งต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับตน	28. การเป็นผู้รู้จักวิจารณ์ญาณจะเกิดผลอย่างไร ก. ทำให้เป็นผู้มีเหตุผล ข. ทำให้เป็นนักวางแผนชีวิตที่ดี ค. ทำให้เป็นที่ยอมรับของหมู่คณะ ง. ทำให้ได้รับผลสำเร็จตามที่ต้องการ จ. ทำให้เป็นคนมีจินตนาการที่ลึกซึ้ง

29. ผู้ใดเป็นผู้มีความเสียสละที่ควรยกย่อง ก. สุชาติยินดีเป็นหัวหน้าชั้นทุกภาคการศึกษา ข. สุชาได้รับเหรียญลูกเสือสรรเสริญเพราะช่วยเหลือคนตกน้ำ ค. สุบินทำหน้าที่จราจรทุกครั้งที่ตั้งเครื่องแบบลูกเสือ ง. สุเชาว์เสียสละเงินของตนให้น้องไปทัศนศึกษากับทางโรงเรียน จ. สุบินเก็บของตกได้ในโรงเรียนแล้วนำไปมอบครูทุกครั้งไม่ว่าของนั้นมีค่าสูงหรือต่ำ	30. สมัยเสียสละสูงสุดถูกต้องหรือไม่ ก. ถูกเพราะเป็นผู้นำชั้นขึ้นมาให้ ข. ถูกเพราะเป็นผู้เห็นใจคนอื่นมากที่สุด ค. ไม่ถูกเพราะทุกคนล้วนเสียสละทั้งสิ้น ง. ไม่ถูกเพราะถ้าไม่มีฝ่ายอื่นช่วยเหลือก็ไม่ชนะ จ. ไม่แน่ใจเพราะบทบาทของสมัยไม่เด่นมากนัก
<u>คำชี้แจง</u> จงอ่านเนื้อเรื่องต่อไปนี้เพื่อตอบคำถามข้อ 30 - 31 "ในการแข่งขันกีฬาสีของโรงเรียนในคณะสีแดงมีมนตรีรับเป็นผู้ควบคุมนักกีฬาอาหารมณูและอาหารน้ำดื่ม วิชัยรับเป็นประธานเชียร์ สมัยลงแข่งขันกีฬาลายประเท และวิชัยเป็นผู้หาทุน.....ผลการแข่งขันสีแดงชนะเลิศ"	31. เหตุผลในการเสียสละของผู้ใดสมควรได้รับการยกย่อง ก. มนตรีรู้เรื่องกีฬามากที่สุดจึงรับตำแหน่งควบคุมนักกีฬา ข. ที่บ้านอาหารมณูขายอาหาร เขาจึงช่วยรับค่าแรงนี้ ค. วิชัยคิดว่าขอทำหน้าที่ให้ดีที่สุดแพะชนะไม่สำคัญ ง. สมัยเคยเป็นผู้ชนะเลิศกีฬามากมาแล้วจึงลงแข่งขันกีฬาลายประเท จ. วิชัยคิดว่าเงินเท่านั้นที่จะช่วยสนับสนุนกีฬาให้ชนะได้ จึงเป็นผู้หาทุน

32. ใครเป็นผู้นำชัยมาให้สิ่งแคงโดยตรง ก. มนตรี ข. อารมณ ค. สมัย ง. วิชัย จ. วิสิท	ง. ความอดทน จ. ความเสียสละ
<u>คำชี้แจง</u> จงอ่านเนื้อเรื่องต่อไปนี้ เพื่อ <u>ใช้ตอบคำถามข้อ 33 - 35</u> "บุญช่วย เริ่มสร้างตัวจากการเก็บผักกึ่งขายเองได้ และรับผักก้าง ๆ จากคนสวนใกล้เคียงส่งขายที่ตลาด จนมีเงินพอซื้อรถบรรทุกขนาดเล็กไว้ขนผักส่งตลาดได้ด้วย ขณะนี้เขามีครอบครัว มีบ้านอยู่ในที่ดินของเขาเอง เขาได้รับคัดเลือกเป็นเกษตรกรตัวอย่างของหมู่บ้าน และเขากำลังเริ่มรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อช่วยให้เกษตรกรมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น 33. คุณธรรมใดที่ส่งเสริมให้บุญช่วยประสบความสำเร็จน้อยที่สุด ก. ความขยันหมั่นเพียร ข. ความรับผิดชอบ ค. ความมั่งคั่ง	34. ข้อใดที่บุญช่วยควรได้รับการยกย่อง ก. การรู้จักสร้างความสำเร็จให้ชีวิต ข. การเป็นผู้มีความเสียสละ ค. การช่วยสร้างความสามัคคี ง. การเป็นผู้มีความมั่งคั่ง จ. การเป็นผู้นำในกลุ่มอาชีพ 35. จากเนื้อเรื่อง บุญช่วยมีความกล้าทางจริยธรรมหรือไม่ ก. มีเพราะกล้าทำในสิ่งที่ตนเห็นสมควร ข. มีเพราะเป็นจนเกรงกลัวในคุณธรรม ค. ไม่มีเพราะเรื่องนี้ไม่เกี่ยวกับศาสนา ง. ไม่มีเพราะทำประโยชน์แก่ตนฝ่ายเดียวมาก จ. ไม่มีเพราะจริยธรรมไม่เหมาะสมกับอาชีพเกษตรกร

คำชี้แจง จงอ่านเนื้อเรื่องต่อไปนี้เพื่อใช้ตอบคำถามข้อ 36 - 37 "ชัยยศไม่เห็นด้วยกับเพื่อน ๆ ในห้องที่จะเรียบไรเงินชื่อน้ำบันชักพื้นห้องเรียน เขาเสนอว่าโรงเรียนควรรับภาระเรื่องเงิน ชักเรียนลงแรงอย่างเดียวก็น่าอยู่แล้ว แต่เพื่อน ๆ ก็ตกลงที่จะช่วยกันออกเงิน ใครไม่มีเงินก็มาช่วยค่านางงาน เมื่อความคิดไม่ตรงกันชัยยศจึงไม่ไปร่วมชักพื้นห้องเรียน" 36. การที่ชัยยศไม่ไปช่วยเพื่อนนั้นถูกหรือผิด ก. ถูกเพราะได้ร่วมแสดงความคิดเห็นก่อนแล้ว ข. ถูกเพราะปฏิบัติตามความคิดเห็นของคน ค. ผิดเพราะไม่มีวินัยในตนเอง ง. ผิดเพราะเหตุผลของคนไม่เพียงพอ จ. ผิดเพราะถือความคิดของคนเป็นสำคัญ	ข. ไม่ออกความคิดเห็นตั้งแต่ต้น ค. แสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลใหม่ ง. ชักชวนเพื่อนสนิทให้ยอมรับความคิดเห็นของตน จ. ห่าหนึ่งสี่ขอเบิกเงินจากทางโรงเรียนเป็นกิจลักษณะ 38. เหตุใดเพื่อน ๆ ไม่หาคำถามความคิดเห็นของชัยยศ ก. เพราะชัยยศมีหัวคิดรุนแรง ข. เพราะชัยยศไม่ยอมฟังเสียงส่วนใหญ่ ค. เพราะจำคำถามชัยยศแล้วงานไม่สำเร็จ ง. เพราะหาคำถามเสียงส่วนใหญ่แล้วงานรวบรีน จ. เพราะเหตุผลของคนส่วนใหญ่สามารถหาคำได้
37. ในความคิดเห็นของท่าน ชัยยศควรทำอย่างไร ก. ไปช่วยเพื่อนหาพื้นห้อง	คำชี้แจง จงอ่านเรื่องต่อไปนี้เพื่อใช้ตอบคำถามข้อ 39 - 41 "บุตรธรรมเห็นนักเรียนประถมกลุ่มหนึ่งเล่นไฟรูปการ์ตูนและพนันเงินกันอยู่นอกรั้วโรงเรียน เขาคิดว่าเด็ก ๆ จะมีนิสัยที่ไม่ดีติดตัวไปภายหน้า จึงเดินไปหยิบไฟมาฉีกทิ้ง เด็ก ๆ ตกใจมาก เพราะไม่รู้จริง

บุญธรรมและบุญธรรมตัว โทกว่าพวกเขา มาก เด็ก ๆ จึงค่อย ๆ แยกจากกลุ่ม เกินเข้าโรงเรียนไป 39. ถ้าท่านหวังที่คือเด็กเช่นเดียวกับ บุญธรรมท่านควรจะทำอย่างไร ก. รีบไฟไปมอบให้ครู ข. นำเด็ก ๆ ไปมอบให้ผู้ปกครอง ค. จัดซื้อเด็ก ๆ ทุกคนไปส่งให้ครู ง. แจงให้ตำรวจนำตัวเด็กไป ตักเตือน จ. ชี้แจงผลเสียของการเล่นการ พนันให้เด็กเข้าใจ	ก. การทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ง. ความกล้าทางจริยธรรม จ. ความมีวิจรรย์ญาณ 42. การใช้จริยธรรมใดจึงเหมาะสมกับ การดำเนินชีวิตประจำวัน ก. ทำสิ่งใดอย่านึกว่าใครไม่รู้ ข. กายงามหรือจะสู้จิตใจงาม ค. ขมิใจทุกขณะจิตชีวิตจะราบรื่น ง. หยุดลักนิด คิดลักหน้อยจึงค่อยทำ จ. จะคืนหรือชั่วยอมอยู่ที่ตัวของผู้กระทำ
40. ถ้าท่านเป็นเด็กเหล่านั้นท่านจะ มองบุญธรรมในแง่ใด ก. เป็นคนชอบแกล้งเด็ก ข. เป็นคนชอบให้อ่านาจ ค. เป็นคนที่น่าเคารพ ง. เป็นผู้ที่หวังดีต่อเด็ก จ. เป็นผู้ออกช่วยเหลือผู้อื่น	43. นักเรียนกลุ่มหนึ่งชอบทำตัวเป็นนักแสดง ชอบรังแกนักเรียนที่เรียนร้อยละ ควรให้ เขาเหล่านั้นปฏิบัติคุณธรรมใดเป็น เบื้องต้นจึงจะแก้ปัญหานี้ได้ ก. ความซื่อสัตย์ การเสียสละ ข. ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ค. ความกล้าทางจริยธรรม การทำ จิตใจให้บริสุทธิ์ ง. การรู้จักประมาณ การยอมรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่น จ. การไม่เบียดเบียน ก่อความเดือด ร้อนให้แก่ผู้อื่น
41. บุญธรรมควรจะใช้คุณธรรมใดจึง สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้คี่ ตามความต้องการ ก. ความเสียสละ ข. ความรับผิดชอบ	

44. จงเรียงลำดับจริยธรรมที่เหมาะสม ที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็กเรียนตามลำดับ ก่อนหลังจากตัวเลือกข้อ 43 ก. ก - ข - ค - ง - จ ข. จ - ง - ค - ข - ก ค. ข - ก - จ - ค - ง ง. ง - ก - จ - ก - ข จ. ก - จ - ข - ง - ค	ง. เมื่อนักเรียนมีศรัทธาที่จะปฏิบัติ จ. เมื่อครูสรุปแนวทางให้นักเรียน ปฏิบัติ
45. เราจะนำหลักจริยธรรมมาใช้ให้ เหมาะสมในการพัฒนาสังคมนั้นควร เริ่มจากข้อใด ก. ปลูกฝัง - ป้องกัน - ปรามปราม ข. ป้องกัน - ปรามปราม - ปลูกฝัง ค. ปรามปราม - ปลูกฝัง - ป้องกัน ง. ปรามปราม - ป้องกัน - ปลูกฝัง จ. ปลูกฝัง - ปรามปราม - ป้องกัน	47. การที่จะช่วยให้โครงการในข้อ 46. ได้ผลดีนั้นควรระวังในเรื่องใด ก. การสรุปผลการอบรม ข. การติดตามผลการอบรม ค. หัวข้อที่อบรมต้องเหมาะสม ง. ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญ จ. นักเรียนคุยและเล่นกันในขณะที่ อบรม
46. การที่โรงเรียนนิมนต์พระภิกษุมารับ จริยธรรมแก่นักเรียนทุกคนนั้น โครงการนี้จะได้ผลเมื่อไร ก. เมื่อพระภิกษุอบรมเรื่องที่ไม่ น่าเบื่อ ข. เมื่อนักเรียนนำสิ่งที่อบรมไป ปฏิบัติ ค. เมื่อนักเรียนนำสิ่งที่อบรมไป พิจารณา	48. ถ้าคนนำหลักจริยธรรมมาใช้ ชีวิต คนและสังคมไปคือร้อน แต่ปัจจุบัน นี้สังคมยังมีความเดือดร้อน สรุปได้ว่า ในปัจจุบันเป็นอย่างไร ก. คนไม่มีจริยธรรม ข. คนไม่ได้นำหลักจริยธรรมมาใช้ ค. ยังไม่มีหลักจริยธรรมที่เหมาะสม ง. ไม่ต้องใช้หลักจริยธรรมก็อยู่กันได้ จ. ยังสรุปแน่นอนไม่ได้

49. นักเรียนวัยรุ่นในปัจจุบัน มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว เพราะขาดจริยธรรม แต่นักเรียนในสมัยก่อนมีพฤติกรรมที่ไม่ก้าวร้าว เพราะฉะนั้นนักเรียนในสมัยก่อนเป็นอย่างไร ก. มีจริยธรรมที่เหมาะสม ข. ได้รับการอบรมที่เคร่งครัด ค. มีความสงบ สงี่ยม เรียบร้อย ง. สังคมไม่ซับซ้อนวุ่นวาย จ. ยังสรุปแน่นอนไม่ได้	ก. ไม่มีคนดี ข. ไม่มีคนชั่วสักคน ค. คนไม่นิยมความชั่วสักคน ง. ความชั่วสักคนใจแล้วไม่ไถ่ผล จ. ยังสรุปแน่นอนไม่ได้
50. ถ้าบุคคลมีวินัยดี สังคมจะมีความสุข ความเจริญแต่สังคมปัจจุบันเดือดร้อนวุ่นวายมากกว่าสมัยก่อนสรุปได้ว่าอย่างไร ก. สังคมสมัยก่อน คนมีวินัยดี ข. สังคมปัจจุบัน คนขาดวินัยกันมาก ค. ปัจจุบันมีคนเพิ่มมากกว่าสมัยก่อน ง. สภาพเศรษฐกิจปัจจุบันเปลี่ยนจากสมัยก่อนมาก จ. ยังสรุปแน่นอนไม่ได้	52. สำเริงพบว่าบุญชัยลีนนาฬิกาไว้ในห้องน้ำ จึงนำนาฬิกาให้บุญชัย บุญชัยได้รับคืนแล้วกลับไปพูดกับเพื่อน ๆ ว่า สำเริงโกงบุญชัยเป็นคนอย่างไร ก. ไม่มีวินัย ข. ไม่กตัญญู ค. ไม่รับผิดชอบ ง. ข้อ ก และ ข จ. ข้อ ก และ ค
51. ความซื่อสัตย์เป็นสมบัติของคนดี ปัจจุบันเราจะพบการคอร์รัปชั่นกันมาก เพราะฉะนั้นสภาพปัจจุบันเป็นอย่างไร	53. เรื่องจากข้อ 52. สำเริงเป็นคนอย่างไร ก. มีวินัย ข. มีความกตัญญู ค. มีความเสียสละ ง. มีความซื่อสัตย์ จ. มีความรับผิดชอบต่อ

54. เมื่อพักเที่ยงที่ไร นักเรียนต้องแย่งกันซื้ออาหารกันจนวุ่นวายเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น ก. พักเที่ยงพร้อมกัน ข. ร้านอาหารมีน้อย ค. ขาดวินัยทางสังคม ง. อาจารย์ไม่เอาใจใส่ จ. ทุกคนต่างมีความหิวมาก	57. เมื่อส่งรายงานที่โรมมูรีจะส่งช้ากว่าผู้อื่นจนอาจารย์ต้องตักเตือนอยู่เสมอที่เป็นเช่นนั้นน่าจะเป็นเพราะอะไร ก. อาจารย์ให้เวลาน้อย ข. มูรีอยากทำงานให้ดีที่สุด ค. อาจารย์เป็นคนเจ้าระเบียบ ง. มูรีขาดการเอาใจใส่ในงาน จ. เพื่อน ๆ มีความสามารถสูงกว่ามูรี
55. ผู้ที่มาเยี่ยมโรงเรียนมักจะติเรื่องความสะอาด ข้อความนี้แสดงถึงเรื่องอะไร ก. ผู้มาเยี่ยมมีความละเอียดถี่ถ้วน ข. นักเรียนทั้งขยะไม่เป็นที่ ค. โรงเรียนมีการโรงน้อย ง. โรงเรียนมีถังขยะน้อย จ. ขาดเวรรักษาความสะอาด	58. ก่อนเปิดภาค โรงเรียนจะนำของที่นักเรียนเก็บได้มาแสดง และพบว่ามีความจำนวนมากขึ้นทุกภาค ที่เป็นเช่นนั้นน่าจะเป็นเพราะอะไร ก. นักเรียนทำความดีกันมาก ข. นักเรียนขาดความรับผิดชอบ ค. นักเรียนมีฐานะทางเศรษฐกิจดี ง. อาจารย์มีความคิดที่แปลกใหม่ จ. โรงเรียนไม่เข้มงวดเรื่องระเบียบวินัย
56. "ทำอะไรตามใจคือไทยแท้" ถ้ามองในแง่จริยธรรม หมายถึงอะไร ก. ขาดความสามัคคี ข. ขาดวินัยในตนเอง ค. ขาดความกระตือรือร้น ง. ขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง จ. ขาดการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	

แบบสอบถามทัศนคติต่อวิธีสอน

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อวิธีสอนที่ครูใช้สอน ในการตอบแบบสอบถามนี้ให้คิดถึงเฉพาะวิธีสอนที่ครูใช้สอนเท่านั้น

2. แบบสอบถามนี้ จะถามความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคน เมื่อนักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร ขอให้ตอบตามความจริง จะไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิดแต่อย่างใด

3. วิธีทำแบบทดสอบนี้ ให้นักเรียนอ่านข้อความในช่องรายการ แล้วกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

4. เมื่อนักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบใหม่ ให้กาเครื่องหมายทับรอยเดิม ดังนี้ ✕ แล้วกาเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ต้องการใหม่

ตัวอย่าง ข้อ 0. นักเรียนต้องการตอบ " ไม่เห็นด้วย "

ข้อ 00. นักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบจาก "เห็นด้วย" เป็น "ไม่เห็นด้วย"

ข้อที่	รายการ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
0	ลำดับชั้นการเรียนการสอนมีขั้นตอน ยุ่งยาก				✓	
00	เป็นการเรียนการสอนที่ทำให้ มีความคิดริเริ่มที่ดี		✕		✓	

5. คำตอบที่ได้จากนักเรียนนี้ จะนำไปวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงวิธีสอนของครู
ไม่มีผลเสียต่อนักเรียนด้วยประการใดทั้งสิ้น ความคิดเห็นของนักเรียนมีประโยชน์อย่างยิ่ง
ขอให้ตอบตามความคิดเห็นที่แท้จริง

6. ถ้ามีข้อสงสัย ให้ถามผู้ควบคุมสอบ ถ้าไม่มีข้อสงสัยให้ลงมือตอบได้

แบบสอบถามทัศนคติต่อวิธีสอน

เมื่อนักเรียน เรียนวิชาสังคมศึกษา ส 402 ในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรม

ไปแล้ว นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อวิธีการสอนของครู

ข้อที่	ความคิดเห็น รายการ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1	บรรยากาศในการเรียน					
	การสอนสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ					
2	นักเรียนมีโอกาสแบ่งปัน					
	ความรู้ซึ่งกันและกัน					
3	เป็นวิธีสอนที่ฝึกนักเรียนให้มี					
	ความคิดริเริ่มที่ดี					
4	เป็นวิธีสอนที่ช่วยปลูกฝังวินัย					
	ให้แก่ นักเรียน					
5	บรรยากาศในการเรียน					
	การสอนสับสนวุ่นวาย					
6	กิจกรรมการเรียนการสอน					
	ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่า					
7	วิธีสอนแบบนี้ นักเรียนสามารถ					
	ใช้เป็นวิธีแก้ปัญหาในชีวิต					
	ประจำวันได้					
8	เป็นวิธีสอนที่นักเรียนได้รู้จัก					
	พึ่งตนเอง					
9	เป็นวิธีสอนที่ทำให้ความสัมพันธ์					
	ระหว่างครูและนักเรียน					
	ทางเห็นกัน					

ข้อที่	รายการ	ความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
10	วิธีสอนแบบนี้ช่วยกระตุ้นให้ นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น ในการเรียน เป็นอย่างดี					
11	กิจกรรมการเรียนการสอน มีขั้นตอนมากโดยไม่จำเป็น					
12	การเรียนโดยวิธีนี้ใช้สมองมาก เกินไป ทำให้เครียด					
13	เป็นวิธีสอนที่ครูปล่อยปละละเลย ทำให้นักเรียนขาดความรู้					
14	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมน้อย					
15	เป็นวิธีสอนที่ได้เนื้อหาน้อย					
16	ความรู้ที่ได้รับไม่คุ้มกับกิจกรรม ที่นักเรียนทำ					
17	ฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้เหตุผล ในการแก้ปัญหา					
18	ฝึกให้นักเรียนมีโอกาสใช้ความ สามารถในการเรียนได้เต็มที่					
19	เป็นการเรียนการสอนที่นักเรียน เข้าใจยาก					
20	ควรนำวิธีสอนแบบนี้ไปใช้สอน ในวิชาอื่นให้แพร่หลายด้วย					

ตากฉนวนก ๗

ตัวอย่างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรม
ที่เน้นการคิดซึ่งเหมาะกับกลุ่มทดลองแก้คำอ่านจำแนกคำ

ตัวอย่างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ที่คาดว่าผู้อ่านวัยแก้กลุ่มทดลอง แต่ไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน

1. การศึกษาเรื่องความดี ความชั่ว ให้ ประโยชน์แก่ผู้ศึกษามากที่สุด ก. ช่วยให้รู้จักตัดสินปัญหาชีวิต ข. ช่วยสร้างอุดมการณ์ให้ชีวิต ค. เป็นแนวทางดำเนินชีวิตที่ดี ง. เป็นแนวทางสร้างสรรค์สังคม จ. ช่วยให้รู้จักหลีกเลี่ยงการทำผิด	3. หิริกับโอคตปะ สิ่งใดสำคัญกว่ากัน ก. หิริเพราะช่วยให้เกิดการบังคับตนเอง ข. หิริเพราะเป็นการละอายใจในตนเอง ค. มีความสำคัญทัดเทียมกัน ง. โอคตปะเพราะช่วยให้ไม่ทำผิดกฎหมาย จ. โอคตปะเพราะคนกลัวการถูกลงโทษจึงไม่กล้าทำความผิด
2. ผู้ใดมีความละอายแก่ใจในตนเอง (หิริ) สูงที่สุด ก. วิจิตรไม่กล้าหยิบเงินจากลิ้นชักเมื่อพ่อแม่อนุญาต ข. วิจารย์ไม่กล้าล้อชื่อพ่อของเพื่อนเพราะเห็นว่าไม่ควรทำ ค. วิชาไม่กล้าออกไปแสดงละครประกอบบทเรียนแทนราชาซึ่งขาดเรียน ง. วิชิตไม่กล้าเดินกลับบ้านพร้อมอุษาเพื่อนร่วมชั้นเรียนในตอนค่ำ จ. วิบูลย์ไม่กล้าโกหกครูในเรื่องที่ตนไม่ได้ทำรายงานส่ง	4. เหตุใดจึงต้องสนับสนุนให้คนทำความดี ก. เป็นสิ่งที่คนทั่วไปยอมรับ ข. ทำให้ประเทศชาติมีชื่อเสียง ค. เป็นสิ่งที่ถูกต้องตามท่านองคตองธรรม ง. เป็นสิ่งที่สร้างประโยชน์แก่คนและผู้อื่น จ. ช่วยให้ผู้ปฏิบัติมีชีวิตที่สงบสุขและสมบูรณ์
	5. การทำความดีข้อใดได้ประโยชน์สูงสุด ก. ความขยันหมั่นเพียร ข. การทำจิตใจให้สงบ ค. การแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น ง. การบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น จ. การปรารภนาให้ผู้อื่นมีความสุข

6. จิตใจที่บริสุทธิ์ มีประโยชน์อย่างไร ก. จิตใจดีทำให้ร่างกายดี ข. จิตใจเป็นที่รวมของปัญญา ค. จิตใจเป็นนายร่างกายเป็นบ่าว ง. ทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย จ. เป็นเครื่องป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา	10. หน้าที่ของโลกที่ช่วยส่งเสริมนักเรียนได้ดีที่สุด ก. พึงทำตัวเหมือนบัวพ้นน้ำ ข. พึงรู้จักประมาณในการบริโภค ค. บุคคลล่วงทุกข์ได้ด้วยความเพียร ง. หว่านพืชชนิดใดย่อมได้ผลชนิดนั้น จ. พึงรักษาความดีจนเกิดความรักความแค้น
7. ความซื่อสัตย์ต่อดังใด ที่เป็นตัวควบคุมให้มีความซื่อสัตย์ในท่านอื่นด้วย ก. ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ข. ซื่อสัตย์ต่อวาจา ค. ซื่อสัตย์ต่อจิตใจ ง. ซื่อสัตย์ต่อบุคคล จ. ซื่อสัตย์ต่อร่างกาย	11. ข้อใดช่วยในการเสริมสร้างสติปัญญา ก. กายงามหรือจะสู้จิตใจงาม ข. ทำสิ่งใดอย่าดีกว่าใครไม่รู้ ค. จะดีจะชั่ว ย่อมอยู่ที่ตัวผู้ ง. ชมใจทุกขณะจิต จ. หมกมุ่นคิด คิดรักหนอย
8. การแสดงความกตัญญูต่อครูทำอย่างไรจึงจะเหมาะสม ก. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ข. ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของท่าน ค. แสดงความเคารพด้วยใจจริง ง. ให้ของขวัญวันเกิดและปีใหม่ จ. ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน	12. จงเลือกข้อข้อความให้ใกล้เคียง "สภาพเศรษฐกิจฝืดเคือง สังคมผู้ร้ายชุกชุม คนไม่กล้าทำความผิดที่ได้ไม่คุ้มค่า หนทางแก้ปัญหาคือ" ก. ต้องเร่งพัฒนาสังคม ข. หันเข้าหาจริยธรรม ค. ให้การศึกษาที่เหมาะสม ง. ต้องตรวจตราให้เข้มแข็ง จ. เร่งให้กล้าทางจริยธรรม
9. ทำไมคนเราจึงต้องรู้จักประมาณตน ก. ช่วยทำให้มีผลงานมากขึ้น ข. ช่วยทำให้หมู่คณะมีความสุข ค. ช่วยทำงานได้สำเร็จในเวลารวดเร็ว ง. ช่วยให้ทำงานได้ไม่ผิดพลาด จ. ช่วยให้ทำสิ่งต่าง ๆ ได้เหมาะสมกับตน	

13. การลงโทษผู้ทำผิดทางจริยธรรมอย่างรุนแรงนั้น นักเรียนคิดว่าเป็นอย่างไร

- ก. อาจลงโทษผิดหลักวิชา
- ข. สังคมสงบบรมเป็นขั้นบันได
- ค. ไม่เป็นการแก้ปัญหาทั้งหมด
- ง. ชักจูงทำผิดได้อย่างสาสม
- จ. เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ

14. ความมัยย์สัถช่วยในการใช้จ่ายทำให้ไม่ผิดเคื่อง ปัจจุบันสังคมมุ่งเพื่อ การใช้จ่ายของคนขาดความยั้งคิด สมบูรณ์ได้ว่าในปัจจุบันเป็นอย่างไร

- ก. คนไม่มีความมัยย์สัถ
- ข. การใช้จ่ายผิดเคื่อง
- ค. หลัคมัยย์สัถใช้ไม่ได้ผล
- ง. คนมีความมัยย์สัถน้อยลง
- จ. คนไม่นำหลักความมัยย์สัถมาใช้

15. ในการจัดงานทอดกฐินของโรงเรียน เมื่อนักบวชเงินทำบุญแล้วพบว่า ยอดของชั้นม. 4/1 ค่าที่สุด ที่เป็นเช่นนี้ แสดงว่านักเรียนชั้นนี้น่าจะเป็นอย่างไร

- ก. ไม่ร่ารวย
- ข. ไม่ทราบล่วงหน้า
- ค. ไม่ยอมเสียสละ
- ง. ไม่ได้นำเงินมาทุกคน
- จ. ไม่เห็นคุณค่าของการทำบุญ

เฉลย

1. ก	6. จ	11. จ
2. ก	7. ค	12. จ
3. ก	8. ค	13. จ
4. ง	9. จ	14. จ
5. ง	10. ค	15. ค

ภาคผนวก จ

แนวการทอผ้าจากเอกสารประกอบการเรียน

แนวการตอบคำถามจากเอกสารประกอบการเรียน

คำชี้แจง

เพื่อให้ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ที่จะนำชุดการเรียนการสอนนี้ไปใช้จะได้รับประโยชน์อย่างสมบูรณ์ จึงขอชี้แจงเพื่อความเข้าใจร่วมกันดังต่อไปนี้

1. แนวการตอบนี้เป็นแนวการตอบอย่างกว้างๆ ไม่ใช่คำตอบที่ละเอียดและตายตัว อาจมีคำตอบที่ละเอียดกว่านี้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ใช้ค้นคว้าและหนังสือที่ใช้ประกอบการค้นคว้า

2. แนวการตอบที่เสนอไว้จะเสนอเฉพาะคำตอบที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ส่วนคำตอบจากประสบการณ์ของนักเรียนนั้นมิได้นำมาเสนอไว้ เพราะนักเรียนแต่ละคนย่อมมีประสบการณ์แตกต่างกัน

3. คำตอบบางข้ออาจนำมาตอบรวมเป็นข้อเดียวกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของคำตอบนั้นๆ

แนวการตอบเรื่องความรับผิดชอบ

1. ขั้นทุกข์ ผลเสียที่เกิดขึ้นจากเนื้อเรื่องมีดังนี้

1.1 ต่อผู้ปกครองเองคือ ไม่มีใครต้องการรับเข้ากลุ่ม หากเลื่อน ไม่ได้เรียนตามที่กำหนดไว้

1.2 ต่อผู้อื่นคือ เพื่อนนักเรียนในกลุ่มต้องไปค้นคว้าแทนจึงต้องทำงานเพิ่มขึ้น ต้องเลื่อนการเสนอรายงาน ต้องเสียเวลาเรียน อาจารย์ต้องเปลี่ยนรายการสอน ต้องเตรียมการสอนใหม่

1.3 ต่อส่วนรวมคือ ห้องเรียนไม่สวย เสียบรรยากาศการเรียน

2. ขั้นสมุทัย

สาเหตุของความเดือดร้อนคือ นักเรียนบางคนไม่รักทำงานหรือทำงานไม่เสร็จ ภายที่ได้รับมอบหมาย รวมเรียกว่าการขาดความรับผิดชอบ หมายถึงการไม่ตั้งใจ ทำหน้าที่ของตนให้สำเร็จ ไม่ยอมรับผลการกระทำนั้น

3. ขั้นนิโรธ เมื่อแก้ปัญหาได้แล้ว จะเกิดผลดังนี้

3.1 ผลดีต่อผู้ปฏิบัติคือ ทำให้งานสำเร็จทันเวลา เพื่อนไม่รังเกียจ เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ฝึกนิสัยในการทำงานที่ดี

3.2 ผลดีต่อผู้อื่นคือ เพื่อนๆจะไม่ต้องทำงานเพิ่ม การเรียนจะดำเนินไป ความปกติ บรรยากาศในการเรียนจะราบรื่น อาจารย์ไม่เสียอารมณ์ ไม่ต้องเสียเวลา เตรียมการสอนใหม่

หลักสำคัญในการแก้ปัญหาคือ ความรับผิดชอบ หมายถึงความรู้ในหน้าที่ที่ตนเอง ตั้งใจทำหน้าที่นั้นจนสำเร็จและยอมรับผลการกระทำนั้นไปว่าเป็นผลดีหรือผลเสีย

ความรับผิดชอบแบ่งได้ดังนี้

ความรับผิดชอบตนเอง ในกิจกรรมต่างๆของตน ทั้งทางกาย ทางวาจา ทางจิตใจ ทางเศรษฐกิจและทางสติปัญญา

ความรับผิดชอบสังคม ทั้งในวงแคบคือผู้ใกล้ชิดกับตนเองเช่นพ่อแม่ ญาติ พี่น้อง เพื่อน และในวงกว้างคือบุคคลทั่วไปจนถึงประเทศชาติ

การฝึกความรับผิดชอบ อาจทำได้โดย ก่อนทำงานต้องใช้เวลาพิจารณาวิธีการทำงาน ขณะลงมือทำงานต้องเอาใจใส่อย่างจริงจังจนกระทั่งงานเสร็จและ หลังการทำงานก็ต้องยอมรับผลการทำงานนั้นทุกครั้ง การฝึกทำงานทุกชนิดให้สำเร็จ เป็นประจำจนคิดเป็นนิสัย

4. ขั้นบรรค วิธีปฏิบัติตนในด้านความรับผิดชอบ มีดังนี้

1. ตั้งใจไว้ก่อนทำงานว่าจะทำงานทุกชนิดให้สำเร็จ
2. ก่อนทำงานต้องพิจารณาวิธีการทำงานอย่างรอบคอบ
3. ขณะทำงานต้องเอาใจใส่ ตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถ
4. หลังการทำงานต้องพิจารณาผลการทำงานและยอมรับผลที่จะเกิดขึ้นจาก

การทำงานนั้น

แนวการตอบเรื่องความไม่ไว้วางใจ

1. ขั้นทุกข์ ความเดือดร้อนจากเรื่อง มีดังนี้

1.1 ส่วนบุคคลคือ คนดูแลและคนดูขบวนแห่ไม่ชัดเจน ไม่รู้เกี่ยวกับการรวดยก
ใบขบวนแห่ เจ้าหน้าที่ทำงานไม่ได้ผล เป็นการบดบังองค์หน้า

1.2 ส่วนรวม ระเบียบของขบวนแห่เสียไป ทำให้เสียเวลา เสียบรรยากาศ
เกิดภาพที่ไม่ชวนมอง การดำเนินงานจัดขบวนแห่ไม่เป็นไปตามรูปแบบที่หมาย บรรยากาศ
สิ้นสวยงาม

2. ขั้นสมุทัย

2.1 สาเหตุของความเดือดร้อนคือ พวกร่างภาพเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน
เข้าไปในขบวนแห่เพื่อถ่ายภาพ คนดูก็ร่วมเข้าไปในขบวนแห่เพื่อชมให้ใกล้ชิดเพราะ
เห็นว่าช่างภาพยังงงไปได้

2.2 สาเหตุทั้งกล่าวรวมเรียกว่า ความไม่ไว้วางใจ หมายถึงการไม่ปฏิบัติตาม
กฎหมาย ระเบียบแบบแผนหรือข้อตกลงร่วมกัน

3. ขั้นนิโรธ

3.1 ถ้าแก้ปัญหาที่สาเหตุได้ เกิดผลดีดังนี้

ผลที่ส่วนบุคคลคือคนแต่ละคนจะรู้ขอบขบวนแห่อย่างชัดเจน นิภาจะไม่
เกิดความละอายใจ ไม่สลดใจ เจ้าหน้าที่จะทำหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์

ผลที่ส่วนรวมคือขบวนแห่จะดำเนินไปตามรูปแบบที่วางไว้ ทำให้เกิด
ความสวยงาม เป็นระเบียบ เกิดความประทับใจแก่ผู้ชม เมื่อภาพปรากฏไปยัง
ทางประเทศก็จะเป็นการช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงของประเทศไทยด้วย

3.2 และ 3.3 หลักในการแก้ปัญหาความเกือกร้อนที่ ความมีวินัย หมายถึงการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ แบบแผนหรือข้อตกลงร่วมกันในสังคม การที่บุคคลจะเป็นผู้มีวินัยได้นั้น ต้องฝึกปฏิบัติตนอย่างเป็นระเบียบไม่ว่าเรื่องส่วนตัวก่อนเป็นประจำและนำมาเสนอจนเป็นนิสัย เช่นการแต่งกาย มารยาทในการแสดงออก การเปลี่ยนอิริยาบถ โดยวางกฎเกณฑ์ของตนเองให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของสังคม แล้วถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดก็จะก่อให้เกิดวินัยในตนเอง ในขณะเดียวกันต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมอย่างเคร่งครัดด้วย ซึ่งเรียกว่า ความมีวินัยทางสังคม

4. ขั้นบรรค

การฝึกความมีวินัยนั้น ต้องตั้งใจ เอาใจใส่และพิจารณาตนเองอยู่เสมอ โดยเน้นปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ หรือข้อตกลงทั้งของตนเองและของสังคมอย่างเคร่งครัด จนตกเป็นนิสัย

แนวการตอบเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต

1. ขั้นทุกข์

1.1 และ 1.2 จากเรื่องมีผู้ได้รับความเดือดร้อนและเกิดผลเสียดังนี้

สมพิศเป็นกังวล ต้องรีบกลับบ้านเพื่อคิดก่อเรื่องไปรับรองแพทย์และยังได้รับบาดเจ็บ เนื่องจากถูกรถจักรยานยนต์เฉี่ยวจนล้มลง ผู้เห็นเหตุการณ์ต้องละทิ้งงานของคน เสียเวลานำสมพิศไปส่งที่สถานีตำรวจ อาจารย์บุญศรีต้องไปบอกให้น้องของสมพิศไปถามผู้ปกครองและต้องรบกวนอาจารย์คนอื่นให้เข้าชั้นแทน น้องชายสมพิศต้องละทิ้งการเรียนกลางคัน อาจารย์ที่ต้องเข้าชั้นแทนอาจารย์บุญศรีต้องเสียเวลาพักผ่อน ต้องมีงานเพิ่มขึ้น อำนวยมีความกังวลใจในการกระทำของคน ต้องหลบหนีชั่วโมงเรียน

ผลเสียโดยรวมคือ นักเรียนในชั้นไม่ได้รับการเรียนการสอนจากอาจารย์บุญศรี ทำให้ได้รับบทเรียนไม่ต่อเนื่องกัน ต้องเสียเวลาเรียน

2. ขั้นสมุทัย

2.1 ความเดือดร้อนดังกล่าวเนื่องจากสมพิศเป็นไข้หวัด ขาดเรียน 3 วัน อำนวยโกหกว่าอาจารย์บุญศรีให้ส่งไปรับรองแพทย์ สมพิศต้องรีบกลับบ้านเพื่อให้ผู้ปกครองติดคอขอไปรับรองแพทย์ ระหว่างทางสมพิศถูกรถจักรยานยนต์เฉี่ยวล้มลง

2.2 สาเหตุเบื้องต้นที่เกิดความเดือดร้อนมากคือ อำนวยพูดโกหกสมพิศ เป็นการขาดความซื่อสัตย์สุจริตหมายถึงการประพฤติกที่ไม่ตรง คดโกง หลอกลวง

3. ขั้นนิโรธ

3.1 ถ้าแก้ปัญหาที่สาเหตุคือ อำนวยพูดไปถามความจริง จะเกิดผลที่ส่วนบุคคลคือ สมพิศจะได้เรียนตามปกติ ไม่ต้องรีบกลับบ้านจนถูกรถจักรยานยนต์เฉี่ยว อาจารย์บุญศรีจะสอนไปตามปกติไม่ต้องคิดรบกวนผู้อื่น น้องชายของสมพิศจะเรียนคณิตศาสตร์ไปตามปกติ อาจารย์ที่ต้องเข้าชั้นแทนก็จะไม่ต้องมีงานเพิ่ม อำนวยก็ไม่ต้องเดือดร้อน กังวลใจในการกระทำของคน

ผลที่ส่วนรวบคือ ถ้าทุกคนแสดงความซื่อสัตย์สุจริตต่อกันแล้วกิจกรรมทุกอย่างจะเป็นไปอย่างราบรื่น ช่วยส่งเสริมมิตรภาพ เสริมสร้างบุคลิกภาพ สร้างความมั่นคงแก่สังคม และจากเรื่องนี้ การเรียนในชั้นก็จะเป็นไปตามสภาพปกติ

3.2 หลักสำคัญในการแก้ปัญหาคือ ความซื่อสัตย์สุจริตหมายถึงการประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาตามความเป็นจริงและถูกต้องตามท่วงนองคลองธรรม ด้วยกาย วาจา ใจ ทั้งของตนเองและผู้อื่น

3.3 จากการศึกษาค้นคว้า ความซื่อสัตย์สุจริตแบ่งได้หลายประเภท ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การงาน ต่อวาจา ต่อบุคคล ต่อความดี ต่อสังคมและประเทศชาติ โดยแสดงออกทางกาย วาจา ใจ

4. ขั้นบรรค แนวปฏิบัติในด้านความซื่อสัตย์ ที่สำคัญๆ พอสรุปได้ดังนี้

4.1 ทำหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา ด้วยความจริงใจ ด้วยความระมัดระวัง ไม่หลีกเลียง จนหน้าที่สำเร็จเรียบร้อย

4.1.1 พูดความจริงและรักษาคำพูด (ไม่มีคำสัญญา) อย่างสม่ำเสมอ

4.2 ประพฤติตนต่อบุคคลอื่นๆ โดยตรงไปตรงมา อย่างสม่ำเสมอ

4.3 ตั้งใจมั่นที่จะรักษาความซื่อสัตย์ทั้งทางกาย วาจา ใจ

แนวการทอเบรื่องการเสียสละ

1. ชั้นทุญ์

1.1 ผู้ที่เป็ความเคือกร้อนไค้แก่ครูและนักเรียน ซึ่งต้องลำบากใจ อาจต้องอับอาย อาจถูกคำหนิไค้ และนักเรียนในชั้นจะเป็นที่รังเกียจของนักเรียนชั้นอื่น

1.2 ผลเสียส่วนบุคคลไค้แก่ ครูต้องเสียอารมณ์ อาจถูกอาจารย์อื่น ๆ คำหนิไค้ ครูต้องบกพร่องต่อหน้าที่ ส่วนนักเรียนแต่ละคนจะรู้สึกเสียใจ อับอาย เป็นที่รังเกียจของนักเรียนชั้นอื่น

ผลเสียส่วนรวมคือ นักเรียน ม.4/3 จะเป็นที่รังเกียจของนักเรียนอาจารย์ทั้งโรงเรียน โรงเรียนก็อาจต้องเสียชื่อเสียงไปด้วยถ้าไม่สามารถจัดส่งนักเรียนไปเป็นตัวแทนของโรงเรียนเข้าร่วมพิธีไค้ครบตามจำนวนไค้อย่างราบรื่น

2. ชั้นสมุหัย

2.1 สาเหตุของความเคือกร้อนคือ ไม่มีนักเรียนคนใดยอมเป็นตัวแทนห้อง แต่ละคนก็อ้างว่าตนมีงานยุ่งค้ำยกันทั้งสิ้น ค้างคนก็มุ่งรักษาวลประโยชน์ของตน

2.2 สาเหตุเหล่านี้รวมเรียกว้า การเห็นแก่ตัว หมายถึงการไปยอมเสียสละ ไม่ยอมเสียผลประโยชน์ของตนให้แก่ผู้อื่น

3. ชั้นนิโรช

3.1 ถ้าแก้ปัญหานี้ไค้จะเกิดผลคิ้ดังนี้

ข้อส่วนบุคคลคือ ครูและนักเรียนแต่ละคนจะสบายใจ ภูมิใจที่ห้องตนมีตัวแทนไปร่วมพิธี นักเรียนผู้ที่ยอมเป็นตัวแทนห้อง ก็มีความภูมิใจในตนเองที่เป็นตัวแทนของห้องเรียนและโรงเรียน

ข้อส่วนรวมคือ นักเรียนชั้น ม.4/3 จะมีตัวแทนของตนไปร่วมพิธี ไม่ต้องเสียเวลาเลือกผู้แทนชั้นมากนัก บรรยากาศในชั้นจะเป็นไปอย่างราบรื่น โรงเรียนก็จะมีตัวแทนไปร่วมพิธีอย่างครบถ้วน เป็นการช่วยเผยแพร่อื่อเสียงของโรงเรียนอีกด้วย

3.2 หลักสำคัญในการแก้ปัญหาคือ การเสียสละ หมายถึงการยอมให้บางสิ่งบางอย่างเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน

การเสียสละ มีหลายรูปแบบ อาจพิจารณาได้จากสิ่งที่เสียสละและความมุ่งหมาย เช่น เสียสละเพื่อสงเคราะห์ผู้อื่นแก่คนเสมอกัน เพื่ออุทิศเคราะห์ดีให้แก่ผู้ที่ยากกว่า เพื่อบูชาเพื่อให้เพื่อนองพระคุณแก่ผู้มีพระคุณ

การเสียสละ ทำให้หลายทางเช่น ทางร่างกายโดยเสียสละค่านแรงงาน ทางวาจาเสียสละค่านคำพูด ทางสติปัญญาจะเสียสละค่านความถึก หรือจะแบ่งการเสียสละเป็นทางค่านวัตถุและค่านจิตใจก็ได้

ความมุ่งหมายของการเสียสละยังแบ่งได้เป็นระดับได้แก่ เสียสละเพื่อครอบครัว เพื่อสังคม เพื่อประเทศชาติและเพื่อคุณธรรม

3.3 แนวปฏิบัติด้านการเสียสละ จากการศึกษาค้นคว้า มีดังนี้

3.3.1 ปีกเสียสละจากสิ่งเล็กไปหาสิ่งใหญ่

3.3.2 ปีกเสียสละแก่บุคคลใกล้ตัวไปหาไกลตัว

3.3.3 ก่อนเสียสละควรพิจารณาถึงผลที่ผู้รับพึงจะได้ให้เหมาะสม

3.3.4 ทุกครั้งที่มีโอกาสควรเสียสละอย่างสม่ำเสมอและควรเหมาะสมกับ

ความสามารถของคนด้วย

4.4. ขั้นบรรจุ วิธีในการเสียสละที่สำคัญมีดังนี้

4.4.1 เสียสละอย่างต่อเนื่องกันไปอย่างสม่ำเสมอ

4.4.2 ควรเลือกเสียสละด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับตนเอง

4.4.3 ควรพิจารณาถึงผลของการเสียสละด้วยทุกครั้ง

แนวการตอบเรื่องความกตัญญูตกเวที

1. ขั้นทุกข์

1.1 ความเคียดแค้นจากเนื้อเรื่องมีดังนี้คือ อาจารย์ลาวัณย์ต้องกลับบ้านถ้าต้องเสียเงินค่าแท็กซี่กลับบ้าน เสียเงินให้สมชายกู้ค่านม เสียเวลาเอาใจใส่ช่วยเหลือสมชายที่มีความท้อถอยและเสียใจที่ไม่สามารถช่วยสมชายได้ แม่ของสมชายต้องเสียเวลารับมาพบอาจารย์ ต้องคอยเอาใจใส่ดูแลสมชายอย่างเข้มงวดมากขึ้น อาจารย์ท่านอื่นต้องเสียเวลาอบรม คำนิสมชาย เพื่อนร่วมชั้นต้องเสียเวลาเรียน เสียอารมณ์ที่ต้องหึงอาจารย์คำนิสมชาย ตัวสมชายเองมีความกังวลเพราะงานไม่เสร็จ เพื่อนรังเกียจไม่ยอมให้ยืมสมุด หนังสือ ไม่ทักวิชาต่างๆให้ กลัวว่าตัวเองจะสอบตก

2. ขั้นสมุทัย

2.1 สาเหตุของความเคียดแค้นคือ สมชายมีปัญหาทางการเรียน ทางเศรษฐกิจ และความประพฤติ จนอาจารย์ลาวัณย์ต้องเสียสละในหลายด้าน เพื่อหาทางช่วยเหลือ สมชายก็ยังหัวทิ่มไม่ศิ้นและยังไม่สำนึกในบุญคุณของอาจารย์ ในระยะหลังยังกลับหาคำความผิดเพิ่มมากขึ้นอีก

2.2 ทับเหตุสำคัญของปัญหาคือ สมชายไม่รู้บุญคุณและไม่ยอมตอบแทนบุญคุณอาจารย์ลาวัณย์ ซึ่งหมายถึงสมชายไม่รู้ถึงความดีที่อาจารย์ได้ช่วยเหลือตนและไม่คิดช่วยเหลืออาจารย์เป็นการตอบแทน

3. ขั้นนิโรธ

3.1 ถ้าแก้ปัญหานี้ได้จะเกิดผลดีดังนี้

ผลดีส่วนบุคคลคือ สมชายจะเป็นนักเรียนที่เรียบร้อย ไม่มีปัญหาทั้งในด้านการเรียนและความประพฤติ จะเข้ากับเพื่อนได้ตามปกติ อาจารย์ลาวัณย์ก็ไม่ต้องเคียดแค้นในหลายๆด้าน แม่ของสมชายก็ไม่ต้องเสียเวลามาโรงเรียน ไม่ต้องเอาใจใส่เข้มงวดกับสมชาย

ผลดีส่วนรวมคืออาจารย์ท่านอื่นๆและนักเรียนทุกคนก็จะทำกิจกรรมของตนไปตามปกติ การรู้บุญคุณและตอบแทนบุญคุณคนนั้น จะทำให้นิสัยที่ดีงามมีชีวิตอย่างสงบสุข เป็นที่

ยอมรับของกันทั่วไป และเป็นประโยชน์ต่อสังคมคือส่งเสริมความสามัคคีอันดีระหว่างมนุษย์
ทำให้เกิดความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกิดความอบอุ่นไม่ว่าแนว

3.2 หลักสำคัญในการแก้ปัญหา คือ การแสดงความกตัญญูต่อบุคคลที่ ถือการรู้จักคุณค่า
ผู้อื่นได้กระทำแล้วก็ตาม และตอบแทนการศรัทธา

การแสดงความกตัญญูต่อบุคคลที่ อาจแบ่งได้ดังนี้คือ ทางสกุลได้แก่บิดามารดา ญาติ
พี่น้อง ทางการศึกษาได้แก่ครูอาจารย์ ทางการปกครองได้แก่พระมหากษัตริย์ ทางศาสนา
ได้แก่องค์ศาสนาของศาสนา

3.3 วิธีการแก้ปัญหานั้นกระทำโดย การแสดงความกตัญญูต่อบุคคลที่ โดย

3.3.1 ทางสกุล เมื่อรู้วาทะกรรมที่มีคุณแก่เราจึงควรแสดงความเคารพ
เชิดชู ขยัน ไม่ทะเลาะวิวาทในหมู่ญาติ ช่วยเหลือการงาน ยอมเสียสละเพื่อบุคคลในตระกูล

3.3.2 ทางการศึกษา ครูอาจารย์ให้ความรู้ในหลายด้าน การตอบแทนโดย
การยกย่องนับถือด้วยกิริยาและวาจา ตั้งใจปฏิบัติตามคำสั่งสอน ให้สิ่งของตอบแทนตามสมควร

3.3.3 ทางการปกครอง พระมหากษัตริย์ ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจคนในชาติ
ทรงเสียสละความสุขเพื่อส่วนรวม การสนองพระคุณโดยทั่วถ้วนเป็นคนที่ รักชาติ ในทางตรง
กัน เป็นทหาร ตำรวจ หรือทางอ้อมเช่น ช่วยระงับดูแล แก้ไขสิ่งที่เบียดเบียนประเทศชาติ

3.3.4 ทางศาสนา ถอนพระคุณขององค์ศาสดาผู้ซึ่งทรงสอนให้มนุษย์
แนวทางดำเนินชีวิตอย่างสงบสุข โดยการบูชาสิ่งแทนของศาสนา บำรุงศาสนา

4. ขั้นบรรณ วิธีปฏิบัติกันในด้านความกตัญญูต่อบุคคลที่ กระทำโดย

4.1 ถ้ามีผู้ช่วยเหลือมาแล้ว ถองนาทางช่วยเหลือตอบ 'ไม่ว่าบุคคลนั้นจะ
เป็นใคร และช่วยเหลือกันใด

4.2 หากทางตอบแทนผู้ที่ได้อุปการคุณแก่ตนด้วยวิธีการและในระยะเวลาที่เหมาะสม

4.3 ถองตอบแทนผู้ที่ได้อุปการคุณแก่ตนเป็นประจำและสม่ำเสมอ

แนวการตอบเรื่องความมั่งมีสัก การรู้จักประมาณหรือความพอใช้

1. ขั้นทุกข์

1.1 จากเรื่องผู้ที่มีความเดือดร้อนคือ ประมาณไม่มีเงินใช้เป็นค่าอาหาร การลดกัณบ้านและค่าเช่ายาใหม่ แม่ของประมาณต้องรอการกลับของประมาณ รอ ยานี่ฝากประมาณหรือ บรรพเทจึงต้องนำวิญญูที่ถ่มตีมา ไปจวนำเพื่อจะนำเงินมาให้ ประมาณยืม บรรพทและพระอาจต้องหาเงินให้ประมาณยืม

2. ขั้นฉุนเฉียว

2.1 สาเหตุของความเดือดร้อนคือ ประมาณนำเงินทั้งของตนเองและ เงินที่แม่ส่งมาให้ซื้อยาไปซื้อบัตรคุมครรภ์เพลง และไปถูกาพบนครโดยอดค่าใช้จ่าย ทั้งหมดให้บรรพเทด้วย ก่อนใช้เงินประมาณไม่ได้คิดให้รอบคอบว่ามีเงินพอกับค่าใช้จ่ายในภานหน้าหรือไม่ ไม่ได้แบ่งเงินออกเป็นสัดส่วนเพื่อที่จะใช้จ่ายให้เหมาะสม ในที่สุดประมาณก็ใช้เงินไปในทางสนุกสนานจนไม่พอค่าใช้จ่ายที่จำเป็น

2.2 สาเหตุดังกล่าวแบ่งได้ดังนี้

2.2.1 การสุรุ่ยสุร่าย หมายถึงการใช้จ่ายโดยไม่ระวังความสิ้นเปลือง ใช้จ่ายตามความพอใจของตนเอง ใจใหญ่ ไร้เงินมากโดยไม่จำเป็น ไม่กลัวความ สิ้นเปลืองและไม่ได้อิงพิจารณาถึงความจำเป็นที่แท้จริง

2.2.2 การไม่รู้จักประมาณตน หมายถึงการไม่รู้จักฐานะ ใช้จ่ายแรง สติปัญญา กำลังกาย กำลังทรัพย์และสิ่งแวดล้อมต่างๆเกี่ยวกับตน จึงทำสิ่งต่างๆที่ไม่เหมาะสม ไม่พอกับตน ทำให้เกิดความเดือดร้อนขึ้น

3. ขั้นมีโรค

3.1 ถ้าแก้ปัญหานี้ได้จะเกิดผลดีคือ ประมาณจะมีเงินซื้ออาหาร ซื้อยา ให้แม่มีการลดกัณบ้านโดยไม่ต้องไปยืมผู้อื่น บรรพเทไม่ต้องคอยตักเตือนประมาณ ไม่ต้องนำวิญญูของพี่ไปจวนำ บรรพทและพระอาจไม่ต้องหาเงินให้ประมาณยืม

3.2 และ 3.3 หลักการและวิธีการแก้ปัญหาเบื้องต้น

1. ความมั่งคั่ง มีมั่งคั่ง แปลว่า ตั้งอยู่ตรงกลางหรือตั้งอยู่ในทางสายกลาง นิยมใช้ในเรื่องการใช้จ่าย เป็นการใช้จ่ายที่มีระมัดระวัง ไม่ฟุ่มเฟือยและไม่เดือดร้อน ใช้จ่ายอย่างเหมาะสมตามความจำเป็น

แนวปฏิบัติด้านความมั่งคั่งคือ ก่อนจะใช้จ่ายต้องคิดถึงฐานะตน พิจารณาถึงคุณภาพของสิ่งที่จะซื้อหามาให้เหมาะสมกับราคา กำหนัดถึงทางสายกลางในการใช้จ่าย ไม่ดูยู่สุรายและไม่ตระหนี่มากเกินไป เมื่อจำเป็นต้องใช้จ่ายก็อย่าัวเสียค่า

2. การรู้จักประมาณตน หมายความว่า รู้จักประมาณและรู้จักตนเอง คือรู้จักฐานะ ฐานะแรง จิตใจ กำลังกาย กำลังทรัพย์และสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตน

วิธีประมาณตนนั้นต้องสำรวจตัวเอง โดยรู้เรื่องตัวเอง เป็นที่รู้ว่าคุณมีอะไร กำลังมีอะไร และรู้เรื่องที่มีอยู่ที่คุณสมบัติของคุณว่ามีเรื่องใด เช่น มีความรู้ เป็นกำลังทรัพย์ กำลังปัญญา กำลังกายเป็นอย่างไร เพื่อที่จะสามารถจะหาสิ่งต่าง ๆ ได้ อย่างเหมาะสมกับตน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทำงาน การใช้จ่าย การวางตัว เป็นต้น

การประมาณตนนั้นอาจแบ่งได้อีกคือ ประมาณในสิ่งที่ตนได้ เป็นความพอใจ ในความเป็นอยู่ ทรัพย์สิน การงานของตน ประมาณในกำลังของตนทั้งกำลังกาย กำลังปัญญา กำลังทรัพย์ อีกประการหนึ่งคือประมาณในความเป็นอยู่ของตน ไม่ถือดีจนวิหยาความเป็นอยู่ของผู้ที่ต่ำกว่าเรา

วิธีพัฒนาความพอใจ อาจทำได้โดยพยายามหาความดีที่ไม่ขึ้นอยู่กับวัตถุสิ่งของ พยายามสร้างความสุขขึ้นจากใจ เมื่อความพอใจกับตนเองมากกว่าสิ่งที่ยึดติดตัว พยายามแสดงความดีงามของตนเองอยู่เสมอทำให้สามารถประมาณตนเองได้ถูกต้อง

4. ขันบรรทัด

4.1 แนวปฏิบัติในด้านการมั่งคั่ง ต้องพิจารณาฐานะตน พิจารณาถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้จ่าย ใช้จ่ายเฉพาะที่จำเป็นและเหมาะสมกับตน

4.2 แนวปฏิบัติในด้านการรู้จักประมาณตนหรือความพอใจ ต้องสำรวจหาความรู้จักตนเองในทุกด้าน พิจารณาถึงความเหมาะสม ระหว่างตนกับสิ่งที่จะทำทุกครั้ง

ผู้มีความรักใคร่ ชอบเป็นรู้จักประมาณตนก็มีความพอใจในสิ่งที่ตนทำสำเร็จ หรือตนตามทำได้ด้วยความเพียรพยายามของตนเอง โดยชอบธรรม

แนวการยอมรับเรื่องการรู้จักสร้างความสำเร็จให้แก่ตนเองและสังคม
การเคารพในความคิดเห็นของตนเองและผู้อื่น ความมีวิจรรณญาณ

1. ขั้นทุกข้อ

1.1 ผู้ที่มีความเดือดร้อนคือ นักเรียนในชั้นไม่ได้รับการเรียนอย่างราบรื่น กิจกรรมการเรียนต้องหยุดกลางคัน นักเรียนจะคงไปคิดว่าหาความรู้กันเอง แทนที่จะเรียนกันให้ เสร็จสิ้นในชั้นเรียน ทำให้เสียเวลา เสียบรรยากาศในการเรียน

1.2 ก่อนท้ายครูได้กล่าวถึงความเดือดร้อนว่าจะเกิดจากการไม่รู้จักสร้าง ความสำเร็จให้แก่ชีวิต การไม่รู้จักใช้วิจรรณญาณ ทำให้เกิดสับสนปัญหาผิดพลาด ซึ่งจะทำให้เกิดความเดือดร้อนมากมาย

2. ขั้นสมุทัย

2.1 ความเดือดร้อนในข้อ 1.1 มาจากสาเหตุที่ครูไม่ได้แนะนำวิธีการ อภิปรายและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ทำให้นักเรียนที่ออกไปอภิปรายถือเอาความคิดเห็น ของตนเป็นใหญ่ ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

สาเหตุดังกล่าวเรียกว่าการไม่เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่นหมายถึง การไม่ ยอมรับฟัง ไม่ยอมพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่น

2.2 สาเหตุในข้อ 1.2 มาจากสาเหตุคือ การไม่รู้จักสร้างความสำเร็จให้ แก่ชีวิต หมายถึงการไม่รู้จักหาวิธีและไม่สามารถปฏิบัติตนในอันที่จะช่วยให้ตนเองมีชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สาเหตุอีกประการหนึ่งคือการไม่รู้จักใช้วิจรรณญาณ หมายถึงการไม่รู้จักใช้ปัญญาพิจารณาตัดสินหรือตกลงใจในเรื่องราวต่างๆ

3. ขั้นนิโรธ

3.1 ถ้าแก้ปัญหาในเรื่องการไม่เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่นได้แล้ว จะทำให้ตนเองเป็นคนมีน้ำใจกว้าง ไม่คับแค้นเห็นแก่ตัว ทำให้มีความรู้กว้าง มีเหตุผล มองสิ่งต่างๆ อย่างเป็นกลาง ทำให้สิ่งใดได้ไม่ผิดพลาด รู้จักได้เถียงกันและเห็นความสำคัญ ของผู้อื่น ทำให้สามารถอยู่รวมในสังคมได้อย่างมีความสุข เมื่อทุกคนเคารพใน

ความคิดเห็นของผู้อื่นแล้วจะก่อให้เกิดความสามัคคี จะสามารถอยู่ร่วมกันในสังคม
ประชาธิปไตยได้อย่างราบรื่น

ถ้าแก้ปัญหาเรื่องการไม่รู้จักรสร้างความสำเร็จในชีวิตได้แล้ว ก็ทำให้บุคคลมี
แนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดี จะสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตตามที่มุ่งหวัง

ถ้าแก้ปัญหาเรื่องการไม่รู้จักรู้จักวิจารณ์ได้แล้ว จะทำให้บุคคลรู้จักดีใจที่ใคร่ครวญ
มีความรอบคอบ สามารถตัดสินใจปัญหาต่าง ได้ไม่ผิดพลาด ไม่คว้นคิดอื่นปัญหาใดที่ใช้อารมณ์

3.2 หลักคำคุณในการแก้ปัญหาข้อเค็ดร้วนถึงกล่าว มีดังนี้

3.2.1 การรู้จักเคารพในความคิดเห็นของตนเองและผู้อื่น หมายถึงการยอมรับ
รับ ทั้งความคิดเห็นทั้งของตนเองและผู้อื่น ไม่เอาแต่ใจตนฝ่ายเดียว โภษณาความคิด
ทั้งของตนเองและผู้อื่นมาเปรียบเทียบกัน มาพิจารณาด้วยกัน แล้วหาทางให้ประโยชน์จาก
ความคิดเห็นนั้นให้ได้ที่สุด โดยยึดแนวปฏิบัติดังนี้

เมื่อได้รับทราบความคิดเห็นของผู้อื่นไม่ว่าโดยวิธีใดๆ ไม่นำความคิดนั้นมาคิด
พิจารณาให้รอบคอบ โดยนำมาเปรียบเทียบกับความคิดของตนเองด้วยจิตใจที่เป็นธรรม
โดยใช้ความถูกต้องตามสภาพที่เป็นจริงเป็นเกณฑ์ในการตัดสิน แล้วนำผลของการพิจารณา
นั้นไปดำเนินการต่อไป

3.2.2 การรู้จักสร้างความสำเร็จในชีวิตของตนเองและสังคม หมายถึงการทำให้
ความสำเร็จที่เกิดขึ้นแก่ชีวิตของตนเองและสังคม โดยการอาศัยคุณธรรมอันเป็นเหตุให้
บรรลุความสำเร็จ ไม่ลึกลับจะไ้ล้อย่างลวยๆ

คุณธรรมที่จะช่วยให้บรรลุความสำเร็จในชีวิตตามหลักพุทธศาสนามี 4 ประการ
เรียกว่าอหิมหาสี่ มีดังต่อไปนี้

1. ถันทะ ความพอใจ หมายถึงความพอใจที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งใดอยู่
เมื่อและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไปเรื่อยๆ ถ้ามีความพอใจสนใจแล้วงานนั้นก็
สำเร็จได้โดยง่าย
2. วิริยะ ความเพียร หมายถึงการขยัน หมั่นประกอบสิ่งใดด้วยความพยายาม
เข้มแข็งออกทน ไม่ท้อถอย
3. จิตตะ ความเอาใจใส่ หมายถึงการตั้งใจรับรู้สิ่งที่จะทำและทำสิ่งนั้นด้วย

ความลึก ไม่ปล่อยใจให้เลื่อนลอยไปสู่อื่น

4. วิจัยหา ความใจกว้าง หมายถึงการหันใจสู่ปัญญาพิจารณาใจกว้าง ครอบงำธาตุและตรวจสอบข้อบกพร่องในสิ่งที่ทำให้ละเลืกถ่อถวน เพื่อให้ใจงาน ที่ดีที่สุด ก่อนลงมือทำต้องวางแวนไว้วางน้า ทำงานตามชั้นตอน ถ้ามีปัญหาลังนกกด้วย สักปัญญา มีการประเมินผลงานแต่ละวัน ถ้าไม่เ็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ต้องตรวจ ภาสาเหตุอาหารวิธีแก้ไขปรับปรุงให้งานเ็นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.2.3 ความพิจารณาในการตัดสินใจ ปัญหา หมายถึงการใช้ปัญญาพิจารณา ในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆที่เป็นปัญหา

ความพิจารณาเ็นอาจแบ่งได้เ็น วิจารณ์เ็นเรื่องความเชื่อ ก่อนจะ เื่ออะไรลองใช้ปัญญาพิจารณาเสียก่อน อีกประการหนึ่งคือวิจารณ์เ็นเรื่องการกระทำ โดยก่อนทำอะไรต้องพิจารณาก่อนโดยอาจใช้เกณฑ์ว่าสิ่งนั้นถูกกฎหมาย ถูกศีลธรรม ถูก สมมรรม เ็นมประเพณี ถูกใจคนส่วนมากและถูกใจคนเล่งหรือไม่ เมื่อคิดว่าเหมาะสม ตามเกณฑ์แล้วจึงลงมือทำ

ส่วนการใช้วิจารณ์ในการตัดสินใจปัญหานั้น ควรนำหลักอริยสัจสี่มาประยุกต์ใช้ โดยพิจารณาปัญหาเป็นขั้นๆคือ

ขั้นทุกข์ ศึกษาให้กองแหว่ปัญหานั้นคืออะไร มีขอบข่ายแค่ไหน

ขั้นสมุทัย พยายามหาสาเหตุของปัญหา ว่าทำโดยการตั้งสมมุติฐาน

ขั้นนิโรธ พิจารณาถึงผลที่คาดว่าจะได้รับเ็นเมื่อแก้ปัญหานั้นได้ และทำการ สึกนกว่าหาวิธีแก้ปัญหานั้นหลายวิธี

ขั้นมรรค วิเคราะห์วิธีการต่างๆในขั้นนิโรธแล้วเลือกวิธีที่สามารถแก้ปัญหา ที่เกิดขึ้นได้จริง แล้วนำวิธีนั้นไปปฏิบัติ

4. ขั้นมรรค วิธีการปฏิบัติในด้านต่างๆ มีดังนี้

4.1 การเคารพในความเป็นองคตเเองและผู้อื่น ควรต้องยอมรับทั้ง ความลึกเ็นของผู้อื่น แล้วนำความลึกเ็นของผู้อื่นนั้นมาพิจารณาร่วมกับความลึกเ็น ของตนเองทุกครั้ง โดยใช้สติปัญญาพิจารณาตามสภาพที่เป็นจริง แล้วจึงดำเนินการ

4.2 การรู้จักสร้างความสำเร็จในชีวิตของตนและสังคม ต้องปฏิบัติตนตามหลักอิทธิบาทสี่ คือ ความพอใจ ความเพียรพยายาม ความเอาใจใส่จดจ่อและ การพิจารณาไตร่ตรอง ในสิ่งที่จะกระทำทุกอย่างถึงขั้นคำนวณงานนั้นสำเร็จ

4.3 ความมีวิจรรยญาณในการแก้ปัญหา โดยการใช้สติปัญญาพิจารณาปัญหาต่างๆ ให้ตรงตามสภาพที่เป็นจริงและนำหลักอริยสัจสี่มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา ก็จะช่วยให้สามารถแก้ปัญหาได้

แนวทางการตอบเรื่องความดี ความชั่ว

1. ชั้นเทพา

1.1 ความเคียดแค้นส่วนบุคคลคือ ชาวบ้านแต่ละคนต้องยัดกันอยู่เวร เฝ้าบ้าน ผู้ที่มีลูกสาวต้องคอยรับส่ง พระภิกษุต้องไปอยู่เวรเฝ้าโบสถ์ ทานสนมการต้องเกินทรวงจืด ครุสมควรต้องคอยรับภรรยากลับบ้านจนไม่มีเวลาดูแลคนไข้ เจ็บคงต้องปิดร้านตั้งแต่เช้าค่ำทำให้ได้กำไรน้อยลง สิ่งเหล่านี้เป็นภาระที่เพิ่มขึ้นจากสภาพปกติ ทำให้แต่ละคนต้องเคียดแค้น

ความเคียดแค้นส่วนรวมคือ ชาวบ้านอยู่กันอย่างไม่เป็นสุข ต้องคอยระวังดูแลบุคคลในครอบครัวและทรัพย์สินของตน พระในวัดต้องคอยดูแลวัดเป็นพิเศษ

2. ชั้นมนุษย์

2.1 สาเหตุของความเคียดแค้นคือคนบางคนจะหาความสุขสบายใส่ตัว ไม่มีหลักยึดในทางที่ดี ไม่มีมาตรฐานในชีวิต คิดสิ่งใจชั่วได้ง่ายๆไปโดยไม่รู้ว่าความดี ความชั่วคืออะไร มีมาตรฐานตัดสินความดีความชั่วอย่างไร จึงทำให้มีการฆ่า ชิงชิงกัน ทำให้ชาวบ้านต้องเคียดแค้นกันทั่วไป

2.2 สาเหตุดังกล่าวรวมเรียกว่า การทำความชั่ว หมายถึงการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามหลักศีลธรรม เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเคียดแค้นแก่ตนเองและผู้อื่น

3. ชั้นนิรโรค

3.1 ถ้าแก้ปัญหานี้ได้ จะเกิดผลดีดังนี้

ผลดีส่วนบุคคล ชาวบ้านแต่ละคนไม่ต้องคอยอยู่เวร ไม่ต้องคอยรับส่ง ลูกสาว พระภิกษุไม่ต้องอยู่เวร ทานสนมการไม่ต้องเกินทรวงจืดในตอนที่ ครุสมควรไม่ต้องคอยออกไปรับภรรยาทำให้มีเวลาดูแลคนไข้ เจ็บคงไม่ต้องรีบปิดร้าน ทำให้กำไรมากขึ้น แต่ละคนจำทำกิจกรรมของตนไปอย่างปกติสุข ไม่เคียดแค้น

ผลดีส่วนรวมคือ ชาวบ้านในหมู่บ้านจะอยู่กันอย่างปกติสุข ไม่ต้องเสียเวลาเสียแรงงานคอยดูแลบุคคลในครอบครัวและทรัพย์สินอย่างเข้มงวดพระในวัดจะอยู่กันอย่างสงบ

๒.๒ หลักสำคัญในการแก้ปัญหาคือ การทำความเข้าใจ หมายความว่า การกระทำ ในสิ่งที่ถูกต้องตามหลักศีลธรรม มีคุณประโยชน์หรือมีค่าและทำให้เกิดความสุจริตทั้งต่อ ตนเองและผู้อื่น

๒.๓ และ ๒.๔ มาตรฐานตัดสินความดีความชั่ว และแนวทางปฏิบัติมีดังนี้

๑. ด้านปรัชญา ปรัชญาหมายถึงวิชาที่ว่าด้วยความรู้ที่แสวงหา ไวรตรองและถกถรองเป็นอย่างดีมาแล้ว ความดีด้านปรัชญานั้นจะกำหนดไว้ว่า ความดีได้แก่สิ่งที่ถูกต้อง เป็นหน้าที่ และเป็นสิ่งที่ลู่กับแนวกับกำเนิดมนุษย์

การกระทำความดีด้านปรัชญานั้น ก่อนทำสิ่งใดๆ ต้องพิจารณาก่อนว่า สิ่งนั้นคืออะไร เป็นหน้าที่ ที่ต้องกระทำและเป็นที่ควรที่มนุษย์มีการกระทำหรือไม่ เมื่อพิจารณาโดยรอบแล้ว ก็คงมือกระทำในสิ่งนั้นอย่างเต็มความสามารถจนกว่าเสร็จ

ส่วนมาตรฐานตัดสินความชั่วและการกระทำความชั่วด้านปรัชญาจะเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับความดี

๒. ด้านศาสนา ทางพระพุทธศาสนาเรียกความดีว่าบุญ หรือ กุศล และเรียกความชั่วว่า บาป หรือ อกุศล

บุญ แปลว่า ชำระ หรือ ล้าง หมายถึงชำระหรือล้างความชั่ว ส่วน กุศล แปลว่า ฉลาด ตรงกันข้ามกับ อกุศล หมายถึง ความไม่ฉลาด หรือ ความโง่

บุญ หรือ กุศล และ บาป หรือ อกุศล มีแหล่งกำเนิดในจิตใจก่อน แล้วจึงปรากฏออกมาเป็นการกระทำทางกาย วาจา

ความดี คือการกระทำ การพูด หรือความคิดใดๆก็ตามอันมีมูลรากมาจาก ความไม่โลภ หรือความไม่โกรธ หรือความไม่หลง ซึ่งเป็นกิริยาอาการฝ่ายดีของจิตใจ

ความชั่ว คือการกระทำ การพูด หรือความคิดใดๆก็ตามอันมีมูลรากมาจาก ความโลภ หรือความโกรธ หรือความหลง ซึ่งเป็นกิริยาอาการฝ่ายชั่วของจิตใจ

ความดีด้านศาสนานั้นกล่าวได้ถือว่าเป็นความดีด้านศีลธรรม

การกระทำความดีด้านศาสนานั้น ก่อนที่จะทำอะไรก็ต้องคิดว่าเป็นการกระทำ ที่เกิดจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่ทำเพื่อเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ควร ตั้งใจทำความดีเป็นประจำและสม่ำเสมอ

3. ด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจ แปลว่า การงาน หรือกิจการอันเกี่ยวข้องกับ
กับทรัพย์สิน หมายถึงการงานหรือกิจที่เกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายแจก
การใช้สอยหรือการบริโภคสินค้า ทรัพย์สิน ทั้งของปัจเจกบุคคลและของรัฐ
โดยทางที่ก่อให้เกิดความเจริญเพิ่มพูนไม่สูญเปล่า

ความดี ได้แก่ การเพิ่มพูนรายได้หรือผลิต การประหยัด การไม่
สิ้นเปลืองไปเปล่า การก้มพบทรัพยากรใหม่ๆ การไม่เอาเปรียบกับคุณเพื่อกำไร

ความชั่วได้แก่ความพินเพื่อยอขี้ขลาด การไม่ประหยัด การสิ้นเปลือง
สูญเปล่าของทรัพยากร การโกง การทุจริตและการเอาเปรียบกับคุณเพื่อกำไร

ความดี ความชั่วทางเศรษฐกิจก็เกี่ยวกับศีลธรรม ถ้าศีลธรรมดี ไม่มีการ
ทุจริตโกงเบียดเบียนก็จักเป็นความดี ถ้าศีลธรรมไม่ดี มีการทุจริตโกง
เบียดเบียนก็เป็นความชั่ว เพราะเป็นปัจจัยทำให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ

การทำความดีด้านเศรษฐกิจจึงควรทำงาน ผลิต บริโภคสินค้าและทรัพยากร
โดยการประหยัด ไม่โกงโกง

4. ด้านสังคม สังคม แปลว่า การไปอยู่ด้วยกัน หมายถึงการคบหาสมาคม
การอยู่รวมกันเป็นหมู่คณะไม่แยกกัน และหมายถึงกลุ่มชนที่อยู่รวมกันที่เรียกว่า ชุมชน

ความดี ความชั่วในแง่สังคมตัดสินได้จากบาป ความดี ละเว้นไปเสีย
ความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ความปกครองภายในชีวิตและทรัพย์สิน ที่เรียกว่า
สวัสดิภาพและความสงบสุขของสังคม อันนั้นเป็นความดี ส่วนสิ่งที่ทำลายสวัสดิภาพ
และความสงบสุขของสังคม อันนั้นเป็นความชั่ว

การทำความดีด้านสังคมนั้นต้องทำในสิ่งที่สังคมนั้นยอมรับว่าดี มีประโยชน์
เกิดความสงบสุข มีความมั่นคงปลอดภัย อย่าทำในสิ่งที่ตนเห็นว่าดีแต่ฝ่ายเดียว
การคิดถึงความสะดวกในการกระทำ และคิดถึงผลที่สังคมจะได้รับด้วย

4. ขั้นบรรพ การทำความดีในด้านต่างๆ มีดังนี้

4.1 ด้านปรัชญา ก่อนทำสิ่งใดต้องพิจารณาว่าสิ่งนั้นมีคุณค่า เป็นการกระทำตามหน้าที่ และเป็นเรื่องที่ช่วยส่งเสริมให้มนุษย์มีชีวิตอย่างปกติสุข

4.2 ด้านศาสนา หลักยึดในการทำความดีคือ สิ่งที่จะทำนั้นต้องไม่เกิดมาจากความโลภ ความโกรธ ความหลง ควรจะทำสิ่งต่างๆ ด้วยความบริสุทธิ์ใจโดยใช้สติปัญญาพิจารณาสิ่งที่จะทำด้วยความรอบคอบ อย่าทำไปโดยใช้อารมณ์

4.3 ด้านเศรษฐกิจ ในการเพิ่มรายได้หรือผลิต ควรประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อกลองเฒ่าเปรียบผู้อื่น ไม่ทำไปโดยเห็นแก่ประโยชน์แก่ตนเองฝ่ายเดียว การที่จะใช้จ่ายสิ่งใดควรคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับ โดยพิจารณาว่าคุ้มค่าเหมาะสมกับสิ่งที่ได้ร่ายไป

4.4 ด้านสังคม การที่จะทำสิ่งใดต้องคิดถึงผลการกระทำนั้นที่จะมีต่อผู้อื่น ควรทำในสิ่งที่จะเกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น และเป็นการกระทำที่จะช่วยสร้างสรรค์สังคมให้มีความสุขความเจริญ ไม่ทำสิ่งที่เกิดประโยชน์แก่ตนฝ่ายเดียวโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น ละเว้นการกระทำที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

แนวการตอบเรื่องความละเอียดใจและความเกรงกลัวต่อความชั่ว
การประกอบความดี การทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ความกล้าทางจริยธรรม
การไม่เบียดเบียนและก่อความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น

1. ขั้นทุกข์

1.1 จากเรื่องผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนคือ จันทนาเมื่อกลับบ้านตอนค่ำจะไม่ปลอดภัย การพักผ่อนตอนปิดหมอนไม้ได้สัมผัสกับธรรมชาติ พ่อของจันทนาต้องเสียเวลาไปรอรับจันทนา แม่ของจันทนาต้องคอยกังวลกับปัญหาความปลอดภัยของครอบครัว ชาวบ้านในซอยได้รับความเดือดร้อนว่าความปลอดภัยจากพวกวัยรุ่น ถูกขโมย ถูกชิง ฆาตกรรม เป็นอยู่กันอย่างหวาดหวั่น

2. ขั้นทุกข์

2.1 ความเดือดร้อนดังกล่าวมาจากการกระทำความผิดของบุคคลคือการทำร้ายร่างกาย การฆ่า ข่มขืน การชิงชิงวิ่งราว การมั่วสุมดื่มสุราส่งเสียงรบกวนก่อให้เกิดความเดือดร้อนกันทั่วไป

2.2 สาเหตุที่ทำให้เกิดความเดือดร้อนคือการที่บุคคลไม่มีความละเอียดใจ และไม่มีความเกรงกลัวต่อการทำชั่ว การไม่ประกอบความดี จิตใจไม่บริสุทธิ์ ไม่มีความกล้าทางจริยธรรม มีการเบียดเบียนและก่อความเดือดร้อนให้ผู้อื่น

3. ขั้นนิโรธ

3.1 ถ้าแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ จะเกิดผลดีต่อส่วนบุคคลคือ แต่ละคนจะประกอบกิจกรรมของตนไปตามปกติ มีชีวิตอย่างมีความสุข ไม่ถกเถียงหากระแวง จิตใจไม่มีความกังวล ผลดีต่อส่วนรวมคือ เมื่อแต่ละคนมีชีวิตอย่างปกติสุข มุ่งประกอบความดี ทั้งตนเองและผู้อื่นแล้ว สังคมจะมีความสุขและมีความเจริญไปในทิศทางที่ดีประสงค์

3.2 และ 3.3 หลักการและวิธีการในการแก้ปัญหาให้ต้องปฏิบัติในสิ่งต่อไปนี้

1. ความละเอียดใจต่อความชั่ว (หิริ) คือการละเว้นความชั่วเพราะละเอียดใจตนเอง มีความสำนึกว่าสิ่งนี้ชั่วไม่ควรทำ ไม่ยอมทำชั่วเพราะความรู้สึกภายในยับยั้งไว้

ความเกรงกลัวต่อความชั่ว (โศกตัปปะ) คือความรู้ที่กลัวต่อความชั่ว คอผล
ของความชั่วแล้วไม่คิดหาความชั่วอีก

การปฏิบัติในด้านความจะอายแก่ใจและความเกรงกลัวต่อความชั่วนั้นควรต้อง
คิดก่อนทำกิจกรรมใดๆ คิดถึงผลการกระทำนั้นก่อน เมื่อคนใดเคารพกฎระเบียบต่างๆ
ฝึกเคารพตนเอง ปกครองตนเอง ฝึกยับยั้งใจ คิดถึงคุณค่าของคน คิดถึงโทษที่จะได้รับ
ถ้ากระทำความชั่ว ก็คิดว่าความชั่วไม่มีในโลก การกระทำทุกอย่างต้องเป็นรู้เห็น

2. การประกอบความดีคือ การกระทำสิ่งที่ดีถูกต้องตามหลักศีลธรรม ทำสิ่ง
ที่มีประโยชน์หรือมีคุณค่าและนำความสุขมาให้ แนวทางปฏิบัติที่สำคัญทางพุทธศาสนา
เรียกว่ากุศลกรรมบท 10 โดยแบ่งเป็น

กายกรรม 3 ได้แก่

1. ละเว้นการปลงชีวิต การเบียดเบียน มีเมตตากรุณาช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
2. ไม่ขโมยของผู้อื่น หรือถือเอาของผู้อื่นที่ตนไม่มีสิทธิ์ครอบครองที่จะได้
3. ละเว้นการประพฤตินอกในกาม ไม่ล่วงละเมิดประเพณีทางเพศ

วจีกรรม 4 ได้แก่

4. ไม่พูดเท็จ ละการพูดปด พูดแต่ความจริง มีสัจจะ
5. เว้นจากการพูดส่อเสียดซึ่งจะทำให้แตกร้าง ไม่พูดยุยงให้ทะเลาะวิวาทกัน
6. ไม่พูดคำหยาบ พูดแต่คำสุภาพอ่อนหวาน

การพูดแต่คำที่ช่วยเสริมความสามัคคี

7. ไม่พูดเพ้อเจ้อไร้สาระ การพูดแต่ความจริง มีสาระประโยชน์ ถูกกาลเทศะ

มโนกรรม 3 ได้แก่

8. ไม่คิดเอาของผู้อื่นที่ตนไม่มีสิทธิ์ ไม่คิดอยากได้ของผู้อื่น
9. ไม่มีจิตคิดร้ายต่อสัตว์โลกใดๆ ไม่มีความอาฆาตพยาบาท คิดปรารถนา
ให้สัตว์ทั้งหลายปรองดองกัน ไม่ปองร้ายเบียดเบียนกัน แต่เมตตาให้สัตว์ทั้งหลายมีความสุข
10. มีความเห็นชอบคือเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม เชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ เชื่อว่า
กรรมดีย่อมให้ผลดี กรรมชั่วย่อมให้ผลชั่ว

3. การทำจิตใจให้บริสุทธิ์คือ การทำจิตใจให้หมดจดจากเครื่องเศร้าหมอง ในใจที่เรียกว่า กิเลส ซึ่งกระทำโดย การไม่ปล่อยให้จิตใจเกิดความโลภ ความโกรธ ความหลง ไม่อยากได้ในสิ่งที่เกินความสามารถของคนโดยการพิจารณาตนเอง ไม่ วาสาจรองเวรโดยการให้อภัย ไม่อิจฉาริษยาโดยมีความเมตตากรุณาไม่คิดยึดครองยึด โดยใช้สติปัญญาพิจารณาสิ่งต่างๆตามสภาพที่เป็นจริง

วิธีทำจิตใจให้บริสุทธิ์นั้นทำได้โดยการภาวนา การทำสมาธิ ทำให้จิตใจทั้งนั้น อยู่ในอารมณ์เดียว ไม่คิดฟุ้งซ่านแล้วใช้สติปัญญาพิจารณาสิ่งต่างๆตามสภาพที่เป็นจริง

4. ความกล้าทางจริยธรรมคือ ความกล้าในทางที่ดีหรือในการกระทำที่ กล้าทำในสิ่งที่คนเห็นว่าเหมาะสมอันจะเกิดประโยชน์แก่ตนและผู้อื่น ซึ่งแสดงได้ 3 ทาง

4.1 ทางใจ คือกล้าคิด พิจารณาเรื่องต่างๆโดยการไตร่ตรองให้รอบคอบ

4.2 ทางวาจา คือกล้าพูดในสิ่งที่คิดว่า เป็นประโยชน์โดยใจบริสุทธิ์

4.3 ทางกาย คือกล้าทำสิ่งต่างๆตามที่ตนเห็นสมควร

ยังมีการแบ่งความกล้าทางจริยธรรมได้อีกเป็น กล้าหาความดี กล้านับถือ กอนพ่อดีและกล้าต่อต้านความไม่ดี

5. การไม่เบียดเบียนและก่อความเดือดร้อนให้ผู้อื่นคือการไม่มีภัย ไม่ทำ ให้ผู้อื่นเกิดความเดือดร้อนด้วยประการใดๆ ทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจ มีแนว ปฏิบัติคือทางกายได้แก่ไม่ใช้กำลังทำร้าย ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นทางร่างกาย ทาง วาจาได้แก่ไม่ใช้คำพูดที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เช่นไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดกำหนดา ไม่พูด เยียดหยัน ไม่พูดดูหมิ่น ทางใจได้แก่ ไม่คิดไม่ในทางที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

4. ขั้นบรรค วิธีปฏิบัติในเรื่องต่างๆมีดังนี้

4.1 ในเรื่องความละอายแก่ใจและความเกรงกลัวต่อความชั่ว ก่อนจะทำ สิ่งใดที่ถือว่าเป็นสิ่งไม่เหมาะสมนั้น ต้องคิดถึงผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้น คิดถึงความ เดือดร้อนที่จะเกิดแก่ตนจากการกระทำชั่วของตัวเอง

4.2 ในเรื่องการประกอบความดี ต้องพยายามทำในสิ่งที่ถูกต้อง มีคุณค่า

ทั้งตนเองและผู้อื่นโดยทางกาย วาจา ใจ ไม่ว่าทักหน้าหรือตบหลังผู้อื่น ทั้งใจนั้น
ว่าตนเองจะห้ามระโยชน์ให้แก่งแก่คนและผู้อื่นเป็นประจำและสม่ำเสมอ

4.3 ในเรื่องการทำจิตใจให้บริสุทธิ์ กระทำได้โดยการภาวนา การทำ
สมาธิโดยฝึกจิตใจให้ตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์อันเดียว ไม่คิดฟุ้งซ่านในเรื่องที่จะทำให้จิตใจ
ของกบแก้วหมอง

4.4 ในเรื่องความกล้าหาญจริยธรรม กระทำโดยต้องตั้งใจเด็ดเดี่ยวที่จะ
คิด พูด ทำ ในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมทันที โดยไม่ต้องลังเลใจ

4.5 ในเรื่องการไม่เบียดเบียนและก่อความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่นนั้น กอบ
ที่จะทำสิ่งใดก็ต้องคิดให้รอบคอบก่อนว่า สิ่งที่จะทำนั้นจะไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน
แก่ผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ ทั้งใจว่าในชีวิตที่ตนจะไม่ทำในผู้อื่นเดือดร้อน
ในทุกๆด้าน

การศึกษาค้นคว้าวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ
ในการสอนจริยธรรม กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

บทคัดย่อ
ของ
วีระพงษ์ กุณมณี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กุมภาพันธ์ 2526

จุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรื่อง
จริยธรรม ทักษะการคิดวิเคราะห์และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิธีสอนโดยเปรียบเทียบ
ระหว่างกลุ่มนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับกลุ่มนักเรียนที่เรียน
โดยวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 60 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2525 ของโรงเรียนวัดรางบัว กรุงเทพมหานคร กลุ่มทดลองเรียนโดย
"วิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ" กลุ่มควบคุมเรียนโดย "วิธีสอนตามคู่มือแนวการสอน"
ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 16 คาบ คาบละ 50 นาที โดยใช้เนื้อหาในการทดลอง
เดียวกัน ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control-
Group Pretest - Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมและแบบสอบถาม
ทัศนคติต่อวิธีสอนซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น มีค่าความเชื่อมั่น .7667 และ .7699 ตามลำดับ
วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t - test

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรื่องจริยธรรมของ
ทั้งสองกลุ่มหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
แต่ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทักษะการ
คิดวิเคราะห์ของทั้งสองกลุ่มกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ
ทัศนคติต่อวิธีสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A STUDY OF THE EFFECTS OF TEACHING ETHICS
TO MATHAYOM SUKSA FOUR STUDENTS, BASED ON
THE FORMAL STEPS OF THE NOBLE TRUTH
INSTRUCTIONAL METHOD

AN ABSTRACT

BY

WEERAPONG KOONMANEE

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

February 1983

8

The purposes of this research were to study the achievement in Ethics, attitudes towards methods of teaching, and the change of attitudes towards methods of teaching, comparing between two groups of students taught by "The Formal Steps of the Noble Truth method" and by "The General method in a Teaching - Guide manual," prepared by the Supervisory Unit, General Education Department.

The total number of subjects were 60 Mathayom Suksa 4 students, during the second semester of the 1982 academic year, in Rangbua School, Bangkok. The experimental group was taught by "The Formal Steps of the Noble Truth method," while the control group was taught by "The General method in a Teaching - Guide manual." Sixteen periods (50 minutes per period) were taken to teach the same content. The research design of this experiment was the Randomized Control - Group Pretest - Posttest Design. "The Ethics Achievement Test" and "The Attitudes towards Methods of Teaching Questionnaire," constructed by the researchers, with the reliability of .7667 and .7699 respectively, were used in data collection. The t - test was used for the data analysis.

The findings were that the two groups' achievement in Ethics were very significantly increased at the .01 level. No statistical difference was found between the two groups' achievement in Ethics. Lastly, the attitudes towards the methods of teaching of the two groups differed significantly at the .05 level. The attitudes changes of the two groups, compared between pre and post test, were highly significantly increased.